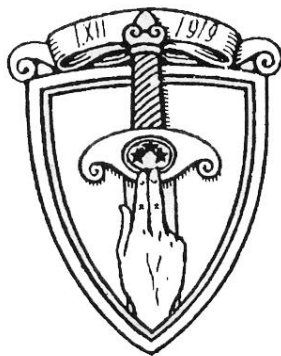

Per aspera ad astra

KADETS

NR. 30

NAA
RĪGA 2002

LATVIJAS NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJA
LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA

Izdevumu sagatavoja:

NAA Redakcijas un izdevniecības nodaļa
Redaktors Uldis Bormanis

Par rakstiem, kas parakstīti ar iniciāļiem vai autora vārdu, to saturu, atbild autori.
Bez pieprasījuma redakcija iesniegtos rakstus atpakaļ nesūta.

Žurnālā izmantoti fotoattēli no atv. kapteiņa Andra Kļaviņa, kā arī attiecīgo
rakstu autoru arhīviem

Redakcijas adrese:

Žurnālam «Kadets»
Nacionālā aizsardzības akadēmija
Ezermalas ielā 6/8, Rīgā, LV-1014

Atsauksmes un ierosinājumus par žurnāla “Kadets” tematisko saturu var iesniegt Nacionālajā
aizsardzības akadēmijā Redakcijas un izdevniecības nodaļā (I MK, 401. kab.).

APMĀCĪBA UN AUDZINĀŠANA MŪSU NACIONĀLAJOS BRUŅOTAJOS SPĒKOS

Jebkurai izglītības jomai, vairāk vai mazāk, vienmēr ir arī valstiska nozīme. Visu izglītības sistēmu pamatā ir apmācība un audzināšana. Tādēļ valstij ir svarīgi, lai skolotāji un apmācītāji būtu ne tikai labākie, pieredzējušākie savas nozares speciālisti, bet arī prasmīgi un talantīgi cilvēku rakstura veidotāji.

Paaudžu maiņa arī izglītības laukā ir dabiska un nenovēršama dzīves īstenība, un jaunajiem speciālistiem, tajā uzsākot darbu, ir gan zināšanas, bet trūkst attiecīgas pieredzes. Pieredze jāapgūst praktiskā darbībā, analizējot un izvērtējot savus panākumus un kļūdas, mācoties no pieredzējušākiem darbabiedriem, nemitīgi pašizglītojoties un izkopjot savu raksturu.

Teiktais attiecināms arī uz *valsts obligāto militāro dienestu*, kuru ģenerālis Kārlis Goppers savulaik raksturojis kā “augstāko tautas spēku kopības izveidošanas skolu, – valstiskās apziņas audzināšanas skolu”. To sekmīgi vadīt ir virsnieka galvenais uzdevums.

Kā redzams, ģen. Goppers īpaši uzsvēris karavīru valstiskās audzināšanas lielo nozīmi, bez kuras nav domājama viņu sekmīga apmācība. Tādēļ viņa teiktais ir aktuāls arī šodien. Pat aktuālāks nekā tad, kad tas ticis sacīts!

Jo karavīru valstiskajai audzināšanai šodien ir zināmas grūtības iesaucamo kontingenta neviendabīgās izcelsmes, dažādā izglītības līmeņa, nepietiekamās valodas prasmes, nihilistisko uzskatu un neapmierinošā veselības stāvokļa dēļ. Masu informēšanas līdzekļi kā sensāciju pasniedz negatīvās parādības mūsu bruņotajos spēkos, parasti noklusējot visu, kas tajos atzīstams un labs. Daži jaunieši, spekulējot ar demokrātisko brīvību un cilvēktiesību jēdzieniem, musina sabiedrību un prasa “aizliegt obligāto militāro dienestu kā demokrātiskai valstij nepieņemamu pilsoņu brīvību ierobežojošu institūtu...” (Interneta *DELFI* portālā š.g. augustā; *Rīgas Balss* 2002.g. 02.aug.). Neviena demokrātiska valsts nevar pastāvēt, ja tās pilsoņi nepilda savus valstiskos pienākumus! Tostarp arī obligāto militāro dienestu, kas ir valsts aizsardzības un, līdz ar to, suverenitātes stūrakmens.

Šādos apstākļos jaunajiem virsniekiem, kuriem ir vistiešākā saskare ar jauniesaukto apmācību un audzināšanu, šobrīd veicams grūts un valstiski ļoti atbildīgs uzdevums īsajā karavīru obligātā dienesta laikā. Tādu darbu var veikt tikai tādi virsnieki, kuriem devīze “Gods kalpot Latvijai!” nav vien tukši vārdi, bet ir viņu stingra pārliecība un apņēmība. To, ka tādu virsnieku mūsu bruņotajos spēkos netrūkst, liecina mūsu karavīru militārās prasmes un morālās stājas uzlabošanās, kas vērojama īpaši pēdējā laikā.

Tomēr tas vēl nav vēlamais galarezultāts. Nepieciešama virsnieku nemitīga un neatlaidīga pašizglītošanās gan militāros, gan arī humanitāros jautājumos, tā nodrošinot sev karavīru uzticību un cieņu.

Kādreizējais Latvijas Karaskolas artilērijas nodaļas priekšnieks kapteinis Jānis Kuplais (vēlāk pulkvedis-leitnants) kadetiem mācīja:

“Virsnieka darbs izpaužas divos galvenos virzienos:

- sava rakstura izkopšanā, nemitīgā pašizglītošanās,
- viņam pakļauto karavīru apmācīšanā un audzināšanā.

Rakstura izkopšana ir tas svarīgākais darbs, jo no virsnieka dvēseles bagātības (!) izriet visa viņa darbība, sastādās viņa autoritāte, viņa īpatnējais svars apakšnieku apziņā, rodas tā cieta, bez kuras virsnieks nav spējīgs veikt ne apmācīšanas, ne audzināšanas darbu.”

Virsnieka profesionalitāte un cilvēciskās īpašības, kuras tas izkopj nemitīgā pašizglītošanās procesā, vieš uzticību un cieņu padotajos un veicina viņu valstiskās apziņas veidošanos, kas savukārt nodrošina sekmīgu militāro apmācību, ko karavīri uztver kā nepieciešamu savas valsts aizsardzībai.

Vēlreiz pārlūkojot visu teikto, jāsaprot, ka apmācība ir militāro zināšanu un iemaņu apgūšana, kas kaujas laukā darbojas tikai tad, ja karavīram ir ieaudzināta pienākuma un atbildības sajūta par savas tautas un valsts drošību. Virsnieks savu vienību kaujā var sekmīgi vadīt tikai tad, ja var uzticēties saviem karavīriem, kurus viņš ciena un kas viņu ciena.

Atv. virsleitnants
Tāļivaldis Bērziņš
LVA priekšsēdētājs

Pulkvežleitnants *Juris Maklakovs*
NAA rektors

NAA AIZVADĀMĀ GADA ATSPUGUĻOJUMS UN PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM

“NAA pamatuzdevums ir sagatavot profesionāli izglītotu komandējošo un militāro speciālistu sastāvu Latvijas valsts aizsardzībai, organizēt un veikt pētījumus valsts aizsardzības un drošības jomā, audzināt jauno militāro inteliģenci, virsniekus – Latvijas patriotus, garīgi un fiziski attīstītas personības ar augstu morāli, goda un pienākuma apziņu, līderus, kuri spēj uzņemties atbildību un sekmīgi vadīt savus padotos.”

Tāds teikums ir ierakstīts akadēmijas jaunajā Satversmes projektā, kas pašlaik ir iesniegts apstiprināšanai Ministru kabinetā, un es esmu cerību pilns, ka pēc Satversmes pieņemšanas tādu uzrakstu varēs izlasīt ikviens, kas ienāks pa akadēmijas vārtiem. Taču jau pašlaik akadēmijas personāls aktīvi strādā pie tā, lai šie vārdi būtu ne tikai izteiciens, kas rotā akadēmiju, bet reāls darba rezultāts. Varbūt pagaidām mēs dažreiz arī saņemam pārmetumus par to, ka ne viss ir tā, kā noteikts iepriekšminētajā definīcijā, taču tikai tas, kas neko nedara, arī nekad nekļūdās, un ja paskatās šī gada darbos, tad mēs tiešām varam lepoties ar paveikto.

Pienācis rudens, un kārtējo reizi tiek organizēts Melnās kafijas vakars. Kā jau pieņemts, arī šoreiz šim vakaram veltīts top akadēmijas žurnāls “Kadets”. Kā akadēmijas rektors esmu deleģēts sagatavot rakstu par šī gada galvenajiem pasākumiem un arī ieskatīties nākamajā, 2003.gadā.

Papildus pamatuzdevumam, ko akadēmija pilda kopš tās pastāvēšanas, pagājušajā gadā tika noteiktas arī galvenās akadēmijas prioritātes šim gadam. Tās ir:

- NAA akreditācija 2002.gada 1.pusgadā;
- jaunās virsnieku izglītības programmas ieviešana saskaņā ar pieņemto virsnieku militārās izglītības koncepciju un studiju kvalitātes uzlabošana. Darba uzsākšana pie jauno studiju programmu izstrādes:
 - Jaunāko štāba virsnieku kurss,
 - Kapteiņu kurss;
- kadetu un klausītāju sadzīves apstākļu uzlabošana;
- mācību bāzes uzlabošana un tās pārvietošana uz pirmo mācību korpusu;

- militārās un akadēmiskās specializācijas kursu pilnveidošana, tālmācības programmas sākšana;
- starptautiskās sadarbības uzturēšana;
- Baltijas jūras valstu militāro akadēmiju konference.

Kaut arī šis gads vēl nav beidzies un akadēmijā ir paredzētas vēl vairākas aktivitātes, vēlos akcentēt, ka pārsvarā viss iecerētais ir paveikts. Ja īsumā vajadzētu raksturot aizejošo gadu, tad es teiktu, ka šis gads ir bijis godam atbilstošs desmit gadu jubilejas svinībām. Kā galvenos pasākumus, kas sekmīgi tika realizēti šajā gadā, vēlētos minēt:

1. Gada sākumā akadēmiju absolvēja otrais Rotas komandieru kurss.
2. Mēs nosvinējām savu desmito gadadienu.
3. Tika izveidots Tālmācības centrs, izstrādāta rezerves vada komandieru tālmācības programma un studijas tajā uzsāka 16 rezerves virsnieku pamatkursa studenti.
4. Jau paša gada sākumā akadēmijas personāls uzsāka darbu pie akadēmijas iekšējās un ārējās izvērtēšanas, kam sekoja sekmīga akadēmijas un studiju programmu akreditācija uz sešiem gadiem. Akadēmijas un studiju ārējai izvērtēšanai bija uzaicināti arī pārstāvji no ASV un Dānijas.
5. Šā gada pavasarī tika slēgta NAA ēdnīca un uzsākta kadetu ēdināšana jaunā NBS štāba bataljona ēdnīcā.
6. Tika organizēts totālās aizsardzības seminārs un akadēmijā pulcējās pārstāvji no vairākām ministrijām un Baltijas aizsardzības koledžas.
7. Šā gada vasarā uz akadēmijas bāzes tika organizēts Eiropas čempionāts sieviešu piecīņā un pirmo reizi tika izmantota mūsu šķēršļu josla tik augsta līmeņa sacensību organizēšanā.
8. Tika pabeigtas neklātienes studijas Vada komandieru kursā. Virsnieks ir jāsapagatavo tikai klātienes studijās, jo viena no izglītības sastāvdaļām ir audzināšana, kas nevar būt pilnīgi realizēta daļējā laika studiju veidā.
9. Šogad notika arī pirmais Virsnieku pamatkursa izlaidums, kas tika uzsākts saskaņā ar pieņemto virsnieku militārās izglītības koncepciju. Augstskolu absolventi pēc viena gada studijām NAA saņēma leitnanta dienesta pakāpi un uzsāka dienestu bruņotajos spēkos.
10. Septembra beigās akadēmijā tika atklāta NAA vēsturiskā ekspozīcija, kas veltīta akadēmijas desmitai gadadienai. Ir izstrādāta arī koncepcija par NAA mācību korpusa un kadetu kopmītņu noformēšanu ar estētiska un audzinoša veida informāciju. Notiek darbs pie vēsturisko ekspozīciju iekārtošanas NAA otrā mācību korpusā no J.Kaminska kunga personīgās kolekcijas.
11. Mūsu akadēmija organizēja Baltijas jūras valstu militāro akadēmiju ikgadējo konferenci, kurā pirmo reizi izdevās sapulcēt pārstāvjus no visām desmit valstīm. Galvenais jautājums, kas tika apspriests konferences laikā, bija izglītības kvalitāte militārās mācību iestādēs.

12. Šogad liela uzmanība tika veltīta sabiedrības informēšanai par notiekošo NAA. Galvenie darbības veidi, kurus nepieciešams šajā jomā minēt, ir ikmēneša informatīvā materiāla izdošana, interneta mājas lapas uzlabošana, NAA bibliotēkas elektroniskā kataloga izveide, kas ir pieejams arī NAA mājas lapā.
13. Aizsardzības zinātniski pētnieciskais centrs šā gada laikā strādājis pie vairākiem zinātnisko darbu projektiem. Akadēmijas pasūtījums ir darbs pie kara vēstures pētījumiem, kā rezultātā ir iznācis arī pirmais pētījumu apkopojums.
14. Daudz darba un pūļu tika veltīts tam, lai krasi samazinātu akadēmijas studējošo diennakts norīkojumus, kas turpmāk tiks praktizēti tikai mācību nolūkos, tā vietā ieviešot videonovērošanas sistēmu un iesaistot civilos štata darbiniekus ikdienas darbos kontrolcaurlaides punktos.
15. Tika likvidēts obligātā militārā dienesta mācību nodrošinājuma vads, tā vietā izveidota mācību nodrošinājuma nodaļa (profesionālie virsdienesta instruktori ar dienesta pieredzi un atbilstošu kvalifikāciju), kuras uzdevums ir kadetu praktisko nodarbību organizēšana.
16. No šī gada kadeti vairs netiek iesaistīti saimniecisko darbu veikšanā, bet minētos darbus veic NAA štata darbinieki.
17. Tika izstrādāts un akadēmijas Satversmes sapulcē pieņemts jaunais akadēmijas Satversmes projekts, kas arī tika iesniegts apstiprināšanai Ministru kabinetā. Kā galvenās izmaiņas atšķirībā no iepriekšējās Satversmes nepieciešams minēt:
 - 1) NAA ir pārgājusi NBS komandiera tiešā pakļautībā;
 - 2) jaunā redakcijā tiek formulēti kadeta, klausītāja un studenta jēdzieni;
 - 3) NAA mācību spēki tiek ievēlēti uz NBS rīkotā konkursa pamata un tad tiek iecelti amatos ar NBS komandiera pavēli;
 - 4) tiek mainīts NAA Satversmes sapulces un Senāta ievēlēšanas princips;
 - 5) tiek iestrādāti jautājumi, kas tika formulēti NBS virsnieku militārās izglītības koncepcijā (piemēram, Rekrutēšanas un atlasē centrs).
18. Akadēmijas personāls daudz darba ir veltījis materiālās uzskaites sistēmas pilnveidošanai un struktūrvienību nolikumu (amata darba funkciju aprakstu) precizēšanai.
19. Šogad, kā nekad iepriekš, daudz laika un pūļu tika veltīts NBS vienību štābu darba treniņiem akadēmijas Taktikas centrā. Gada beigās ir paredzēts organizēt arī NBS štāba mācības "Pirmais solis".
20. Uzsākts remonts NAA pirmajā mācību korpusā un paredzēts, ka līdz gada beigām tiks pabeigts otrais stāvs, kur tiks iekārtota Taktikas katedra. Katedru paredzēts aprīkot no Dānijas naudas līdzekļiem par kopīgo summu 60 000 LVL.

21. Uzsākts siltummezglu un citu komunikāciju remonts, bet nepieciešams uzsvērt, ka šajā gadā tika veikta viena trešdaļa no paredzētajiem darbiem.
22. Akadēmijā tika uzstādīta jaunā telefonu centrāle un tagad visas struktūrvienības ir nodrošinātas ar mūsdienīgiem telefona sakariem.
23. Līdz gada beigām tiks pabeigts remonts NAA kadetu kopmītnēs, un visi kadeti jau dzīvo istabiņu tipa kopmītnēs.
24. Kadetu kopmītnes pakāpeniski tiek aprīkotas ar datoriem, lai kadeti ar to palīdzību varētu pildīt mājas darbus, sagatavot prezentācijas nodarbībām un rakstīt kursa un diploma darbus.
25. Uzsākts risināt jautājumu par NAA infrastruktūras efektīvu izmantošanu. NAA teritorijā tika izvietots Mācību vadības spēku štābs un turpmāk tiks izvietota NBS valodu skola.
26. Uzsākta akadēmijas personāla rotācija ar NBS vienībām. Akadēmija tika papildināta ar 9 virsniekiem (to skaitā ir divi Baltijas aizsardzības koledžas absolventi) un 3 virsdienesta instruktoriem no NBS.
27. Liels darbs ir veikts starptautiskās sadarbības uzturēšanā, jo nav iespējams izveidot mūsdienīgu izglītības sistēmu bez pieredzes pārņemšanas no partnervalstīm. Organizēta sadarbība ar ASV, Dāniju, Čehiju, Lielbritāniju, Vāciju.

Protams, ka šā gada laikā mēs arī esam domājuši par akadēmijas turpmāko attīstību un jau tagad ir skaidras galvenās prioritātes nākamajam gadam. 2003.gadā lielāka uzmanība tiks veltīta izglītības kvalitātes pilnveidošanai. Vēlētos akcentēt, ka izglītības kvalitāte ir ļoti komplicēts jēdziens, kas ietver vairākus kvalitātes parametrus – tādus kā mācību spēki, studējošie, mācību bāzes un citi. Tāpēc galvenā uzmanība tiks veltīta arī šiem virzieniem. Kā galvenās prioritātes 2003.gadā un turpmākajos gados nepieciešams minēt:

1. Vada komandieru studiju programmas pabeigšana. Tiek pabeigtas studijas trīs gadu vada komandieru programmā – 2003.gads.
2. Marta mēnesī tiks uzsāktas studijas Jaunāko štāba virsnieku kursā. Paredzēts, ka studijas uzsāks 20 klausītāju. Studiju ilgums ir divi mēneši.
3. Uzlabot akadēmijas studējošo izvērtēšanas nolikumu. Studiju laikā katrs studējošais tiks izvērtēts pēc viņa attieksmes pret studijām, vadītspējām, disciplīnas utt.
4. Maģistratūras (turpmāk arī doktorantūras) izveide studijām drošības jautājumos. Studijas ir paredzēts uzsākt Baltijas aizsardzības koledžā, bet ar laiku tās tiks pārņemtas NAA.
5. Izstrādāt un ieviest tālmācības projektu – studiju veidu NBS karavīru kvalifikācijas paaugstināšanai.
6. Kapteiņu kursa sagatavošana un tā uzsākšana 2004.gadā. Paredzēts, ka Kapteiņu kurss tiks apvienots ar Jaunāko štāba virsnieku kursu.
7. Virsniekvietnieku sagatavošanas kursa uzsākšana – 2004.gads.
8. Pirmā mācību korpusa remonta pabeigšana un visu NAA struktūrvienību pārvietošana uz to – līdz 2006.gadam.

9. Inženiertīklu komunikāciju renovācija – līdz 2005.gadam.
10. Autoparka rekonstrukcija – 2004.gads.
11. Ēdnīcas celtniecība/renovācija un virtuves tehnoloģiskā inventāra iegāde – līdz 2005.gadam.
12. Atkārtota NAA akreditācija – 2008.gads.
13. Starptautiskās sadarbības uzturēšana.

Protams, ka akadēmija neatlaidīgi strādās arī pie pamatuzdevumiem, kas ir noteikti akadēmijas Satversmē. Virsnieku sagatavošana bija, ir un paliks mūsu galvenais darbības virziens. Lai sekmīgi veiktu šo uzdevumu, akadēmijai ir nepieciešami gan cilvēku, gan materiālie resursi. Tomēr arī turpmāk akadēmijas vadība pievērsīs galveno uzmanību cilvēka faktoram, viņa spējām pastāvīgi pilnveidoties, kvalitatīvi veikt savus pienākumus. Tādēļ es aicinātu visu akadēmijas personālu mobilizēt savus spēkus un zināšanas jau nākamajam gadam un izmantoju gadījumu, lai pateiktos visiem par labu darbu šajā gadā!

PAKĀPJU PIEŠKIRŠANA NAA ABSOLVENTIEM

2002. gada augustā 28 Komandējošā sastāva virsnieku pamatkursa kadeti ir sekmīgi absolvējuši NAA un ar Valsts prezidentes pavēli ieskaitīti LR Nacionālo bruņoto spēku virsnieku sastāvā, piešķirot pirmo virsnieka dienesta pakāpi

LEITNANTS:

1. Virsseržantam Osvaldam DREIMANIM;
2. Seržantam Vladimiram BISTROVAM;
3. Seržantam Ģirtam BRITIKAM;
4. Seržantam Tālim DZĒRVEM;
5. Seržantam Pēterim ZARETOKAM;
6. Kaprālei Kadrijai ROZENTĀLEI;
7. Kaprālim Gatim SMILTIŅAM;
8. Kaprālim Jānim TAMSONAM;
9. Kaprālim Guntim TAURIŅAM;
10. Dižkareivim Jurim VIŠŅAKOVAM;
11. Kareivei Ingai BRITIKAI;
12. Kareivim Mārtiņam BRŪNAM;
13. Kareivim Jurim FELDMANIM;
14. Kareivim Jevgeņijam HATKEVIČAM;
15. Kareivei Kristīnei KĀRKLIŅAI;
16. Kareivim Igoram KOROĻOVAM;
17. Kareivim Ivaram KOZLOVSKIM;
18. Kareivei Evijai KRŪMALEI;
19. Kareivim Gaidim LANDRATOVAM;

20. Kareivim Agrim LIEPIŅAM;
21. Kareivim Mārtiņam LŪSIM;
22. Kareivei Kristīnei ODRIŅAI;
23. Kareivim Sergejam ROGOVAM;
24. Kareivei Sandrai SKUTELEI;
25. Kareivim Uldim TURKAM;
26. Kareivim Jevgeņijam UŠKOVAM;
27. Kareivei Baibai VALKAŠAI;
28. Kareivim Jānim VIĻUMAM.

Šajā gadā dienesta pakāpēs ir paaugstināti šādi akadēmijas virsnieki:

Tika piešķirta pirmā virsnieka dienesta pakāpe **leitnants**:

1. Uldim PELKAUAM;
2. Artūram SVEKRIM;
3. Aleksejam SMIRNOVAM.

Paaugstināti **virisleitnanta** dienesta pakāpē:

1. Jānis DUMPIS;
2. Raivis MELNIS;
3. Edgars STRODS;
4. Edmunds SVENČS;
5. Aivis ŠAICĀNS;
6. Igors NAUMENKO;
7. Haralds DARGUZIS;
8. Oļegs LIEPIŅŠ.

Paaugstināti **kapteiņa** dienesta pakāpē:

1. Edmunds ZEĻENOVŠ;
2. Raivis RŪTENBERGS;
3. Aigars IGNATJEVS;
4. Andris GULBIS;
5. Andris DŽIGUNS;
6. Valts ĀBOLIŅŠ.

Paaugstināts **majora** dienesta pakāpē:

1. Vilis BAUSKA (mācās BALDEFCOL).

Paaugstināts **pulkvežleitnanta** dienesta pakāpē:

1. Arkādijs UMBRAŠKO.

APSVEICAM!

Maj. *Andris Čakārnis*

NAA Vadības un politisko zinību katedras vadītājs –
atbildīgais par NAA un tās studiju programmu akreditāciju

AUGSTS VĒRTĒJUMS

Šā gada 13.februārī Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) svinēja savu 10 gadadienu, ko var tagad droši nosaukt par vēsturisku notikumu, faktu. Bet ne mazāk nozīmīga diena akadēmijas neilgajā vēsturē ir 2002.gada 13.jūnijs, kad Augstākās Izglītības padomes sēdē tika pieņemts lēmums par NAA akreditāciju uz sešiem gadiem (iespējamais maksimālais laika termiņš), kā arī visu triju NAA realizējamo (Komandējošā sastāva virsnieku pamatkursa, Vada komandieru kursa un Rotu komandieru kursa programmas) studiju programmu akreditācijas lapu svinīgā pasniegšana akadēmijas rektoram pulkvežleitnantam Jurim Maklakovam. Visas trīs studiju programmas tāpat tika akreditētas uz 6 gadiem.

Pirmie soļi Nacionālās aizsardzības akadēmijas un tās studiju programmu augstā vērtējuma ieguvē jāsaskata tās izveides pirmajās dienās, jo jau pirms 10 gadiem NAA pirmais rektors pulkvedis Valdis Matīss darīja visu iespējamo, lai akadēmijā būtu kompetenti, grūtajam pasniedzēja darbam atbilstoši virsnieki, kuri varētu uzsākt virsnieku sagatavošanu jaunizveidotajai Latvijas armijai.

Nacionālajai aizsardzības akadēmijai veidojoties un soli pa solim attīstoties, akadēmijas kolektīvs strādā ne tikai pie mācību procesa pilnveides, bet arī panāk būtiskāko – radikāli maina attieksmi pret veicamajiem uzdevumiem, kuri ir jārealizē ikdienā. Manuprāt, tas ir bijis viens no svarīgākajiem sasniegumiem, kas veicināja dinamisko darbu akadēmijā un bija pamats tam, lai š.g. 13.jūniju – NAA akreditācijas dienu – varētu uzskatīt par vienu no atskaites punktiem, kad varēja rūpīgi izanalizēt sasniegto un izvirzīt tālākos mācību iestādes attīstības mērķus.

Vienlaikus, gan priecājoties par augsto vērtējumu, gan iedziļinoties akreditācijas komisijas rekomendācijās, jāpiekrīt tam, ka Nacionālā aizsardzības akadēmijā ir vēl daudz dažādu virzienu, kurus var un ir nepieciešams attīstīt arī turpmāk. Jebkuram saprotams, ka pilnveides iespējas mācību procesā ir bezgalīgas. Sasniedzot tuvāko mērķi, vienmēr ir vēlēšanās sasniegt tālākos.

Atskatoties uz notikušo, atmiņā atgriežas š.g. 29. un 30.aprīlis, kad sanāca neapšaubāmi ļoti pieredzējusi un kompetenta komisija, kuras priekšsēdētājs bija ilggadējais Latvijas Universitātes rektors profesors Juris Zaķis, bet sastāvā akreditācijas komisijas locekļi: ASV Bruņoto spēku atvaļinātais pulkvežleitnants Braians D.Brodvejs – virsnieks ar 35 gadu dienesta pieredzi – un trīs Dānijas

Karaliskās akadēmijas virsnieki: majors Karstens M.Vestegards, majors S.C.Visbijs Karlsens, kapteinis Jens Klausens. Šī komisija rūpīgi, detalizēti izvērtēja NAA studiju programmas un kopumā visu akadēmiju, iepazīstoties ar NAA katedrām un nosakot to kompetences līmeni, reālo stāvokli (gan pozitīvo, gan negatīvo), kā arī perspektīvas nākotnē. Komisija vēlējās izanalizēt un noteikt, vai NAA akadēmiskais personāls ir spējīgs sagatavot tādus virsniekus Latvijas Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, par kuriem nebūtu kauns savas tautas priekšā, kuri būtu spējīgi pildīt visus tiem uzticētos uzdevumus un kuri varētu sadarboties ar citu valstu militārpersonām gan kopējās mācībās, gan kopējā darbā dažādu līmeņu štābos. Ar patiesu lepnumu varu atzīmēt, ka akreditācijas komisija bija pārsteigta par to, cik daudz ir izdarīts NAA, lai uzlabotu studējošo sadzīves apstākļus. Manuprāt, visvairāk komisijas priekšsēdētājs J.Zaķis bija pārsteigts, iepazīstoties ar istabiņām kadetu kopmītnē, jo citas Latvijas augstskolas kaut ko līdzīgu saviem studentiem pašlaik diemžēl piedāvāt nevar.

NBS komandieris ZS pulkvedis Raimonds Graube un Latvijas universitātes profesors Juris Zaķis akadēmijas akreditācijas darba laikā

Šādu patīkamu momentu komisijai bija daudz un tos bija iespējams sagādāt, tikai aktīvi no dienas dienā gatavojoties akreditācijai – varētu pat teikt svarīgākajam, iespējams, galvenajam pārbaudījumam, kāds ir bijis akadēmijai. Lai izprastu šī izvērtējuma nozīmi un apzinātos augstā vērtējuma patieso nozīmi, jāatgādina ka: “augstskolas akreditācija ir izglītības iestādes darba organizācijas un resursu kvalitātes pārbaude, kuras rezultātā piešķir Valsts atzītas augstskolas statusu”.

Laikam ritot, varētu rasties loģiski jautājumi: “Ko vēl jāsasniedz? Kas vēl jāpaveic?”. Iepriekš jau minēju, ka mācību jomas pilnveide ir nepārtraukts process, kurš būs aktuāls tikmēr, kamēr eksistēs mācību iestāde. Bet laikam vissvarīgākais ir arī turpmāk apliecināt augsto vērtējumu, jo jebkurš novēlējums ir nenoliedzams fakts, ar kuru var vai nu lepoties, vai kuru citiem pat negribas

pieminēt. Sabiedrībā ir visdažādākie viedokļi par Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, kuri ir gan objektīvu, gan subjektīvu faktoru veidoti, tamdēļ ļoti svarīgi katram ir darīt visu iespējamo, lai NBS varētu parādīt sevi ar izciliem darba rezultātiem, piemēram, Nacionālā aizsardzības akadēmija ar visaugstāko vērtējumu, kāds gūts, akreditējot akadēmiju un tās studiju programmas.

Kapt. *Inga Prince*

NAA Mācību daļas priekšniece

MĀCĪBU DARBS LATVIJAS NACIONĀLAJĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJĀ 2002.GADĀ

Runājot par mācību procesu šajā gadā, īpaši vēlētos atzīmēt tos darbus, kuri NAA veikti pirmoreiz. Tādi ir bijuši vairāki, bet noteikti NAA vēsturē 2002.gads paliks nozīmīgs ar diviem galvenajiem darbiem:

- 1) Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas un visu NAA studiju programmu akreditācija;
- 2) pirmās Komandējošā sastāva virsnieku pamatkursa programmas sekmīga pabeigšana.

Tā kā akreditācijas procesā bija iesaistīts viss NAA personāls, tad, manuprāt, gaidot Izglītības un zinātnes ministrijas lēmumu, vienaldzīgo nebija. Vēl jo būtiskāk šo lēmumu sagaidīt bija tādēļ, ka tajā brīdī NAA bija vienīgā neakreditētā valsts augstskola. Ņemot vērā to, ka izglītības kvalitātei, arī augstākās izglītības kvalitātei, valstī tiek pievērsta aizvien lielāka uzmanība, stāvokli izglītības sistēmā diezgan plaši atspoguļo masu informācijas līdzekļi. Domāju, ka daudziem bija nepatīkami radio un televīzijā informācijas sadaļās par neakreditētām studiju programmām dzirdēt pieminam arī mūsu akadēmijas vārdu. Katrā ziņā tas mūsu prestižu nevaicēja ne citu augstskolu acīs, ne sabiedrībā, ne arī bruņotajos spēkos. Protams, visvairāk akreditācijas procesa sekmīga pabeigšana bija nepieciešama kadetiem, lai, apgūstot NAA studiju programmas, viņi varētu saņemt valsts atzītus diplomus par augstākās izglītības iegūšanu.

Studiju programmas tika akreditētas LR Izglītības un zinātnes ministrijā 5.jūnijā, bet pati augstskola – 13.jūnijā. Tad arī beidzās NAA ārējā izvērtēšana, bet gatavošanās tai sākās daudz agrāk, un es domāju, ka diez vai var nosaukt konkrētu dienu. Katrā ziņā tas bija vēl pirms tika pieņemts Senāta lēmums par atbildīgās personas norīkošanu akreditācijas veikšanai un iesniegts akreditācijas pieteikums. Neformāli gatavošanās akreditācijai sākās uzreiz pēc NAA dibināšanas, kad tika sākta programmu izstrāde, personāla komplektācija, normatīvās bāzes sagatavošana, kā arī mācību materiālās bāzes izveidošana. Jāatzīst, ka ļoti ilgi esam gatavojušies akreditācijai, un tādēļ jājautā, kāpēc tik ilgi? Galvenais iemesls noteikti ir tas, ka akadēmija sāka veidoties pilnīgi no jauna, palēnām papildinot gan materiālo, gan intelektuālo potenciālu. Protams, ļoti svarīgi bija arī konceptuāli izlemt, kā mūsu valsts bruņotajiem spēkiem tiks gatavoti virsnieki, un jāatceras, ka *NBS virsnieku militārās izglītības koncepcija* tika apstiprināta tikai 2000.gada novembrī. Pēc koncepcijas apstiprināšanas,

konceptijā paredzēto programmu un studijas reglamentējošo dokumentu izstrādes pabeigšanas varēja sākties formālais akreditācijas process, ko izjuta visi, kad tika veiktas anketēšanas, lai apzinātu trūkumus, stādīti plāni to novēršanai un strādāts pie šo plānu izpildes. Visus šos darbus saskaņā ar Senāta lēmumu koordinēja majors A.Čakārnis.

Akreditācijas komisijai tika iesniegts NAA pašnovērtējuma ziņojums un visu akreditējamo studiju programmu pašnovērtējuma ziņojumi. Šo ziņojumu sagatavošana bija darbietilpīgs, nopietns un pašiem ļoti vērtīgs process, jo ziņojumi ietver gan NAA, gan studiju programmu mērķu un uzdevumu aprakstu, studiju organizācijas un zināšanu vērtēšanas aprakstu, ziņas par akadēmisko personālu, studiju nodrošinājumu un vadību, zinātniski pētniecisko darbu un kvalitātes nodrošināšanas sistēmu. Tika veikta arī studiju programmu salīdzināšana ar citu valstu līdzīgām programmām. Ziņojumu beigās tika veikts NAA darbības un studiju programmu novērtējums atsevišķās jomās un kopumā, kā arī ieskicēts attīstības plāns.

Uzskatu, ka esam darbojušies sekmīgi, jo pēc iepazīšanās ar NAA, mūsu iesniegtajiem dokumentiem un pēc pārrunām ar NAA personāla dažādām grupām, absolventiem un NBS pārstāvjiem akreditācijas komisija, kurā bija iekļauti arī Dānijas un ASV speciālisti, iesniedza Akadēmiskās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrā pozitīvu NAA novērtējumu. Ņemot vērā šo akreditācijas komisijas izvērtējumu, tika arī pieņemti lēmumi par NAA un NAA studiju programmu akreditāciju. Jau 20.jūnijā avīzē *Izglītība un kultūra* mēs varējām lasīt tik sen gaidītu informāciju: **“Augstākās izglītības padomes sēdē 13.jūnijā vienlaikus ar NAA beznosacījuma akreditācijai atbilstoša Augstākās izglītības padomes balsojuma paziņošanu, augstskolai tika izsniegtas arī studiju programmu akreditācijas lapas – visas trīs studiju programmas akreditētas uz sešiem gadiem”**.

Otrs lielākais šī gada veikums, kā jau minēju, ir pirmās Komandējošā sastāva virsnieku pamatkursa programmas sekmīga pabeigšana. Kā mēs zinām, šīs programmas sākšanu paredz *NBS virsnieku militārās izglītības koncepcija*.

Komandējošā sastāva virsnieku pamatkurss nakts mācībās

Minētā koncepcija paredz arī virsnieku speciālistu sagatavošanu, un pirmā šī programma tika pabeigta pagājušā gada decembrī. Šī gada 23.augustā NAA notika pirmais Komandējošā sastāva virsnieku pamatkursa izlaidums, kurā piedalījās ne tikai AM un NBS amatpersonas, bet arī ārvalstu militārie atašeji. Kursu absolvēja 28 leitnanti. Zināšanas, ko kadeti parādīja valsts eksāmenos un eksāmenu komisijas augstie novērtējumi liecina par kursa sekmīgu norisi. Lai apzinātu trūkumus un veidus, kā tos novērst, strādājusi Mācību padome, ierosinot arī dažas korekcijas mācību programmās. Veicot kursa izvērtējumu, jāsecina, ka gan NAA mācību materiālā bāze, gan personāla sastāvs spēj nodrošināt programmas izvirzīto mērķu un uzdevumu realizāciju.

Gan pasniedzēji, gan vadība pozitīvi novērtēja kadetu augsto motivāciju, augsto zināšanu apguves potenciālu, kas pamatojas jau uz iepriekšējo studiju pieredzi augstskolās. Minētā kursa kadeti tiek raksturoti kā plašāk un pilnīgāk attīstījušās personības ar izveidojušos stabilu attieksmi pret apkārtējo pasauli. Ņemot vērā šos kadetu raksturojumus, pasniedzēji atzīst, ka strādāt ar šo kursu bija ļoti interesanti.

Apkopojot absolventu un mācībspēku viedokli, jārunā arī par negatīvo. Mācību process visa gada laikā bija ļoti saspringts, kadetiem bija liela garīgā un fiziskā slodze, līdz ar to pastāvīgi izjūtams laika trūkums pašmācībai. Zināmas grūtības radīja arī kadetu dažādaus iepriekšējās militārās sagatavošanas līmenis. Viena gada studiju laikā nav iespējams organizēt praksi NBS vienībās, bet par tās nepieciešamību aptaujās runāja daudzi kadeti.

Visi iepriekšminētie faktori, ierosinājumi un secinājumi pēc pirmā kursa beigšanas tika ņemti vērā, sākot jauno kursu septembrī. Dažas problēmas ir jau atrisinātas, dažas vēl gaida risinājumu, piemēram, iespēja pagarināt kursa mācību laiku. Ar pirmā kursa rezultātiem iepazīstināta arī NBS un AM vadība. Ceru, ka arī 2002.gadā uzņemtie Komandējošā sastāva virsnieku pamatkursa kadeti programmu apgūs sekmīgi, jo, manuprāt, visi priekšnosacījumi ir radīti, lai tā notiktu.

Nevaram nerunāt arī par Vada komandieru programmu. Pēc vecās mācību programmas studijas NAA šogad turpina 3. un 4. kurss. 3. kursa kadeti aprīlī devās praksē uz Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, no kuras atgriezās 29.septembrī. No 30.septembra viņi gatavojās kursa (kvalifikācijas) darba aizstāvēšanai. Prakses laikā paveikto vērtēja prakses izvērtēšanas komisija, kuras priekšsēdētājs bija Tehnisko zinātņu katedras vadītājs pulkvežleitnants Arnis Kalnājs. Tā kā viņš piedalījies arī prakses izvērtēšanā pagājušā gadā, viņš varēja salīdzināt, kā kadetiem veicies praksē šogad un kā pirms gada. Viņš domā, ka prakse ir bijusi lietderīgāka, it īpaši Jūras spēku vada kadetiem. Kadetiem dotas lielākas iespējas praktizēties tieši uz kuģiem jūrā. Labāk prezentēti arī prakses rezultāti, kadeti snieguši interesantus patstāvīgus novērojumus un secinājumus par prakses laikā pieredzēto. Oktobra beigās organizējam kursa (kvalifikācijas) darba aizstāvēšanu un novembra sākumā integrēto eksāmenu par kaujas

sagatavošanas blokā apgūtajiem mācību priekšmetiem. Diemžēl ne visi kadeti izturēja šos pārbaudījumus.

4. kursam šis bija pēdējais mācību gads, kurā kadeti apguva vadībzinības un kārtoja pēdējos eksāmenus. Vadībzinības apgūt palīdz pasniedzēji, kuri strādā arī citās mācību iestādēs (LU, TU). Šiem pasniedzējiem ir iespēja salīdzināt studentus un viņu sekmes dažādās mācību iestādēs. Gribu pieminēt dažus docētāju novērojumus, kurus viņi izdarījuši, pasniedzot mūsu kadetiem. Statistikas pasniedzējs J. Smotrovs atzīst, ka mūsu kadetu zināšanas šajā mācību priekšmetā nebūt nav sliktākas kā citu augstskolu studentiem (izņemot tos, kuri studē fiziku un matemātiku). Lektore Dz. Damberga, kura māca augstāko matemātiku, ir ļoti apmierināta ar vienas trešdaļas kadetu aktivitāti un sekmēm, vēl viena trešdaļa kadetu programmu izpilda pasīvāk, bet atlikusī trešdaļa nav motivēta šī priekšmeta apguvei. Pasniedzēji uzskata, ka mūsu kadeti ir daudz disciplinētāki par civilo augstskolu studentiem.

Ar integrēto eksāmenu vadībzinībās decembra sākumā 4. kursa kadeti pabeigs studiju programmas apguvi un īsi pirms Ziemassvētkiem saņems diplomus un leitnanta dienesta pakāpi.

Šogad jūlijā absolventu pulkam pievienojās 30 neklātienes klausītāji, kuri saņēma NAA vada komandieru diplomus. Šī bija pēdējā neklātienes vada komandieru programmas grupa. Tādējādi Vada komandieru neklātienes programma NAA ir pabeigta. Vairāk jaunus klausītājus šajā programmā neuzņemsim.

Arī Rotas komandieru kursa klausītāji visa gada garumā ir cītīgi strādājuši, lai apgūtu programmu. Janvārī mācības šajā kursā sāka 24 virsnieki.

Rotu komandieru kurss pēc 10 km skrējiena

Programmas apguve ir jau pabeigta, atlicis pabeigt diplomdarba izstrādi, to sekmīgi aizstāvēt un nokārtot valsts (kvalifikācijas) pārbaudījumu decembrī.

Tāpat kā pērn, oktobrī tika sākts Virsnieku speciālistu pamatkurss. Mācības šoreiz sāka 16 kadeti – 1 ārsts un 15 juristi.

Novembrī mācības bija jāsāk arī jau otrajam Komandējošā sastāva rezerves virsnieku pamatkursam. Diemžēl augstskolu absolventu vidū nav bijusi

pietiekama interese un vēlēšanās mācīties NAA šajā kursā, tādēļ šogad mācības Rezerves virsnieku pamatkursā turpina tikai iepriekšējā gadā uzņemtie 16 studenti.

Tāpat kā iepriekšējos gados, NAA realizē īslaicīgos kvalifikācijas kursus un seminārus. Jāsaka, ka ar katru gadu šo kursu skaits palielinās. Šogad pirmoreiz tika sagatavots un novadīts seminārs par vides aizsardzības jautājumiem. Par piedalīšanos dažādos NAAursos un semināros kopš janvāra izsniegti jau 348 sertifikāti.

Šī gada otrajā pusē sāks nopietns darbs pie Jaunāko štāba virsnieku programmas izstrādes. Šo darbu veic šīgada Baltijas aizsardzības koledžas absolventi kapteiņi V. Āboliņš un A. Jermacāns. Programmu vienlaikus izstrādā arī Lietuvā un Igaunijā, un kopīgi tās tiek sinhronizētas. Šis kurss tiks sākts nākamā gada martā.

Tāpat kā katru gadu, arī šogad pasniedzēji gatavojuši metodiskos materiālus, rakstījuši mācību līdzekļus, piedalījušies zinātniskajā darbā, paaugstinājuši kvalifikāciju dažādosursos. Gada beigās kā parasti, kopumā jau ceturto reizi, tiks organizēta konference par militārās izglītības jautājumiem.

Es domāju, ka saistībā ar mācību procesu man ir jāpiemin arī ikgadējā Baltijas jūras valstu militāro akadēmiju konference, kura notika oktobrī NAA, jo tā bija iespēja pasniedzējiem un arī kadetu pārstāvjiem satīties un apmainīties viedokļiem ar ārzemju kolēģiem gan par mācību procesu, gan tradīcijām. Tā kā šogad šī konference notika NAA, mums bija lieliska iespēja iepazīstināt ārvalstu viesus ar mūsu akadēmiju.

Un pēdējais, ko vēlos pieminēt, ir NAA vēstures ekspozīcija, kuru atklāja oktobrī. Ekspozīcijas veidošanā piedalījušās visas NAA katedras. Katrai katedrai ir atvēlēts savs stends, kurā atspoguļota katedras vēsture. Ar gandarījumu jāatzīst, ka tas ir ļoti nozīmīgs notikums, jo tas ļauj cerēt, ka mēs neaizmirsīsim to, ko esam padarījuši, un arī tos cilvēkus, kuri ieguldījuši savu darbu akadēmijas attīstībā. Ceru, ka arī turpmāk strādāsim tā, lai liecības par paveikto nebūtu kauns izstādīt mūsu vēstures ekspozīcijā.

Atv. kapt. *Andris Kļaviņš*

**AR VĒLMI NESAVTĪGI KALPOT SAVAI DZIMTENEI
UN TĀS DROŠĪBAI**

**ATVAĻINĀTAIS ASV REZERVES BRIGĀDES ĢENERĀLIS
VILMĀRS KUKAINIS PIE LATVIEŠU KARAVĪRIEM**

Savā gadskārtējā dzimtenes apmeklējuma laikā atv. ASV brigādes ģenerālis Vilmārs Kukainis ieradās Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, lai tiktos un pārrunātu turpmākās sadarbības iespējas ar akadēmijas vadību, kā arī nolasīja

lekciju Komandējošā sastāva pamatkursa kadetiem par latviešu virsniekiem Rietumvalstu bruņotajos spēkos, par palīdzību Latvijas armijas veidošanas pirmsākumos un pašreiz.

Latviešu virsnieku apvienībā, kuras biedrs ir Vilmārs Kukainis, ģenerālis svinīgi tika uzņemts Goda biedru kārtā. Pārrunās ar LVA vecajiem virsniekiem un leģionāriem V.Kukainis uzsvēra, ka Aizsardzības ministrijā par padomniekiem strādā un strādājuši daudzi pieredzējuši rietumvalstu armijās dienāši virsnieki. Diemžēl iepriekšējo ministru laikā dažu ļoti erudītu militāro speciālistu piedāvājumi palīdzēt mūsu bruņotajiem spēkiem nav sasnieguši dzirdīgas ausis.

Pieredzējušā ģenerāļa vizīte bija ļoti intensīva un piesātināta ar vispusīgiem uzdevumiem. Kara muzejam tika dāvināti paša un ASV Gaisa spēku brigādes ģenerāļa Rūdolfa Pēkšēna karogi, Lāčplēša Kara ordeņa kavaliera virsleitnanta Arvīda Laura relikvijas, MINOX fotoaparātu ieskaitot, tika apciemoti pulkveža Paula Korecka ģimenes kapi Bārtā, tika risināti sadarbības un juridiskie jautājumi par krājaizdevumu sabiedrībām, kurās ieinteresēti arī karavīri, ar militārā žurnāla "Tēvijas Sargs" redakciju runāts, kā to padarīt interesantāku. (V.Kukainis ir šī žurnāla pārstāvis ASV.)

Nacionālās aizsardzības akadēmijas bibliotēkā glabājas daudzas V.Kukaiņa dāvinātas grāmatas, arī šoreiz tradīcija tika saglabāta. Jāatzīmē arī viņa ieguldījums Latviešu – angļu – vācu militārās terminoloģijas vārdnīcas tapšanā, kuras līdzautors ir ģenerālis.

Dažāds ir latviešu atgriešanās ceļš dzimtenē. Latviešu karavīri, pēc Otrā pasaules kara ierodoties Jaunajā pasaulē, cerēja uz drīzu atgriešanos. Diemžēl atceļš ieilga. Un varbūt nav tik svarīga šī fiziskā atgriešanās, nozīmīgāka ir šo pieredzējušo vīru garīgā saikne ar dzimteni, garīgo vērtību atdošana savai zemei un tautai. Un ģenerālis Vilmārs Kukainis nesavtīgi kalpo savai Tēvu zemei – Latvijai!

Atv. ASV rez. brig. ģen. Vilmārs Kukainis

ĀRZEMJU LATVIEŠU MILITĀRIE PADOMDEVĒJI LATVIJAI

Saīsināts atv. ASV rez. brig. ģen. *Vilmāra KUKAIŅA* priekšlasījums 10.septembrī NAA.

Nu jau ir padsmītā reize – nezinu vairs, tieši kura – kopš desmit gadu laikā uzstājos NAA. Ar neatslābstošu interesi esmu šinī laikā vērojis NAA augšupeju, kas nesen ir kulminējusies ar tās akreditāciju.

Latvijā trūkst pilnīgas statistikas par latviešu militāristu stažēšanos ārzemēs, jo mainās aizsardzības ministri un viņu komandas. Ir gan pieejami dati par Rietumvalstīs apmācītajiem latviešu virsniekiem un citiem pašreizējā aizsardzības ministra darbības laikā, bet pirms tam tikai daļēji. Visnepilnīgākā informācija ir par tiem, kas no dienesta jau atvaļināti.

Mēģinu šāda veida statistikas “caurumus” kaut cik aizpildīt, gan skatoties no ārzemju latviešu puses. Tomēr, galvenokārt viens pats pie tā piestrādājot, nespēju absolūti visu uzzināt, bet cenšos to veikt ar vismaz 95%-tīgu pareizību. Jau pirms 15 gadiem kā celmlauzis šinī laukā kopā ar atv. vln. Alfrēdu Jāni Bērziņu esmu publicējis 9. grāmatu Daugavas Vanagu militārajā sērijā ar nosaukumu “Latviešu karavīrs pēc Otra pasaules kara”. Neskatoties uz palielināto metienu, salīdzinot ar citiem šīs populārās grāmatu sērijas izdevumiem, tā ir kļuvusi par bibliogrāfisku retumu, tomēr ir pieejama lasīšanai NAA un arī dažās citās vietās Rīgā. Nemaz neskaitot aprakstus par daudzajiem latviešu sardžu un darba rotu virsniekiem oriģinālajās BALTBAT veida vienībās amerikāņu un

angļu okupācijas joslās Rietumvācijā, esmu apzinājis ap 200 latviešu virsniekus Rietumvalstu aktīvos un rezerves militāros spēkos. No tiem seši ir ieguvuši ģenerāļa pakāpi, to skaitā četri aktīvajā dienestā – armijas ģen. maj. Kārlis Neretnieks Zviedrijā, gaisa spēku ģen. maj. Dr. Verēna fon Veimarka Vācijā, gaisa spēku brig. ģen. Rūdolfs Pēkšēns ASV un armijas brig. Jānis Kažociņš Lielbritānijā, bet rezerves spēkos divi – mācītājs ģen. maj. Elmārs Kociņš Austrālijas robežvīru spēkos un es pats Ohaio militārajā rezervē ASV. Tikai pats pirmais no viņiem ir vēl dienestā, bet pārējie pieci ir atvaļinājušies. Bet no viņiem, tāpat kā vairāk nekā no 30 latviešu pulkvežiem, vairāk nekā 60 pulkvežleitnantiem un ap 100 zemāku pakāpju virsniekiem kopskaitā, pieminēšu tikai vienu ceturto daļu. Šie ir tie 50, kas izpelnījušies atzinību, piedaloties NBS jaunuzbūves darbā kā dažāda veida latviešu militārie padomdevēji. Atļausos raksturot viņus tikai konspektīvi, jo detaļas varētu būt militārs noslēpums. Nelietošu ieroču šķiras apzīmējumu armijas virsniekiem un valsts nosaukumu ASV latviešu virsniekiem, jo skaita ziņā abas šīs grupas ir lielā pārsvarā.

Lai ievestu zināma veida kārtību, esmu šo pussimtu izcilnieku sadalījis piecās dažādās grupās, kaut gan domas par to var dalīties. Pirmajā grupā ir ierindoti ASV un citu valstu militārā vai civildienesta atalgotie latviešu izcelsmes virsnieki Latvijā, otrā – Latvijas dienestā vismaz uz laiku integrētie ārzemju latviešu virsnieki, trešā – Latvijas kaut vai daļēji atalgotie ārzemju latviešu militārie padomnieki, ceturta – tie brīvprātīgie, kas Latvijai turpina palīdzēt bez atalgojuma un piektā – tie dažreizējie brīvprātīgie padomnieki, kas vismaz divreiz ir bijuši Latvijā palīdzēt. Pirmo četru grupu dalībniekus uzskaitīšu pēc dienesta pakāpēm, sākot ar augstāko, bet piektās grupas vārdus – alfabētiskā kārtībā. Jau iepriekš atvainojos tiem nedaudzajiem, kurus būšu pēc viņu uzskata kļūdaini apzīmējis manu imperfekto zināšanu dēļ, tāpat arī ja esmu kādu aizmirsis. Lūdzu dariet to man zināmu, lai nākotnē varētu mēģināt šīs eventuālās kļūdas izlabot.

Pirmās grupas apraksts man ir jāsāk ar zviedru ģen. maj. Kārli Neretnieku, kurš daudz palīdzējis Latvijai jau kā Karaliskās aizsardzības akadēmijas rektors, bet tagad to dara pilnu laiku savā jaunajā amatā kā Zviedrijas aizsardzības ministrijas ģenerāldirektors baltiešu padomdošanas aktivitātēm (TOTBALT). Gaisa spēku plkv. Rita Džordāne nevien pusgadu ir dienējusi Mičiganas sakaru jeb sadarbības grupā Rīgā, bet nu jau ceturto gadu palīdz kā sponsore latviešu kadetei ASV Gaisa spēku akadēmijā. Vestpointietis pltn. Jānis Birznieks arī ir dienējis Mičiganas sakaru grupā, ka arī īslaicīgi ASV vēstniecībā Latvijā. Pltn. Viktors Bunde turpretim ASV vēstniecībā Rīgā ir dienējis ilgāku laiku, vadot speciālu projektu palīdzībai Latvijai. Atv. pltn. Viesturs Drupa jau ilgāku laiku ir vienīgais latviski runājošais ārzemnieks, t.s. Latvijas komandā palīdzot Aizsardzības ministrijai. Atv. pltn. Martins Latsons strādā savā sakaru specialitātē ASV vēstniecības namā, bet maj. Metjū Āns ir pašreizējais ASV militārais atašejs Latvijā. Kapt. Ivars Sīka un vec. admin. virsnieks Uldis Alks kā kartogrāfijas speciālists abi ir dienējuši Mičiganas sakaru grupā.

Kā pirmais no otrās grupas – dienestā integrētajiem – ir jāmin britu atv. brig. Jānis Kažociņš. Viņš speciālā izkārtojumā dienēja kā NBS štāba priekšnieka

vietnieks pulkveža dienesta pakāpē. Atv. gaisa spēku plkv. Kārlis Druva nevien bija ievēlēts Saeimā, bet arī uz laiku pildīja aizsardzības ministra galvenā padomnieka pienākumus. Par jūras kapt. Latvijas jūras spēkos paaugstināja ASV kara flotes komandkapt. Andreju Mežmali, nododot viņa pārziņā NBS apmācību vadības pārvaldi. Sevišķi ir jāpiemin atv. Austrālijas pltn. Jānis Ātrēns, kurš Aizsardzības ministrijā ir pildījis valsts sekretāra vietnieka amatu, bet pašreiz ir padomnieks iekšējā audita lietās un militārā žurnāla "Tēvijas Sargs" pilnvarnieks.

Atv. pltn. Gundars Zaļkalns ir bijis Drošības padomes sekretārs. Atv. gaisa spēku pltn. Andrim Zālmanim mums ir jāpateicas par Rīgas lidostas priekšzīmīgo attīstību, bet ZS maj. pienākumus ir pildījis vec. admin. virsnieks Alberts Lačkājs. Visaugstāk ir kāpis jūras kājnieku kapt. Valdis Pavlovskis, vispirms pildot aizsardzības ministra vietnieka amatu, bet vēlāk paša ministra. Īpašu vietu ir ieņēmis vec. admin. virsnieks Verners Šulcs (+), palīdzību Latvijai uzsākot Mičiganas sakaru grupā, pēc tam integrējoties kā ZS ltn. un beidzot kā ministrijas padomnieks. Tomēr viņa galvenais nopelns ir tas, ka viņš sastādījis pirmo Sauszemes karaspēku militāro terminu vārdnīcu latviešu un angļu valodā.

Trešās grupas kaut cik atalgoto padomnieku sarakstu ir jāsāk ar aizsardzības ministra galveno padomnieku NATO un citos jautājumos atv. jūras kapt. Ilmāru Krastu. Viņam aviācijas jautājumos palīdz atv. gaisa spēku pltn. Varis Purkalītis. Atv. maj. Ivars Kronītis ir ārlietu un starptautiskās sadarbības padomnieks, bet atv. vlt. Herberts Linde dod padomus par bruņojumu. Atv. instruktori Ēriks Priedītis izcili darbojas savā heraldikas specialitātē, bet emer. prof. Augusts Blimbergs jau daudzus gadus rudens semestrī pasniedz NAA angļu valodas speciālkursus.

Man vistuvāk pie sirds ir brīvprātīgie padomnieki ceturtajā grupā, jo pats esmu viens no tiem. Oficiāli skaitos ārštata ārzemju padomnieks NAA, ārzemju kurators Kara muzejā un "Tēvijas Sarga" pārstāvis ASV, bet daru visu ko, kur vien var palīdzēt. To pašu ir centies darīt arī atv. plkv. Pauls Koreckis (+), izceļoties ar pasaules latviešu virsnieku saietu organizēšanu Latvijā. Gandrīz visu padomnieku darbu no Vašingtonas ir pašreizējā koordinējis atv. pltn. Ilmārs Dambergs kā ilggadīgs Latvijas aizsardzības darba grupas vadītājs. Atv. vec. kara ierēdnis Egons Goldsmits ir bijis neatvietojamais speciālists labākai apgādes un apmācību vadības organizēšanai. Viņš kopā ar atv. jūras kājnieku kapt. Alfonu Medni ir palīdzējis Latvijai jau no pašām pirmajām atgūtās brīvības dienām. Viņiem efektīvi ir piebiedrojušies atv. serž. maj. Zigurds Lieljuris, uz laiku atv. vserž. Aivars Zeltiņš un vēl dienestā esošais Viktors Felkers.

Dažreizējo padomnieku sarakstā manā uzskaitē ir atv. Kanādas pltn. Sigurds Andersons, atv. gaisa spēku maj. Tālivaldis Boģis, atv. darba rotu maj. Aleksandrs Burmeisters (+), atv. kara flotes kapt. jūras spēkos Imants Eicēns, atv. pltn. Ģirts Jātnieks, atv. kara flotes komandkapt. Jānis Karpis, atv. plkv. Marsels Kārklīšs, atv. Austrālijas rez. ģen. maj. Elmārs Kociņš, atv. gaisa spēku plkv. Sigurds Krolls, atv. plkv. Gunārs Kilpe, atv. pltn. Visvaldis Ķīmenis, atv. pltn. Georgs Liepiņš, atv. pltn. Ojārs Ozols (+), atv. gaisa spēku brig. ģen. Rūdolfs Pēkšēns, atv. pltn. Artis Plato, atv. plkv. Arnolds Ruperts, atv. sardžu

rotu kapt. Gunārs Skaistlauks un atv. kara flotes jūras kapt. Tālvaris Turaidis. Šim pagaram sarakstam varētu pievienot arī zinātnu doktoru atv. Bundesvēra pltn. Valdi Greiseli, ja viņš nezināmu iemeslu dēļ nebūtu atraidīts ne tikai no viena, bet veseliem diviem iepriekšējiem Latvijas aizsardzības ministriem. Otro reizi Rīgā esot, viņam vēl piedevām nozaga automašīnu, tā kā viņam nevar pārmest, ka pēc tam viņš Latviju ir apciemojis tikai privāti.

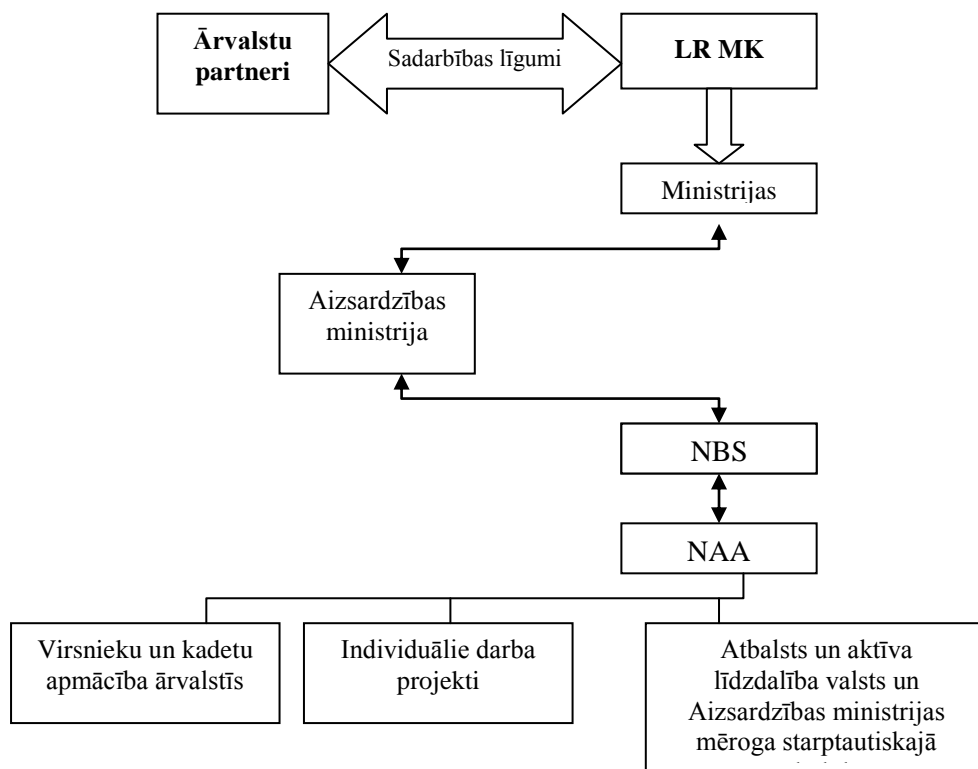
Daži no ārzemēm atlido uz Latviju, lai izklaidētos, citi atbrauc, lai uzdzīvotu, bet augstminētie ir tie izcilnieki, kas ir mēģinājuši nesavtīgi palīdzēt, godam kalpojot savai Tēvzemei Latvijai.

Vltn. *Edmunds Svenčs*

NAA Ārējo sakaru un preses virsnieka p.i.

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJAS STARPTAUTISKĀS SADARBĪBAS RAKSTUROJUMS

Ir beidzies vēl viens NAA darbības gads, un tas dod mums iespēju atskatīties uz aktualitātēm starptautiskās sadarbības jomā. Latvijas viennozīmīgā tieksme uz iestāšanos Ziemeļatlantijas aliansē pieprasa aktīvu dialogu no visām valstiskām struktūrām. Objektīva prasība no Aizsardzības ministrijas puses liek visām militārajām struktūrām par savu mērķi starptautiskās sadarbības jomā izvirzīt divas galvenās prioritātes: valodas apmācību un pieredzes gūšanu starptautiskās darbības jomā. Vieglākai izpratnei par NAA lomu starptautiskās sadarbības lauciņā sniedzam šādu shēmu.

Šajā shēmā es attēloju to sadarbības raksturu, kas patlaban nosaka akadēmijas stāvokli un lomu attiecībā pret mūsu ārvalstu sadarbības partneriem. Turpinājumā sīkāk paskaidrošu minētās jomas, kas patlaban, pēc 11 gadu produktīvas darbības, ir NAA starptautiskās sadarbības prioritātes.

Virsnieku un kadetu apmācība ārzemēs šķiet ir visaktīvākā sadarbības joma. 10 gadu laikā Vācijas, Zviedrijas, Čehijas militārajās akadēmijās vada komandiera kvalifikāciju dažādās specialitātēs ieguvuši 42 NAA kadeti un 34 kadeti joprojām turpina savas studijas, nu jau arī Dānijas, ASV un Lielbritānijas militārajās augstskolās.

Papildināt savas zināšanas attiecīgajā kvalifikācijā ārvalstu akadēmijās devušies 33 akadēmijas virsnieki un pasniedzēji, savukārt 4 virsnieki patlaban turpina savu izglītošanos ārzemēs: Čehijā (V.Jurgelāns, A.Ignatjevs), Vācijā (E.Zeļenovs), Igaunijā, Baltijas Aizsardzības koledžā (G.Rezevskis). Pateicoties iespējai studēt ārvalstu akadēmijās, Latvijas Bruņotie spēki ir ieguvuši starptautiska līmeņa speciālistus artilērijā, sapierus, motorizēto kājnieku vada komandierus, JS kuģu apkalpes vadītājus, sakarniekus, apgādes dienesta speciālistus un tanku apakšvienību komandierus.

NAA virsnieki Taktikas trenāžieru apmācībās Dānijā

Jāpiebilst, ka virsnieka un virsdienesta instruktora militārā izglītība ir nepārtraukts process kā dienesta gaitas sastāvdaļa, tāpēc minētās sadarbības valstis nodrošina iespēju akadēmijas darbiniekiem nepārtraukti paaugstināt savu kvalifikāciju, tādējādi uzlabojot viņu darba kvalitāti.

Individuālie darba projekti ir akadēmijas divpusējā sadarbība, par kuru atbild tikai Nacionālā aizsardzības akadēmija.

Vislabākais šādas sadarbības piemērs ir Baltijas jūras militāro akadēmiju konference (BJMAK), kura pulcē kopā visu ap Baltijas jūru esošo militāro akadēmiju pārstāvjus. Pagājušogad šāda konference notika Polijā, kur pulcējās 8 valstu (izņemot Krieviju un Vāciju) darba grupas. Konferences mērķis ir veicināt Baltijas jūras reģiona valstu kopīgu darbību gan pieredzes apmaiņas jomā, gan kopīgā problēmu risinājumu meklēšanā. Ievērojot minēto mērķi, akadēmiju pārstāvji atspoguļo savu pieredzi daudzos jautājumos un dalās sastaptajās grūtībās problēmjaudājumu risināšanā. Šogad 5. šāda konference tika organizēta Nacionālajā aizsardzības akadēmijā. Sīkāk par šo konferenci esmu pastāstījis savā rakstā “Baltijas jūras militāro akadēmiju konference”.

Ļoti svarīga darba joma ir starptautiska mācību programmu līmeņa atzīšana. Šajā sakarā 2000.gadā NAA uzturējās triju ārvalstu pārstāvju darba grupa, kuras uzdevums bija izstrādāt ieteikumus NAA mācību bāzes un studiju kvalitātes uzlabošanai. Pamatojoties uz šiem ieteikumiem, akadēmijas prioritātes ir:

- 1) NBS virsnieku militārās izglītības koncepcijas ieviešana un studiju kvalitātes uzlabošana:
 - a) Kapteiņu kurss – 2004.gadā,
 - b) Jaunāko štāba virsnieku kurss – 2003.gadā,
 - c) pasniedzēju kvalifikācijas paaugstināšana,
 - d) studiju izdales materiāla sagatavošana;
- 2) kadetu un klausītāju sadzīves apstākļu uzlabošana:
 - a) kazarmas pārbūve par istabu tipa kopmītni,
 - b) sporta un atpūtas bāzes labiekārtošana,
 - c) kadetu norīkojumu skaita samazināšana;
- 3) mācību bāzes uzlabošana:
 - a) Pirmā mācību korpusa pārbūve,
 - b) mācību klašu, laboratoriju labiekārtošana, bibliotēkas automatizācija,
 - c) Mācību atbalsta centra izveidošana.
- 4) tālmācības programmas ieviešana, sagatavojot rezerves virsniekus un organizējot kvalifikācijas kursus.

Pateicoties kopīgam NAA darbinieku darbam, 2002.gada 5.jūnijā visas NAA studiju programmas tika akreditētas uz sešiem gadiem, bet nedēļu vēlāk (13.jūnijā) – NAA tika akreditēta kopumā kā augstskola arī uz sešiem gadiem.

Ir saprotama ārvalstu partneru objektīva prasība pēc akadēmijas augstās kvalitātes, jo tas ietekmē mūsu stāvokli starptautiskajā jomā. Nopietna attieksme pret saviem uzdevumiem atvieglos mūsu absolventu tālāko virzību starptautiskajā sektorā: iestāties citu valstu militārajās akadēmijās vai doties starptautiskajās misijās.

Piebilde minētajam lai ir NAA 2003.gadā paredzētais Jaunāko štāba virsnieku kurss, kas turpmāk būs viens no obligātiem posmiem LR aizsardzības spēku virsniekiem pirms iekļūšanas Baltijas aizsardzības koledžā.

Nosakot NAA starptautiskās sadarbības prioritātes, noteikti jāievēro, ka atbalsts un aktīva līdzdalība valsts un Aizsardzības ministrijas mēroga

starptautiskajā sadarbībā ir tā joma, kas nākotnē kļūs par dominējošo. To apliecina 2002.gada rādītāji – 67 pasākumi, kas saistīti ar abpusējām vizītēm, starptautiskajām konferencēm un NAA personāla komandējumiem uz ārzemēm. Salīdzinot ar 2001.gada rādītājiem, bija – 41 pasākums. Ja, piemēram, virsnieku sagatavošana (no NAA kadetu sastāva) ārzemēs tiks pārtraukta ar 2002.gadu, pilnīgi pretēji aktualizēsies akadēmijas prezentējošā loma AM fonā. Akadēmija – vienīgā virsnieku sagatavojošā iestāde Latvijā realizē vairākas apmācību programmas un kursus, turklāt tā arī vienīgā iestāde Latvijā, kas nodrošina NBS virsnieku kvalifikācijas paaugstināšanu profesionālajā jomā (Rotu komandieru kurss, Kapteiņu kurss u.c.). Tas ir viennozīmīgs nosacījums starptautisko sadarbības partneru interesei un vēlmei iepazīties ar aizsardzības akadēmiju.

Minēšu arī to, ka akadēmija vienmēr objektīvi spējusi sevi parādīt arī starptautiskajās mācībās (*Best Effort* 1997.g., *Baltic Hope* 1999., 2000.g. u.c.) gan nodrošinājuma, gan organizētāju lomā, gan arī kā apakšvienības, kas veiksmīgi pilda mācību programmu.

Vēl viena joma, kas šeit būtu jāpiemin, ir saistīta ar NAA personāla izglītošanu ārzemēs, rodot iespēju tiem piedalīties dažādos starptautiskos (*IPP*, *PfP*, *Shape*, *MLT* u.c.)ursos, semināros un konferencēs.

Kopumā raksturojot NAA 10 gadu garo starptautisko sadarbību, akadēmijas mērķis ir bijis tiekšanās uz kvalitatīvu nevis kvantitatīvu sadarbību, tāpēc uz šo brīdi aizsardzības akadēmija stabili sadarbojas ar 6 ārvalstīm:

- 1) ar ASV – angļu valodas apmācība (pasniedzēju un virsnieku apmācība);
- 2) ar Čehiju – pasniedzēju apmaiņa (galvenokārt taktikas jautājumos);
- 3) ar Dāniju – sadarbība starp akadēmijām, NAA pasniedzēju kvalifikācijas paaugstināšana militārās vadības un pedagoģijas jautājumos, sadarbība starp Taktikas centriem un līdzekļu ieguldīšana akadēmijas infrastruktūras uzlabošanā;
- 4) ar Vāciju – kadetu sagatavošana militārajās specialitātēs, kuras nepieciešamas LR NBS, vācu valodas mācības;
- 5) ar Lielbritāniju – taktikas apmācība (konsultācijas Rekrutēšanas un atlases centra darbiniekiem un Komandējošā sastāva virsnieku pamatkursa organizēšanā);
- 6) ar Zviedriju – sadarbība starp akadēmijām, pasniedzēju apmaiņa un virsnieku sagatavošana.

Nobeigumā vēlos piebilst, ka starptautiskā sadarbība, kas jau ir kļuvusi par akadēmijas darbības neatņemamu sastāvdaļu, nākotnē tikai aktivizēsies un savu kulminācijas punktu nekad nesasnies, jo pēc Latvijas iestāšanās NATO sagaidāma ne tikai partnervalstu skaita, bet arī sadarbības jomu palielināšanās.

Atrodoties uz desmitgades sliekšņa un lūkojoties nākotnē, es no sirds novēlu akadēmijai nezaudēt savu nacionālās virsniecības elementu kopējā alianses saimē.

Dr. sc. ing. plkv. *Jānis Melderis*
NAA prorektors zinātniskajā darbā,
AZC vadītājs

AIZSARDZĪBAS MINISTRIJAS 2002.GADĀ AZC PASŪTĪTIE PĒTĪJUMU PROJEKTI

NAA Aizsardzības zinātņu centram 2002.gadā zinātniskai darbībai valsts budžeta programmas “Valsts aizsardzība, drošība un integrācija NATO” ietvaros tika iedalīts finansējums Ls 25 000 apmērā. AM Zinātniskās darbības koordinācijas komisija visu šo finansējumu nolēma iedalīt valsts pasūtīto pētījumu projektu izpildei, diemžēl neko neatstājot AZC zinātniskās darbības nodrošināšanai. Rezultātā NAA rektors ar AM valsts sekretāru noslēdza līgumus par šādu sešu pētījumu projektu izpildi:

1. “Speciālo spēku sausās pārtikas devas izstrāde paaugstinātas fiziskas un psiholoģiskas slodzes apstākļiem” – projekta vadītājs LSPA doktorands M. ped. Uldis Jansons.
2. “Jaunatnes patriotiskā audzināšana valsts aizsardzībai” – projekta vadītājs LU Pedagoģijas un psiholoģijas institūta docents Dr. paed. Aivars Lasmanis.
3. “Latvijas republikas militārpersonu vides izglītības un apmācības sistēmas izveides pamatprincipi un ieviešanas mehānisms NBS un NAA” – projekta vadītāja NAA VPZK pasniedzēja M. geo. Baiba Saltupe.
4. “Patoloģiskie “stresa” lūzumi, to etioloģija, prognoze, klīnika un profilakse NBS” – projekta vadītāja NAA VPZK vecākā pasniedzēja, Dr. med. Liāna Pļaviņa.
5. “Karavīru fiziskā sagatavošana valsts aizsardzībai” – projekta vadītājs NBS Sporta kluba Sporta daļas virsnieks Zigurds Labalaiks.
6. “Vienotas uz visu sabiedrību orientētas militāri lietišķo sporta veidu struktūras izveide” – projekta vadītājs NBS Sporta kluba Sporta daļas virsnieks Zigurds Labalaiks.

Tā kā finansējums tika iedalīts AZC zinātniskai darbībai valsts budžeta programmas “Valsts aizsardzība, drošība un integrācija NATO” ietvaros, tad AZC vadītājs ar katra pētījuma projekta vadītāju noslēdza Sadarbības līgumu par projekta izpildes un nodošanas noteikumiem, uzrādot konkrētus jautājumus, uz kuriem nepieciešams sniegt atbildi projekta pārskatā. Uz šo līgumu pamata tika sagatavoti un parakstīti attiecīgi pētniecisko projektu finansēšanas līgumi to iesniegšanai Izglītības un zinātnes ministrijā.

Pētījuma “*Speciālo spēku sausās pārtikas devas izstrāde paaugstinātas fiziskas un psiholoģiskas slodzes apstākļiem*” projekta pārskatā paredzēts dot atbildi uz šādiem jautājumiem, formulējot konkrētus secinājumus un priekšlikumus:

- vai izstrādātā sausās pārtikas deva paaugstina karavīru darbaspējas un imunitāti?
- vai izstrādātā sausās pārtikas deva nodrošina pilnvērtīgu slodzes radīto enerģijas zudumu kompensāciju?
- vai izstrādātā sausās pārtikas deva ir izmantojama Nacionālajos bruņotajos spēkos un nodrošina labāku slodzes radīto enerģijas zudumu kompensāciju par pašreiz izmantojamo sausās pārtikas devu?
- kādas ir izstrādātās sausās pārtikas devas uzlabošanas un modificēšanas iespējas?
- kādas ir izstrādātās sausās pārtikas rekomendējamās diennakts devas un to lietošanas veidi?
- izstrādātā sausās pārtikas devas iesaiņojuma optimālo veidu pamatojums un ilgstošas uzglabāšanas iespējas;
- dot prognozi izstrādātā sausās pārtikas devas ražošanas iespējām Latvijā.

Plānotais iegūto rezultātu galvenais izmantojums – izstrādātās un izpētei nodotās sausās pārtikas devas vispusējs novērtējums: vai tās izmantošana NBS dotu iespēju tās lietotājiem ilgstoši saglabāt augstas darbaspējas, veikt mācību un kaujas uzdevumus paaugstinātas fiziskās un psiholoģiskās slodzes apstākļos tālu no pastāvīgās dislokācijas vietām un apgādes punktiem.

Pētījuma “*Jaunatnes patriotiskā audzināšana valsts aizsardzībai*” projekta pārskatā paredzēts dot atbildi uz šādiem jautājumiem, formulējot konkrētus secinājumus un priekšlikumus:

- jauniešu interešu un attieksmes pret patriotisko audzināšanu noskaidrošana, veicot socioloģisko pētījumu (testēšanu un aptauju) divās (vai vairākās) Latvijas skolās ar Jaunsargu organizāciju un divās (vai vairākās) ar parasto mācību programmu;
- pašreizējo pasākumu efektivitātes novērtējums patriotiskās audzināšanas jomā un priekšlikumu izstrāde, tajā skaitā salīdzinājumā ar Latvijas 20.gadsimta 20-30 gadu pieredzi;
- izstrādāt un pamatot jaunatnes patriotiskās audzināšanas pilnveidošanas pamatnostādnes (konceptijas projektu);
- sadarbības jomu pamatojums ar AM institūcijām jaunatnes patriotiskās audzināšanas darbā un sagatavojot dienestam NBS.

Plānotais iegūto rezultātu galvenais praktiskais izmantojums – Latvijas jaunatnes patriotiskās audzināšanas pilnveidošana skolās, piedāvājot konkrētu metodisko pieeju, un sadarbības jomu pamatojums ar AM institūcijām jaunatnes patriotiskajā audzināšanā un sagatavošanā dienestam NBS.

Pētījuma “*Latvijas republikas militārpersonu vides izglītības un apmācības sistēmas izveides pamatprincipi un ieviešanas mehānisms NBS un NAA*” projekta

pārskatā paredzēts dot atbildi uz šādiem jautājumiem, formulējot konkrētus secinājumus un priekšlikumus:

- situācijas izvērtējums militārās vides izglītības jomā, noskaidrojot pašreizējo vides izglītības līmeni NAA un NBS struktūrvienībās (Liepāja, Suži, Alūksne, Ādaži u.c., zemessardzes vienībās);
- Igaunijas un Lietuvas bruņotajos spēkos izmantoto vides izglītības un apmācības programmu analīze;
- NATO valstu izmantoto militārpersonu vides izglītības un apmācības programmu salīdzinājums ar Latvijas bruņoto spēku militārpersonu vides izglītības un apmācības programmām;
- izstrādāt metodoloģiju, ar kuras palīdzību veikt vides izglītības situācijas izvērtēšanu, dot vērtējumu un viedokļu analīzi, kā arī iespējamo problēmu identifikāciju, NATO valstīs izmantoto vides izglītības un apmācības programmu analīzi un savietojamību ar Latvijas bruņoto spēku militārpersonu vides izglītības un apmācības programmām. Ilgtspējīgas vides apmācības un izglītības sistēmas konceptuāla analīze, pamatprincipu pamatojums un tās saistība ar reālo praksi. Latvijas situācijas analīze attiecībā pret pieredzi un prasmi tajās alianses valstīs, kurās vides izglītības process ir ilgstošāks un attīstīts pilnīgāk;
- materiālu vākšana, sistematizācija un apkopošana par vides aizsardzības problēmām Aizsardzības ministrijas institūcijās, priekšlikumu izstrāde militārpersonu vides izglītības un apmācības sistēmas izveides pamatnostādņem un to ieviešanai NBS un NAA.

Pētījuma *“Patoloģiskie “stresa lūzumi”, to etioloģija, prognoze, klīnika un profilakse NBS”* projekta pārskatā paredzēts dot atbildi uz šādiem jautājumiem, formulējot konkrētus secinājumus un priekšlikumus:

- galveno stresa faktoru atklāšana obligātā militārā dienesta (OMD) karavīru dienesta vidē un situācijas analīze;
- karavīru noslieces analīze uz stresu apakšvienībās, viņu adaptācijas spējas atkarībā no dienesta ilguma;
- karavīru loģiskās domāšanas spējas slodzes ietekmē (fiziskā slodze kā stresa faktors);
- karavīru gatavības novērtējums rīcībai ekstremālās situācijās (fiziska un psiholoģiska gatavība);
- rekomendācijas stresa lūzumu gadījumu skaita pazemināšanai.

Dienesta laikā kareivim nākas darboties saspringtos, ne vienmēr labvēlīgos apstākļos, kuri arī nosaka viņa uzvedības modeli. Psiholoģiskā spriedze – stress – var izraisīt negatīvu ietekmi ar bīstamām sekām, kas liek veltīt uzmanību šīs problēmas detalizētai izpētei. NBS OMD iesaucamo karavīru vidū jaunkareivja militārās apmācības laikā (pirmajos 3 mēnešos) tiek novēroti patoloģiskie “stresa lūzumi”, kuru cēloņi ir galvenokārt NBS OMD iesaucamo karavīru neapmierinošais fiziskās attīstības līmenis, to nespēja adaptēties militārā dienesta

fiziskajām un psiholoģiska rakstura slodzēm. Vidēji gadā NBS konstatēti 10 – 14 patoloģiskie stresa lūzumu gadījumi. NBS līdz šim veikti tikai profilaktiskie pasākumi (fizisko slodžu samazināšanai), bet nav veikti klīniskie pētījumi patoloģisko lūzumu etioloģijā.

Pētījuma *“Karavīru fiziskā sagatavošana valsts aizsardzībai”* projekta pārskatā paredzēts dot atbildi uz šādiem jautājumiem, formulējot konkrētus secinājumus un priekšlikumus:

- NBS struktūrvienību sporta speciālistu pienākumu un to izpildes izvērtējums, izmantojot testēšanas un aptaujas metodes NBS struktūrvienībās;
- NBS struktūrvienību sporta bāzes noslogojuma novērtējums;
- karavīru sporta instruktoru metodiskā materiāla izstrāde un tās sadaļu teorētiskais pamatojums.

Plānotais iegūto rezultātu galvenais izmantojums:

- NBS sporta instruktoru darbības izvērtējums struktūrvienībās, to darbības efektivitātes uzlabošanas virzienu pamatojums;
- sporta instruktoru metodisko materiālu izdošana rokasgrāmatas veidā, kas dos iespēju ikvienam karavīram paaugstināt savu fizisko sagatavotību.

Pētījuma *“Vienotas uz visu sabiedrību orientētas, militāri lietišķo sporta veidu struktūras izveide”* projekta pārskatā paredzēts dot atbildi uz šādiem jautājumiem, formulējot konkrētus secinājumus un priekšlikumus:

- OMD jauniesaucamo fiziskās sagatavotības izvērtējums iesaukuma stadijā un dienestu beidzot, izmantojot testēšanas un aptaujas metodes NBS struktūrvienībās;
- NBS struktūrvienību kaujas gatavības novērtējums no fiziskās sagatavotības viedokļa;
- fiziskās un kaujas gatavības normatīvo punktu izstrāde un to ieviešanas teorētiskais pamatojums;
- sporta apbalvojumu koncepcijas pamatojums un izstrāde.

Plānotais iegūto rezultātu galvenais izmantojums:

- ikviena valsts pilsoņa fiziskās un kaujas gatavības izvērtējums;
- fiziskās sagatavotības sekmēšana, ieviešot apbalvojumu sistēmu par sasniegumiem fizisko normatīvu kārtošanā.

Pētnieciskos darbus paredzēts pabeigt novembrī un pēc to nodošanas AM Zinātniskās darbības koordinācijas komisijā un pieņemšanas nodošanas aktu parakstīšanas iesniegt AM Valsts sekretāram, to pārskati tiks iesniegti Izglītības un zinātnes ministrijā. AZC uzdevums šo darbu pārskatus pavairot NBS vajadzībām un iesniegšanai Latvijas Valsts un Akadēmiskajai bibliotēkai, lai iegūtos rezultātus varētu realizēt praksē un iepazīstināt ar tiem plašāku interesentu loku.

Dkar. *Atis Vaickovskis*
NAA kapelāns

KAPELĀNA MISIJA UN RELIĢISKI ĒTISKAIS IEGULDĪJUMS NAA UN NBS 2002.GADĀ

Rudens laiks Latvijas Republikai un tās iedzīvotājiem arvien no jauna ir bijis dziļākas apceres un pārdomu laiks. Tas ir augļu laiks ar Pļaujas svētkiem, dienišķās maizes klātbūtnē, kurai ir dzīvības cena. Karavīri svin Lāčplēša dienu 11.novembrī, bet nedēļu vēlāk visa tauta svin Latvijas valsts neatkarības pasludināšanas dienu 18.novembri.

Par ieguldījumu ir tiesības runāt tad, ja gada nogalē stāvi kā sējējs pie apsēta lauka, kā pie labi padarīta darba. Ja karavīrs saka "Gods kalpot Latvijai", tad kapelāna misija ir kalpot karavīram. Ikvienu garīdznieka svētais pienākums ir kalpot visiem cilvēkiem, darot zināmu Dieva atklāsmi, kas vēsturiski notikusi Jēzū Kristū. Militārkapelāna uzdevums ir īpaši kalpot karavīriem un viņu ģimenes locekļiem ar psiholoģisko un reliģisko atbalstu, tādējādi veicinot karavīru profesionālo uzdevumu izpildi un stiprinot valsts militārās aizsardzības spējas.

Atskatoties uz aizejošo 2002.gadu, man kā NAA kapelānam bijusi iespēja ar ierobežotiem līdzekļiem tomēr realizēt trīs ievērojamas cienīgus pasākumus, no kuriem divi bijuši ar starptautisku rezonansi. Protams, ik mēnesi ir mazākas nozīmes reliģiski un nacionālpatriotiski publiskie pasākumi, kurus gadu no gada organizē un visādi veicina kapelāndienests.

Lielākais pasākums šogad NBS militārdienestam bija Starptautiskā militārās ētikas simpozija organizēšana no 5. līdz 8.martam Ādažu Mobilo strēlnieku mācību centrā. Starptautiskā organizācija ACCTS (*The Association for Christian Conferences, Teaching and Service*) no ASV tās izpilddirektora plkv. E. Kasnera (*Earl Casner*) personā piedāvāja Latvijā rīkot starptautisku militārās ētikas simpoziju, tādējādi Baltijas valstis iesaistot šīs specifiskās nozares starptautiskā apritē. NBS komandieris plkv. R. Graube atbalstīja NBS virskapelāna ltn. R. Loca ierosinājumu rīkot šo nozīmīgo pasākumu Ādažu Mobilo strēlnieku mācību centrā. Visi NBS kapelāni aktīvi iesaistījās šī simpozija sagatavošanas darbā. Atklāšanā piedalījās NBS augstākā vadība, kā arī NAA rektors un prorektori.

Simpozijā piedalījās kopā ap 100 dalībnieku, no kuriem daudzi bija augstas klases militārie speciālisti no 14 pasaules valstīm. No NAA bija dota iespēja piedalīties 15 militārpersonām, kas arī aktīvi ņēma dalību referātu apspriešanā un dažādās diskusiju apakšgrupās. NAA prorektors zinātniskajā darbā Dr. sc. ing. plkv. J. Melderis kā šī simpozija dalībnieks žurnālā "Militārais Apskats" veltījis ļoti saturīgu un ierosinošu rakstu "Militārās ētikas problēmas un risinājumi".

Daudzi dalībnieki pēc simpozija beigām vēlējās tuvāk iepazīties ar Latviju un tās galvaspilsētu Rīgu. NBS kapelāni organizēja kultūrpasākumu programmu un veda atsevišķas viesu grupas uz Kara muzeju, kā arī daudzām citām vēsturiski ievērojamām vietām. Atsevišķi militārie simpozija dalībnieki vēlējās apmeklēt NBS kapelānu dienesta vietas vairākās Latvijas pilsētās. 13.martā NAA apmeklēja atv. pltn. N. Deivs (*Noel Dawes*), kuru pavadīja NBS virskapelāns ltn. R. Locs. Viņus pieņēma NAA rektors pltn. J. Maklakovs. Viesa vēlēšanās bija tikties ar Virsnieka pamatkursa kadetiem un nolasīt lekciju par kristīgās ētikas tematiku.

Otrs lielākais pasākums, ko organizēja NBS kapelāndienests, bija Starptautiskā Militāro Ģimeņu Dzīves II konference, kas notika Limbažu rajona Igates pilī no 6. līdz 8.septembrim. Piedalījās vairāk nekā 40 militārpersonas un viņu ģimenes locekļi no NBS. NAA pārstāvēja kapelāns ar savu dzīvesbiedri un NAA bibliotēkas priekšiece vserž. Laila Tīgere ar savu dzīvesbiedru. Konferences dalībnieki klausījās saturīgus referātus par ģimenes psiholoģiskās vides problemātiku, ko lasīja ārzemju un Latvijas speciālisti. Risinājās diskusijas, socioloģiskās aptaujas un patfakma izklaide. Konferences darbu sponsorēja sabiedriska organizācija no ASV

“*Family Life*” un kristīgas organizācijas no ASV filiāle “*Agape Latvia*”. Ļoti lielu ieguldījumu sagatavošanas darbā veica NBS virskapelāns ltn. R. Locs ar ģimeni.

Saņemot NBS Štāba priekšnieka rīkojumu, 5.jūnijā organizēju un sagatavoju NAA Mazajā Tradīciju zālē kapelānu semināru. Saskaņojot ar virskapelānu, uzaicināju arī citu nozaru kapelānus, kas darbojās dažādās vietās Latvijā. Semināra darba kārtībā bija divi jautājumi:

1. LR MK sagatavotā projekta “Noteikumi par kapelāna dienestu” apspriešana.
2. Latvijas Evaņģēliskās Alianses dibināšana un apvienotā kapelānu pārstāvniecība tajā.

Semināru atklāja NBS virskapelāns ltn. R. Locs. No NAA vadības uzrunu sacīja NAA prorektors zinātniskajā darbā Dr. plkv. J. Melderis, kas arī piedalījās turpmākajā semināra darbā. Pirmo reizi Latvijas kapelānu dienesta vēsturē visu dažādo nozaru kapelāni un viņu palīgi tika sapulcināti vienkopus. Piedalījās NBS militārkapelāni, ieslodzījuma vietu kapelāni, lidostu, ostu un sauszemes transporta staciju kapelāni, ārstniecības vai medicīniskās aprūpes un sociālās aprūpes iestāžu kapelāni un kā vērotāji arī dažu skolu un mācību iestāžu kapelāni. Kopā piedalījās 38 personas.

Visumā atzinīgi tika novērtēts LR MK sagatavotais projekts “Noteikumi par kapelānu dienestu” ar dažiem ierosinājumiem un papildinājumiem. LR MK šo projektu “Noteikumi par kapelāna dienestu” pieņēma š.g. 2.jūlijā ar lēmumu Nr. 277. Vēsturiskās taisnības labad jāatzīmē, ka šis kapelānu darbam vajadzīgais normatīvais dokuments sākotnējo iniciatīvu izstrādei guva no Reliģisko lietu pārvaldes priekšnieka Dr. iur. R. Baloža, kas noorganizēja pirmo darba grupu, kurā par locekļiem uzaicināja NBS virskapelānu ltn. R. Locu un NAA kapelānu. Samērā ilgs, grūts un ērkšķains bija šo kapelāna dienestu noteikumu ceļš pa varas gaitenju līkločiem, līdz tas ieraudzīja “dienas gaismu”.

Sakarā ar Evaņģēliskās Alianses dibināšanu tika izveidota kapelānu iniciatīvas grupa.

Bija patīkami klausīties, cik dažāds un vienlaicīgi kopīgs ir kapelāna aprūpes darbs dažādās dzīves sfērās.

Īsumā mēģināšu ieskicēt NAA kapelāna darbu visa gada garumā.

Janvāris iesākas ar Jauno gadu un dažādiem kultūrpasākumiem. Katru gadu NBS un NAA kadeti kopj Ziemassvētku kauju atceres pasākumus 5. un 6.janvārī, apmeklē Piņķu vai Kalnciema baznīcu, kur tiek noturēts piemiņas dievkalpojums. Antiņu kapsētā pie Latviešu strēlnieku Ziemassvētku kaujās kritušo pieminekļa tiek noturēts svētbrīdis, kurā parasti pulcējās NAA kadeti slēpotāji un vietējo skolu jaunatne. Tāpat Rīgā Brāļu kapos NAA kadeti kopā ar kapelānu un NAA vadību, piedaloties AM un NBS augstākai vadībai, rīko svinīgo gājieni un piemiņas sveču nolikšanu.

Janvārī tiek organizēti arī dažādi pasākumi NAA, veltīti janvāru barikāžu piemiņai. Rīgas Doma baznīcā noturēts dievkalpojums, kas veltīts kritušo barikāžu aizstāvju piemiņai.

Šogad februārī NAA svinēja savu 10. gadu pastāvēšanas jubileju. Kā kapelāns aktīvi ņēmu daļību pie šī lielā notikuma sagatavošanas un aizvadīšanas.

25.martā ir komunistiskā genocīda upuru piemiņas diena. Atceroties šo dienu, NAA personāls individuāli apmeklē Rīgas Doma baznīcu, kur notiek speciāli šai atcerei veltīts dievkalpojums, kā arī Okupācijas muzeju.

Aprīlī Latvijas tradicionālās konfesijas (baznīcas) un tām piederīgie karavīri un viņu ģimenes locekļi piedalās dievkalpojumos un izdzīvo līdzī Jēzus Kristus ciešanas (Zaļā Ceturtdiena, Lielā Piektdiena) un augšāmcelšanos (Lieldienas). Šogad NAA personālsastāvs organizēti svinēja Lieldienas, kā arī maija mēnesī Vasarsvētkus, apmeklējot tiem veltītos dievkalpojumus Rīgas Krusta baznīcā.

Rīgas Brāļu kapos 8.maijā piedalījies svinīgajā piemiņas brīdī, kas bija veltīts nacisma sagrauves un Otrā pasaules kara upuru piemiņai.

Maijā ir tradīcija svinēt karavīra mātes dienu, kur NAA vadība godina labāko kadetu mātes.

14.jūnijā NAA personāls dodas uz Gulbeni un Liteni godināt komunistiskā genocīda upuru (Latvijas armijas virsnieku) piemiņu. NAA kapelāns vienmēr ir vadījis un arī šogad vadīja

piemiņas svētbrīžus. Tika godināti dzīvi palikušie Karaskolas kadeti – virsnieki no Latviešu Virsnieku apvienības.

Jūlijā un augustā NAA kadeti galvenokārt atrodas Ādažu poligonā lauka mācībās. Epizodiski piedalījos lauka mācībās, sniedzot kadetiem psiholoģisku un reliģisku atbalstu.

Šogad augustā NAA organizēju vadības tikšanos ar Maiju Klinsoni no ASV. Viņa ir ģen. Rūdolfa Klinsona, Lāčplēša Kara ordeņa kavaliera, Latvijas Karaskolas pirmā priekšnieka, meita. Viņas nodoms ir dāvināt NAA muzejam ģimenes relikvijas, sava tēva ordeņu kolekciju u.c. piemiņas lietas, kas saistītas ar Latvijas armiju un Karaskolu.

Septembris un oktobris veltīts saspringtam mācību darbam NAA.

Novembrī NAA personāls atzīmē trīs svarīgas dienas. 11.novembrī ir Lāčplēša diena ar militāro parādi Daugavas krastmalā. Īpašs Lāčplēša dienai veltīts dievkalpojums notiek Doma baznīcā.

18.novembrī Latvijas valsts neatkarības pasludināšanas diena.

30.novembrī NAA kadeti kopā ar kapelānu un NAA vadību brauc uz Jelgavas raj. "Vareļiem", kur pie Karaskolas kritušo kadetu pieminekļa tiek noturēts piemiņas svētbrīdis, kadeti noliek ziedus un piemiņas svečītes. Parasti piedalās arī zemessargi, jaunsargi un skolu jaunatne.

Šīs pašas dienas vakarā tradicionāli notiek NAA *Melnās kafijas* vakars. Piedalās Latviešu Virsnieku apvienības biedri, kā arī tagad NAA beigušie virsnieki.

Decembris ir gada noslēguma mēnesis, kas pasteidzas tik ātri, ka drīz vien klāt jau arī skaistie Ziemassvētki. NAA Ziemassvētki notiek ar garīgo daļu, kur kapelāns pasludina Kristus dzimšanas Evaņģēliju un lūgšanu par mieru un aizejošo gadu, un laicīgo daļu – Ziemassvētkiem veltīto balli.

Visu mācību gadu NAA notiek dažādi kursi un semināri. Sakarā ar mācību programmu reorganizāciju kadetu izlaidumi nenotiek ik gadu vienā un tajā pašā mēnesī, bet mainās. Visi nozīmīgākie mācību cēlieņi noslēdzas ar pateicības dievkalpojumu NAA kapelā. Tāpat kapelā katru nedēļu pirmdienas rītā darbs iesākās ar svētbrīdi. Visi mīļi aicināti piedalīties!

Ltn. *Aivis Mirbahs*

KRĪVU PADOME

Jo daiļāka, jo latviskāka, jo nacionālāka mūsu Latvija kļūs, jo mīļāka, svētāka, dārgāka un tanī pašā laikā mūžīgāka tā būs!

Kārlis Ulmanis

Ir pagājis vēl viens notikumiem bagāts gads ne tikai Latvijas, bet arī Nacionālās aizsardzības akadēmijas vēsturē. Krīvu padome var ar lepnumu uz to noraudzīties, jo tika pielikts daudz pūļu gan tradīciju kopšanā un tālāk veidošanā, gan organizējot Nacionālās aizsardzības akadēmijas iekšējo kultūras dzīvi. Par dažiem šajā laika posmā notikušajiem pasākumiem gribu dalīties arī ar Jums.

Krīvu padome 2002.gadā

Neaizmirstot savu pagātni un vecākos armijas kolēģus, tika turpināts pilnveidot sadarbību ar Latviešu virsnieku apvienību, kuras pārstāvji ir ļoti pretimnākoši un pacietīgi, atbildot uz kadetu daudzajiem jautājumiem par Latvijas laika Karaskolas tradīcijām un paražām, par tā laika kadetu savstarpējām attiecībām. Lielu goda un cieņas jūtu vadīti piedalījāmies vairāku Latvijas virsnieku apvienības pārstāvju jubilejas svinībās, kuras bija pilnas ar patriotiskiem un audzinošiem stāstiem kā reti kurā atmiņu grāmatā.

Sadarbība ar citām augstskolām arī netika pamesta novārtā. Krīvu padomes kadeti aktīvi piedalījās studentu dienās parādot savi kā garīgi un fiziski labi sagatavotus nākošos Latvijas armijas virsniekus. Piedalījāmies NBS informācijas dienā Liepājas Pedagoģiskajā augstskolā, kuras studenti izrādīja ļoti lielu interesi par studijām Nacionālajā aizsardzības akadēmijā. Pasākums izskanēja ar Jūras spēku orķestra balli, kurā kadeti pierādīja savu pārākumu dejas soļu prasmē.

Padarot Nacionālās aizsardzības akadēmijas dzīvi interesantāku un krāsaināku, tika organizēti dažāda veida kultūras pasākumi. Viens no spilgtākajiem pasākumiem bija Lieldienu svinības. Krīvu padome šajā pasākumā uzaicināja piedalīties “Ziemeļu” bērnu nama bērnus, kuriem bija izveidotas vairāku veidu atrakcijas, kuras vadīja Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadeti, lai nedaudz mazinātu šo bārenīšu vientulību. Vakara noslēgumā bija Lieldienu balle, kuru vadīja mums visiem ļoti pazīstamais Paukštello kungs. Ar savām jaukajām dziesmām un dejām viņš ļāva gan Nacionālās akadēmijas virsniekiem, gan kadetiem ar liksmību nosvinēt šos pavasara svētkus.

Paši jestrākie svētki, kā to varēja arī gaidīt, izrādījās Jāņi. Šo svētku svinēšanā jautrība sita augstu vilni, zaļumballe bija pa prātam gan virsniekiem, kadetiem, gan Medicīnas augstskolas pasniedzējām un augstskolas “Turība”, Latvijas universitātes studentēm. Nacionālā aizsardzības akadēmija ielīgoja savus Jāņus līdz pat rīta gaismai. Tāpēc varam droši teikt, ka Nacionālajai aizsardzības akadēmijai gaidāms ļoti ražīgs gads.

Krīvu padome ir ļoti pateicīga visām institūcijām, kas sniegusi savu palīdzību, solot arī turpmāk kadetus audzināt goda un patriotisku jūtu vadītus.

Dzied trīs Jāņi!

Atv. kapt. *Andris Kļaviņš*
NAA Fiziskās kultūras katedras pasniedzējs

KOPĀ MĀCĪBĀS UN SPORTA ARĒNĀS

Fiziskās kultūras katedras pasniedzēji par savu uzdevumu uzskata nodarbībās un brīvajā laikā topošajiem virsniekiem dot gan teorētiskās zināšanas par sporta aktivitāšu organizēšanu apakšvienībās, gan arī praktiskās iemaņas dažādos sporta veidos. Kad tad sportot, ja ne studentu un dienesta gados?

Armijā arvien lielāku popularitāti iegūst “Vīru spēles”, kuras var ieskaitīt ekstremālo spēļu klasē pārbaudījuma smaguma dēļ – noskriet 50 kilometrus stadionā nav nekāds joks, bet “Vīru spēlēs” distances veikšanas gaitā jācīnās ar dažādiem šķēršļiem. Arī NAA virsnieki un kadeti vasaras beigās piedalījās kārtējās līdz šim labākā militārā žurnāla redaktora un rakstnieka Jāņa Lejiņa un Andreja Orupa organizētajās “superspēlēs”. Savu atbilstību vārdam “vīrs” pārbaudīja gan virsleitnants, gan virsseržants, gan kadets. Kadetus pārstāvēja Eduarts Stūrmanis, Madars Veliks, Ivo Vigulis un Ivars Radovičs.

Ja “Vīru spēles” galvenokārt pārbauda izturību, tad katedras pasniedzējs virsleitnants Roberts Innuss savu varēšanu pārbauda cīņās ar dzelžiem. Šī aizraušanās šovasar Robertu noveda Olimpisko spēļu dzimtenē Grieķijā, kur notika pasaules čempionāts svaru bumbu celšanā. Senās Hellādas galvaspilsētā Atēnās latviešu virsnieks izcīnīja devīto vietu smagajā svarā. Bet NAA kadetu svaru bumbu celšanas komanda – O.Dreimans, S.Līdaka, N.Bondars, E.Popakuls, R.Britans, K.Ķezbers, A.Apeins ieguva 3. vietu Latvijas Universiādē.

Atrodoties Ķīsezera krastā un ikdienā vērojot ezera viļņus, kadeti domās sāk cilāt airus, kamēr pieņem izaicinājumu un piedalās Latvijas Jūras akadēmijas rektora balvas izcīņā airēšanā. Sestā vieta septiņpadsmit laivu konkurencē nav nemaz peļami. Lielās jūras laivas airus vēzēja Eduarts Stūrmanis, Egils Tišanovs,

Mareks Runts, Māris Barovskis, Mārtiņš Cīrulis, Madars Veliks, Māris Mazapšs un Ivo Vigulis, bet šo “vikingu” komandu diriģēja stūrmanis Aivis Vasiļjevs. Arī futbols kadetu un virsnieku vidū kļūst arvien populārāks, šogad sasniegta 2. vieta B apakšgrupā.

Atkārtoti par NBS finālsacensību uzvarētājiem kļuvuši mūsu volejbolisti – Aivis Mirbahs, Jānis Dumpis, Uldis Ozoliņš, Māris Kriņševics, Egils Tišanovs, Andris Ločmelis, Sandris Andrejevs, Romāns Rudens, Maigurs Ozoliņš, Edgars Valaks, šoreiz sīvā finālciņā pieveicot 65. ZS Atsevišķā studentu bataljona komandu.

Līdz ar Militārās piecīņas šķēršļu joslas uzbūvēšanu akadēmijā, ikvienam kadetam radusies iespēja trenēties šajā vispusīgajā veidā un pieteikt sevi pat NBS izlases komandai, kā to dara Maigurs Ozoliņš, Agris Āboms, Jānis Prāvs u.c. Līdzās ir šajā militārajā sacensībā daudz pieredzējuši ltn. Ilona Kojaloviča, kura kopā ar Rudīti Everti un Ingu Daukškāni Pasaulē čempionātā karavīriem Holandē izcīnīja 3. vietu šķēršļu joslas stafetē. NBS čempionātā NAA izcīnīja 2. vietu, tāpat arī Baltijas sacensībās. Jāpiezīmē, ka vasarā Latvija pirmo reizi organizēja Eiropas karavīru čempionātu sievietēm militārajā piecīņā, kurā triumfēja norvēģietes.

NBS krosa sacensībās I.Kojaloviča bija pirmā savā vecuma grupā. Kadets Oskars Lejnīeks nesēn atgriezies no Pasaulē karavīru čempionāta brīvajā cīņā Tallinā, kur ļoti spēcīgā konkurencē, laužoties ar itālieti un Kanādas pārstāvi, izcīnīja 12. vietu.

Nevar nepieminēt, ka katedrā lielu vērtību vēltī arī pasniedzēju kvalifikācijas paaugstināšanai pedagoģijā un modernajās sporta zinātnēs. Katedras vadītājs pulkvežleitnants Arkādijs Umbraško savā pētnieciskajā darbā izzinātajā dalījās plašā auditorijā – 7. Eiropas sporta zinātņu kongresā Atēnās.

Varētu turpināt dažādu sacensību uzskaiti, kurās NAA virsnieki un kadeti guvuši lielākus vai mazākus panākumus, bet gribētos piekrist NBS Štāba priekšniekam un reizē NBS Sporta padomes vadītājam, Gaisa spēku pulkvedim Kārlim Krēsliņam, kurš ne reizī vien sevi apliecinājis kā teicamu sportistu, ka virsniekam augsti sporta sasniegumi nav pašmērķis, bet līdzeklis labas fiziskās kondīcijas uzturēšanai, teicamai šaušanas prasmei. Varētu piebilst, ka virsniekam jābūt profesionālim savā jomā, un labam, nevis profesionālam sportistam, jo viņa rokās ir cilvēku veselība un dzīvība.

Kadets Oskars Lejiņš “cīņā ar dzelziem”

Vltn. *Edmunds Svenčs*

NAA Ārējo sakaru un preses virsnieka p.i.

BALTIJAS JŪRAS VALSTU MILITĀRO AKADĒMIJU KONFERENCE (BJMAK)

Laikā no š.g. 6. līdz 11.oktobrim Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā tika organizēta starptautiska konference, kurā piedalījās dalībnieki no 10 Baltijas jūras reģiona valstīm.

Vēsturisks ieskats

1997.gadā Ziemeļvalstu militāro akadēmiju tikšanās reizē tika nolemts, ka turpmāk šādās konferencēs būtu lietderīgi iesaistīt arī Baltijas valstis, tāpēc 1998.gadā Bornholmā pirmo reizi tikās visu Baltijas jūras valstu militāro akadēmiju priekšnieki. 1999.gadā BJMAK notika Igaunijā, un tajā piedalījās arī citi pārstāvji no akadēmijām, ne tikai to priekšnieki. Igaunijā tika nolemts, ka nākamajā konferencē jāiesaista arī kadeti, tāpēc 2000.gadā (Zviedrijā) darbu konferencē uzsāka arī attiecīgo valstu akadēmiju kadeti: viens no jaunākā un viens no vecākā kursa.

2001.gadā BJMAK tika organizēta Polijā, Vroclavā, uz kuru ieradās jau pilnīgi nokomplektētas 8 valstu delegācijas. Katrā delegācijā bija akadēmijas priekšnieks (rektors), pastāvīgās darba grupas pārstāvis (PDG), divi virsnieki un divi kadeti.

BJMAK 2002 Latvijā

Šā gada 8.oktobrī pulksten 10.00 Nacionālajā aizsardzības akadēmijā svinīgā ceremonijā tika pacelti 10 Baltijas jūras reģiona valstu karogi. Tas

simbolizēja starptautiskās konferences sākumu, kura Latvijā tika organizēta pirmo reizi.

Līdz šim šāda veida konferences bija organizētas 4 reizes (Dānijā, Igaunijā, Zviedrijā un Polijā), diemžēl bez Krievijas un Vācijas līdzdalības. Pateicoties neatlaidīgām sarunām ar abām valstīm, Latvijā pirmo reizi tikās visu 10 valstu pārstāvji nu jau 5.BJMA konferencē. Kopējais dalībnieku skaits bija 60. Konferences gaitā pārstāvji uzstājās ar savām prezentācijām, daloties personīgā pieredzē par šādiem jautājumiem:

1. Mācību darba kvalitātes novērtēšana.
2. Akadēmiskā personāla atlase un profesionālā sagatavošana.
3. Studējošo piedalīšanās akadēmijas pārvaldē.
4. Militārās tradīcijas un vēsture.

Pirmo reizi kopā (no kreisās): Vācijas, Somijas, Zviedrijas, Krievijas, Latvijas (NAA rektors pltn J.Maklakovs un admirālis G.A.Zeibots), Igaunijas, Norvēģijas, Lietuvas, Dānijas un Polijas militāro akadēmiju rektori

Četrus dienu laikā konferences dalībnieki strādāja četrās darba grupās un noslēgumā, 10.oktobrī katra grupa prezentēja sava darba rezultātus, kuros tika atspoguļoti visām valstīm pieņemamākie problēmu risinājumi. Šāda konference Latvijā atkal tiks rīkota pēc 10 gadiem, savukārt nākošā, 6.BJMAK tiks organizēta Norvēģijā.

Ar ziņojumu darba grupā “C” uzstājas Igaunijas militārās koledžas kadets

Jau šobrīd ir zināms, ka Norvēģijā tiks risināti tādi jautājumi kā zinātniskā pētniecība, metodisko materiālu sagatavošana un kadetu – līderu sagatavošana. Pagaidām nemainīgs palicis militāro tradīciju temats, kuru akadēmiju pārstāvji referēs arī nākošgad.

Oficiālās vakariņās Rīgas Latviešu biedrības namā
NAA rektors saņem pateicības velti no Zviedrijas karaskolas rektora

Vitauts Ļūdēns

Vadības un politisko zinību katedras pasniedzējs

VĒSTURES DURVĪS

Rīgas tilti, Vareļi, Plāņi –

Šīs dzejas rindas bija rakstītas uz aicinājuma uzsākt NAA vēstures materiālu vākšanu un apkopošanu. Ar aicinājumu varēja iepazīties un sākt pirmo praktisko darbību jau pirms NAA 10 gadu jubilejas. Materiālus apkopot un uzglabāt bija uzticēts Vadības un politisko zinību katedrai, kurā katedras vadītāja pienākumus tolaik pildīja majors Ivo Mogiļņijs. Sākuma periodā tika organizētas dažas sanāksmes, kurās bija pieaicināti katedru un arī saimniecisko struktūru pārstāvji, tika izveidoti pirmie darba plāni. Lielā interese par veicamajiem uzdevumiem bija ne vien akadēmiskajam personālam, bet arī Tehniskā nodrošinājuma nodaļas vadītājam Dzintaram Cīrītim. Jāatzīmē, ka nevienam citam, bet pašiem vien bija jāuzskicē stendi un vitrīnas ar nepieciešamajiem izmēriem, lai tie, uz papīra varbūt gluži samērīgi, vēlāk izgatavoti, neiznāktu nesamērīgi, eksponātiem nepiemēroti vai pat smieklīgi. Jāiepazīstas ar apgaismojuma problēmu risinājumu Rīgas muzeju jaunākajās ekspozīcijās. Vienīgā tobrīd ekspozīcijai izmantojamā telpa pēc plānojuma bija bez logiem un tai bija nepieciešams pamatīgs remonts.

Savukārt eksponāti... Protams, vispirms fotogrāfijas. Automātiskie fotoaparāti devuši iespēju jebkuru ikdienas mirkli pārvērst par krāsainu brīnumu. Bet nevienam jau negribas atvērt fotogrāfiju albumus, lai šķirtos no saviem krāsainajiem brīnumiem. Tomēr palēnām sāka krāties arī materiāli. No Svešvalodu katedras, no citām. Mācību materiāli, fotoattēli. Sākumā visvairāk no Vadības un politisko zinību katedras. Laikam tāpēc, ka ekspozīcijas veidošanas administratīvais svaru kauss bija nosvēries uz šīs katedras pusi. Laikam arī tāpēc, ka mācību darbā te allaž tika izmantota Latvijas vēstures, Latvijas armijas vēstures pieredze. Bet vēsture ir viss, kas ar tevi vai tavu apkārtni noticis pirms pieciem gadiem, pirms gada, pirms minūtes un sekundes. Esi lasījis lekciju, vadījis semināru – un tā jau ir vēsture. Esi izveidojis izdales materiālus – un tā arī ir vēsture. Savu laiku kalpojušie NAA Satversmes sapulces locekļu mandāti, NAA izlaidumiem veltīto dievkalpojumu dziesmu lapiņas, bukleti, plakāti, preses materiāli par NAA un NBS – ja tos esam saglabājuši, tie ir svarīgi vēstures liecinieki. Lūk, laikraksts “Tēvijas Sargs” no pagājušā gadsimta trīsdesmitajiem gadiem, kurā atrodam veselas lappuses ar fotoreportāžām par Latvijas armiju, virsniecību. Kādā attēlā redzams viens no tālaika Latvijas sporta dzīves vadītājiem ģenerālis Rūdolfs Klinsons. Bet viņš taču bija Latvijas Karaskolas pirmais priekšnieks! Lūk, “Ilustrēts Žurnāls” ar fotoreportāžu no Latvijas Karaskolas pirmā izlaiduma parādes. Lūk, “Ilustrēts Žurnāls” ar attēlu, kurā redzami Latvijas Kara skolas kadeti ierakumos Daugavmalā cīņu laikā pret Bermontu (kā zināms, tur Aizsaule paņēma Latvijas Karaskolas pirmos kritušos – kadetus Gustavu Beļinku un Jāni Dēliņu). Bet klāt nāca eksponāti, kas preses materiāliem, dokumentiem deva vēstures skarbuma un realitātes pieskārienus. Kādam katedras darbiniekam vēl no bērnības laikiem bija saglabājušās bruņu cepures. Viena no tām atrasta vecātvēva klētī, otra kaut kur laukmalā. Pirmā pasaules kara laika parauga bruņu cepuri varbūt valkājis vācu karavīrs, varbūt latviešu karavīrs Brīvības cīņās, bet tādas bruņu cepures taču valkāja arī latviešu kadeti. Otrā pasaules kara laika parauga bruņucepures lietoja arī Latvijas Kara skolas absolventi – Latviešu leģiona virsnieki. Tā tika vākti pirmie eksponāti, kurus rūpīgi reģistrēja un glabāja Mācību kabineta priekšniece Brigita Ozoliņa. Tāds bija darba sākums. Durvis uz NAA vēsturi bija pavērtas. Bet aiz tām vēl nebija nekāda vēstures gaisma, tikai krēsla vien. Lielākās rūpes vēl bija priekšā.

Pēc vasaras brīvdienām un atvaļinājumiem darbs kļuva straujāks un nemierīgāks. NAA vadība un dzīve bija izveidojusi nelielu, bet aktīvu darba grupu Vadības un politisko zinību katedras vadītāja majora Andra Čakārņa vadībā. Viņš bija ne vien grupas

NAA vadības un politisko zinību katedras vadītājs majors Andris Čakārnis stāsta par NAA vēstures ekspozīcijas izveidi un iekārtošanu

darba galvenais rosinātājs, bet darīja arī pats daudzus darbus, kas tajā brīdī operatīvi bija nepieciešami – novērtēja jaunieguvumus, saplānoja to izvietojumu, bieži arī sacerēja parakstus un nesa materiālus māksliniecei. Ekspozīcijas veidošanā ar visu sirdi iekļāvās cilvēks, personība, kura klātbūtne NAA jau kādu laiku bija manāma – Jānis Konstantīns Kaminskis. Viņa mūža darbs – latviešu strēlnieku cīņu vietā Nāves salā un citās latviešu karavīru cīņu vietās atrastie kara vēstures liecinieki: ieroču fragmenti, bruņu cepures u.c., kas veido apjomīgu, ļoti interesantu un daudzpusīgu kolekciju, – pašreiz izstādīts NAA foajē. Savukārt rektorāta gaitēna vitrīnās redzam materiālus par viņa tēvu, Latvijas armijas virsleitnantu Konstantīnu Kaminski un vectēvu, Latvijas armijas pulkvedi Vilhelmu Kaminski, kuru mūžus izpostīja jau pirmā padomju okupācija. Savu dvēseli, gaumi, talantu, prasmi smalki uzzīmēt burtus (bet tāda ir tikai nedaudziem māksliniekiem), kā arī lielu pašai dziedību, strādājot pat vēlās stundās, ekspozīcijas darbā ieguldīja NAA māksliniece Astrīda Korsiete. Arī viņas jubileja aizritēja raibajā stendu veidošanas karuselī. Jāpiebilst, ka darba grupā bija arī šo rindu autors.

Ekspozīcijas veidošanā aktīvi iesaistījās visas NAA katedras. Par Vadības un politisko zinību katedras stendu nebija daudz ko bēdāties – fotoattēlu bija vairāk kā vajadzīgs, bija nepieciešama atlase. Varbūt tas tapēc, ka šī katedra jau agri bija iesaistīta ekspozīcijas veidošanas darbā. Katedras vadītājs Andris Čakārnis saka:

– “NAA vēstures ekspozīcijas veidošanas darbs parādīja, ka daļa akadēmijas personāla to uzskata par savu sirds darbu, kas nepieciešams galvenokārt pašiem, ne tikai parādīšanai viesiem, tas nepieciešams pasniedzējiem, kadetiem, lai apjaustu savas rūpes un veikumu pagātnē un tādējādi domātu par ceļiem nākotnē, tomēr ir redzēta arī ne tik ieinteresēta attieksme, kad materiāli jāizlūdzas ar lūgšanos. Bet tā taču ir pašu akadēmija, tā taču ir pašu vēsture!”

Šiem vārdiem jāpiekrīt. Tā tiešām ir pašu vēsture, apzināma, pētāma, aprūpējama. Te daudz ko darīt pasniedzējiem, kadetiem, latviešu virsnieku vecajai un jaunajai paaudzei. Rūpīgi materiālus krājot, sistematizējot, ar laiku te varētu izveidoties NAA muzejs. Veidot muzeju – tā ir liela atbildība, kas jāapzinās. Muzejam jāatbilst visām muzeja

prasībām, tas ir grūti, bet interesanti. Un, vissvarīgākais, te viemēr jābūt svētku un māju sajūtai, te jābūt iespējai atnākt, kad prāts un sirds to vēlas. Te jāvalda labam psiholoģiskam klimatam, te jājūt, ka laipni gaidīts ir gan visaugstākais viesis, vispieredzējušākais pasniedzējs, gan visjaunākais kadets. Te jaraisās domām un zinātniskām diskusijāmursos un semināros. Tas nekas, ka vairāk dils grīdas un durvju krāsojums, toties dvēseles gaišākas kļūs. Ja gribam, lai ekspozīcija tiek attīstīta tālāk, nepieciešamas vēl dažas telpas gan stendiem, gan materiālu krātuvei un dažādu praktisku uzdevumu veikšanai.

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrs Girts Valdis Kristovskis pasniedz Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektoram pulkvežleitnantam Jurim Maklakovam veltī jaunajai NAA vēstures ekspozīcijai – vēsturisku Ungārijas armijas komandiera zizli (suveniru)

Ekspozīcijas tapšanas gaitā, kad durvis bija pavērtas, kad gaumīgi izremontētā telpā modernās muzeja spuldzītēs dega gaisma, retais varēja vienaldzīgi paiet garām. Liekas, visbiežāk te ienāca NAA rektors pulkvežleitnants Juris Maklakovs ar viesiem no Dānijas, tālākām un tuvākām valstīm.

Krājās eksponāti. Lūk, grāmata, ko bijušajam NAA rektoram pulkvežleitnantam Ilmāram Vīksnem dāvinājis atvaļinātais ASV rezerves brigādes ģenerālis Vilmārs Kukainis (kad mūsu NBS būs pirmais ģenerālis?), savas veltes ekspozīcijai devuši pulkvedis Vilis Raups, pulkvežleitnants Valdis Leflers, majors Zigurds Irbe, Latviešu virsnieku apvienība (Kādas? Atnāciet, aplūkojiet.), spoguļstikla vitrīnā visā skaistumā atmirdz mūsu sportistu guvums – kausi un medaļas (Gluži neticami!). Stendos atspoguļots visu katedru darbs, mācību darbs, zinātniskais darbs, NAA tradīcijas un kultūras dzīve, starptautiskie sakari un Latvijas militārās izglītības celmlaužu – Latvijas Karaskolas un Augstākās Kara skolas vēsture. No šiem stendiem staro nervozēšana par kursa darbiem, auditoriju rūpes, poligona vēji, arī Daugavmalas svina un granātu šķembu pilnie vēji un ložmetēju rēji un šauteņu sprēgāšana no Vareļu un Plāņu laukiem. Atsevišķs stends veltīts arī visiem trim NAA rektoriem – pulkvedim Valdim Matīsam, pulkvežleitnantam Ilmāram Vīksnem un pulkvežleitnantam Jurim Maklakovam. Nav tāda NAA pasākuma, kur ar fotoaparātu nebūtu bijis Fiziskās kultūras katedras pasniedzējs kapteinis Andris Kļaviņš. Liela tiesa stendos redzamo krāsaino momentu ir viņa tverti.

Un nu jau ir pienācis svinīgais 2002.gada 4.oktobris. Pulkstenis rāda 14.00 Mirdz uzšuves un zvaigznes pie visu ieroču šķiru formas tērpiem. Nopietnas ir Latvijas virsniecības veterānu sejas. Viesi un mājinieki, nupat aplūkojuši Kaminska kunga kolekciju NAA foajē, gaida ierodamies Aizsardzības ministru, lai dotos uz jaunās ekspozīcijas atklāšanu. Latvijas Republikas Aizsardzības ministrs Ģirts Valdis Kristovskis un Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors pulkvežleitnants Juris Maklakovs pārgriež lentīti. Veras durvis ar uzrakstu "NAA vēstures ekspozīcija". Veras vēstures durvis. Ieiet viesi, ieiet mājinieki, un līdz ar viņiem daudz, daudz neredzamu stāvu, gadu desmitiem un simtiem apsniguši.

Tūdaļ vērsies vēstures durvis. Latvijas Republikas Aizsardzības ministrs Ģirts Valdis Kristovskis un Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors pulkvežleitnants Juris Maklakovs pārgriež lentīti

Mājinieki un viesi NAA vēstures ekspozīcijas atklāšanas laikā
Vsrž. *Laila Tīgere*
NAA bibliotēkas priekšiece

KĀDA BIBLIOTĒKA MUMS VAJADŽĪGA?

Es gribētu, lai arvien biežāk mēs sev uzdotu šo jautājumu. Jo mūsu bibliotēka taču ir mūsu mazā Gaismas pils. Kāda tā ir šajā pārmaiņu laikā, kad tieši zināšanas ir izšķirošais attīstības un veiksmīgas karjeras faktors? Arvien biežāk saņemam pieprasījumus no lasītājiem ārpus akadēmijas, jo Latvijas armijai nav savas atsevišķas bibliotēkas. Un, lai dotu lielāku atdevi, ir nepieciešams lielāks ieguldījums.

Vērtējot paveikto, varu secināt, ka šis gads ir bijis diezgan veiksmīgs bibliotēkas attīstībā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem. Otrajā pusgadā radās iespēja iegādāties ilgi gaidīto bibliotēkas integrētās informācijas sistēmas *ALISE* jauno versiju, kas ir uzlabota atbilstoši informācijas tehnoloģiju attīstībai, bibliotēku nozares novitātēm un prasībām, izmantojot jaunus risinājumus un piedāvājot jaunas iespējas. Atšķirībā no iepriekšējās, vecās versijas, kas bija vienlietotāja, šī ir daudzlietotāju versija, tas nozīmē, ka pie normāla datoru nodrošinājuma visi bibliotēkas darbinieki vienlaicīgi varēs strādāt ar sistēmu, kurai tagad ir arī jaunas iespējas, piemēram, darbs ar analītiku. Jaunais analītikas modulis sniedz iespēju veikt jebkuras aprakstvienības sastāvdaļas bibliogrāfisko aprakstu, veidojot analītisko aprakstu *UKMARC* formātā (Analītiskais bibliogrāfiskais apraksts tiek veidots nevis izdevumam, bet tā sastāvdaļai - rakstam no avīzes, žurnāla, rakstu krājuma, grāmatas; skaņdarbam no audiokasetes vai kompaktdiska u.tml.).

Pateicoties sistēmas jaunās versijas iespējām, no oktobra jebkuram interneta lietotājam ir pieejams arī bibliotēkas *elektroniskais katalogs*. Kataloga elektroniskā versija ir ērtāka gan lietotājiem, kas pēc dažādiem kritērijiem var atrast sev vēlamu izdevumu, gan bibliotēku darbiniekiem, kuri var viegli un operatīvi katalogu kontrolēt, paplašināt, veikt tajā labojumus. Visērtākā pieslēgšanās katalogam iespējama caur NAA mājas lapu un pieeja tam ir 24 h diennaktī. Elektroniskais katalogs tiek veidots jau no 1999.gada. Tajā atspoguļota literatūra, kas saņemta bibliotēkā kopš 1999.gada, neatkarīgi no iespieddarba izdošanas gada. Neskaidrību gadījumā elektroniskā kataloga sākuma lapā var aplūkot atlases piemērus. Darba roku trūkuma dēļ diemžēl visa informācija, kas bibliotēkā reģistrēta pirms 1999.gada, pagaidām vēl ir tikai kartīšu katalogos.

Šajā gadā sāks darbs arī pie bibliotēkas videotēkas veidošanas, kas paredzēta mācību videokasešu demonstrēšanai, sadarbībā ar visu katedru pasniedzējiem izveidots mācību videokasešu fonds.

Kopš augusta bibliotēka saviem lasītājiem piedāvā izmantot Normatīvo aktu informācijas sistēmas datu bāzi *NAIS*. Tā ir likumdošanas informācijas sistēma - vienīgā datorizētā sistēma, kas piedāvā lasītājiem pilnu Latvijas normatīvo aktu kopumu, kā arī Latvijas Republikā spēkā esošos starptautiskos aktus. Datu bāzē ir normatīvo aktu aktuālās redakcijas (grozījumi iekļauti pamattekstos). Datu bāze pastāvīgi tiek papildināta ar jauniem dokumentiem. Datu bāze ietver arī normatīvo aktu iepriekšējās redakcijas (pirms grozījumu veikšanas). *NAIS* piedāvā dokumentu meklēšanu pēc vairāk nekā 10 parametriem (izdevējvalsts, izdevēj institūcija, dokumenta veids, pieņemšanas datums u.c.), kā arī atlasī pēc vārdiem vai to daļām dokumenta virsrakstā vai tekstā. Lielu daļu starptautisko aktu *NAIS* glabā angļu valodā.

NAA mājas lapas ietvaros izveidota arī detalizēta bibliotēkas mājas lapa. Tagad lasītājam ir iespēja jau pirms bibliotēkas apmeklējuma iepazīties ar bibliotēkas izmantošanas noteikumiem, uzzināt, kas nepieciešams, lai kļūtu par bibliotēkas lasītāju, laikus iepazīt bibliotēkas piedāvājumu un uzzināt, kurās ēkās atrodas vajadzīgā literatūra. Interesenti īsumā var iepazīties ar bibliotēkas vēsturi, darba laiku un personālu. Īpaši vērtīga, manuprāt, ir sadaļa *RESURSI*, jo caur to iespējams ātri piekļūt Latvijas un pasaules lielāko bibliotēku katalogiem, LR Saeimas, LR Ministru kabineta mājas lapām, militāro bibliotēku resursiem, Latvijas un ārzemju interneta portāliem un citām adresēm.

Beidzot arī lasītavā ir interneta pieslēgums, lai gan tas tika prasīts jau sen. Informātikas speciālistu trūkums akadēmijā ir darījis savu un interneta nokļūšana līdz

lasītavai izrādījās ilgstoša un grūta. Bieži kā pretarguments tika minēts tas, ka kadetiem taču ir datorklase, kādēļ gan vēl arī bibliotēkā būtu vajadzīgas datorvietas? Tomēr nedrīkstētu jaukt pilnīgi dažādas lietas. Bibliotēkā strādā speciālisti, kas pārzin informācijas avotus, kas ir specializējušies bibliogrāfijā, jo reti kurš interneta lietotājs nav piedzīvojis vilšanos, nespējot, piemēram, meklēšanas programmu *Google*, *Yahoo*, *AltaVista*, *Search Wiz*, *Fast* u.c. uzrādītājā informācijas gūzmā atrast sev tik ļoti nepieciešamās ziņas vai datus. Jauno tehnoloģiju fanu daudzīnātā frāze «internetā var atrast visu», ir daļēji patiesa, tomēr kādēļ gan zaudēt vairākas stundas turpinot meklēt informāciju ierastajos lielajos serveros? Gan *Google*, gan *Yahoo*, gan *AltaVista* u.c. meklējot vienu atslēgas vārdu, nereti uzrāda pat vairākus tūkstošus mājas lapu adresu un rakstu, taču reti kurš no tiem satur vajadzīgās ziņas. Būtībā varam pateikties akadēmijas akreditācijas komisijai, kuras secinājumu rezultāts beidzot ietekmēja ilgi prasītā Interneta pievienošanu arī lasītavai.

Jāsaprot, ka NAA bibliotēka nepastāv atrauta no Latvijas bibliotēku sistēmas, to nosaka arī Bibliotēku likums. 1997.gadā ar Ministru kabineta rīkojumu izveidots *Bibliotēku informācijas tīklu konsorcijs*, kura mērķis ir izveidot vienotu automatizētu bibliotēku informācijas tīklu valstī. 2001.gadā tas, piemēram, uzsācis projektu *Elektroniskās publikācijas Latvijas bibliotēkām*, kura mērķis ir nodrošināt elektronisko materiālu pieejamību Latvijas bibliotēkās. Un ikvienai bibliotēkai tika piedāvāta iespēja iespēju kļūt par projekta dalībnieci. Uz to brīdi mēs nebijām gatavi iesaistīties šajā projektā tieši iepriekšminēto trūkumu dēļ. Jo nav iespējams ņemt, neko nedodot. Tāpēc bibliotēkas attīstīšana atbilstoši laikmetam ir ļoti būtiska, ja vien negribam palikt „ārpus borta”.

Šajā kontekstā gribētu īsumā nedaudz atskatīties bibliotēku attīstībā Latvijas mērogā. Bibliotēku automatizācija, kuras mērķis ir vienots informācijas tīkls, ar kura palīdzību panākt ātrāku un ērtāku lasītāju apkalpošanu, Latvijā tika sākta jau 1992.gadā. Sagrūstot vecajai iekārtai, sabiedrībai radās daudz lielāka nepieciešamība pēc vispusīgas informācijas un bija jāmainās arī bibliotēkai. Tai bija jākļūst par starpnieku t.i. jānodrošina pieeju materiāliem, kuri neglabājas uz vietas, jo nekad nebūs iespējams visiem iegādāties visu. Bibliotekārs sāka līdzināties „informācijas brokerim”. Materiāli bija nepieciešami daudzos virzienos un bibliotēkai bija jākļūst par institūciju, kas var un prot tikt pie prasītā. Kā savulaik ironizēja toreizējais Akadēmiskās bibliotēkas direktors E. Karnītis – neviens neapšaubā veikalā vai medpunkta nepieciešamību ik pagastā. Bet jābūt arī vietai, kur var tikt pie informācijas un zināšanām.

Lai prastu izmantot iespējas un atbilstu mūsdienu lasītāja vajadzībām, būtiska kļuva arī bibliotekāru kvalifikācijas paaugstināšana. Latvijas Bibliotekāru biedrības Bibliogrāfijas sekcija aizsāka programmu bibliotēku darbinieku tālākizglītībā, piedāvājot kursus un nodarbības visdažādākajās bibliotēkas darba jomās. Kopš 1998.gada Latvijas bibliotekāru izglītības nodrošināšana ir Bibliotēku darbinieku tālākizglītības centra rokās, kurš izveidots saskaņā ar Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļas, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku dienesta un IT ALISE iniciatīvas grupas kopīgi izstrādātu projektu. Tālākizglītība tiek realizēta šādos pamatvirzienos:

- maksas tālākizglītības programmu izstrāde un mācību organizācija;
- sadarbība ar bibliotēku un informācijas darba speciālistiem un radniecīgām izglītības struktūrām Latvijā un citās valstīs;
- projektu izstrāde un vadīšana bibliotēku darba, bibliotēkzinātnes un informācijas pakalpojumu attīstībai.

Kopš 1998. gada katru gadu tiek organizēta arī iepazīšanās ar kādas valsts bibliotēku sistēmu, informacionālajiem pakalpojumiem, kopkatalogiem, bibliotēku vienoto informācijas tīklu. Šī kopprojekta ietvaros man radās iespēja piedalīties bibliotekāru grupā, kas šogad apmeklēja Apvienoto Karalisti un Starptautiskās Bibliotēku asociāciju federācijas IFLA 68. ģenerālkonferences izstādi Glāzgovā. Tajā bija iespējams iepazīties

Bibliotēku konferences izstādē Glāzgovā kopā ar Latvijas bibliotēku vadītājiem un ārzemju grāmatattirgotāju pārstāvi

ar visdažādākajiem jaunumiem un piedāvājumiem – grāmatām, aparatūru, datu bāzēm, bibliotēku drošības sistēmām, mēbelēm, telekomunikācijām u.c., kas nepieciešams bibliotēku darbā. Interesanta bija arī iepazīšanās ar dažiem ārzemju latviešiem bibliotekāriem un kontaktu nodibināšana ar firmu pārstāvjiem. Iepazīstoties ar bibliotēku sistēmu Lielbritānijā, bija pilnīgi skaidrs, ka tur bibliotēkām ir stabila vieta valsts kultūrizglītības politikā. Valsts paredz ļoti lielus līdzekļus bibliotēku attīstībai, tām nav jāpierāda savas eksistences svarīgums, kā tas bieži vērojams pie mums. Piemēram, varu minēt Bātas universitātes gada budžetā atvēlētos līdzekļus (angļu mārciņās): grāmatu iegādei - 2 250 000; periodisko izdevumu iegādei - 720 000; elektronisko resursu iegādei - 900 000. Bibliotēkā ir aptuveni 400 datoru. Un tas ir tāpēc, ka valsts no augstskolām prasa un gaida labus speciālistus. Un tos arī saņem! Arī bibliotekāram un viņa izglītībai ir liela nozīme, bet no visiem bibliotekāriem augstskolu bibliotekāru prestižs ir visaugstākais. Lielbritānijas augstskolu bibliotēkās ir vērojama stabila tendence – katrai studiju programmai ir savs bibliotekārs, kuram ir 2 augstākās izglītības, bibliotekārā un speciālā, šis bibliotekārs lielāko darba dienas daļu nodarbojas ar speciālo literatūru un informāciju, līdz ar to lasītājam sniegtā palīdzība un informācija ir kompetenta un kvalitatīva. Bibliotekārs - speciālists seko arī visam jaunākajam savā nozarē pasaules mērogā un tieši piedalās arī bibliotēkas fonda komplektēšanā. Salīdzinot Lielbritānijas un Latvijas bibliotēkas fondu komplektēšanā, britiem ļoti liels īpatsvars ir zinātniskajiem un vispārīzglītojošajiem periodiskajiem izdevumiem. Tādējādi aktualitātes britu lasītājus sasniedz krietni vien ātrāk. Jāpiemin, ka kartīšu katalogs Lielbritānijas bibliotēkās ir reti sastopams, jo savu vietu stabili ir ieņēmis elektroniskais katalogs. Īpaši mani pārsteidza seno, reto izdevumu pieejamība nu jau elektroniskā veidā. Londonas Nacionālajā bibliotēkā mēs pieredzējām īsti brīnumu! Elektroniskā variantā nu var apskatīt bibliotēkas dārgumus – Gūtenberga Bībeli (1455.g.), Šekspīra pirmizdevumus (1623.g.), pasaules reliģiju svētos tekstus, vēsturisko rokrakstu kolekciju (Leonardo da Vinči, Hendelis, Luiss Karols u.c.) un daudzas citas vērtības. Turklāt seno grāmatu lapas var šķīstīt turp un atpakaļ, ar pirkstu velkot pa datora ekrānu it kā priekšā tik tiešām atrastos īsta grāmata. Visās augstskolu bibliotēkās bija vērojamas pašapkalpošanās iekārtas grāmatu saņemšanai un nodošanai, kas notiek ar svītrkodu palīdzību. Svītrkods ir gan uz lasītāja

Grāmatu reģistrēšanas un nodošanas pašapkalpošanās automāts.
Latvijas bibliotēkas vēl nav ieviests

kartes, gan uz grāmatas. Šo nelielo iekārtu ieviešana nav saistīta ar drūzmu vai rindām bibliotēkā, kas noteikti attiecīgās stundās arī varētu būt. Tomēr, lai racionālāk izmantotu bibliotēkara pakalpojumus, viss elementārais tiek vienkāršots vai automatizēts. Nākamgad Starptautiskās Bibliotēku asociāciju federācijas IFLA 69. ģenerālkonference notiks Berlīnē, tik tuvu mums IFLA vēl nebūs bijusi nekad (dažus gadus atpakaļ konference notika pat Ķīnā) un ņemot vērā šo apstākli, ceru, ka vairākiem mūsu bibliotēkas speciālistiem tiks dota iespēja piedalīties šajā konferencē un celt savu kvalifikāciju. Domāju, ka ir vērts arī mums aizdomāties par šīm lietām.

Pievēršoties atkal mūsu situācijai, vēlos teikt, ka jebkura gūtā pieredze ir vērtīga un vērā ņemama, kaut arī dotajā brīdī vēl mūsu iespējas neatbilst mūsu vajadzībām un iecerēm. Arī turpmāk enerģiski strādāsim saskaņā ar mūsu nolikumā nospraustajiem mērķiem un galvenajiem uzdevumiem. Tas nozīmē gan atbilstošu iespaiddarbu fonda izveidi, gan jaunu, uz informācijas tehnoloģijām balstītu informācijas pakalpojumu attīstību, kas būtu vajadzīgs gan mācību procesam, gan arī veicinātu augstskolā studējošo un pasniedzēju zinātnisko darbu. Vēl šogad plānots iegādāties Latvijā labi pazīstamo un ērti izmantojamo *LURSOFT* laikrakstu datu bāzi. Pieaugošajā informācijas klāstā, ko piedāvā laikraksti un ziņu aģentūras, aizvien grūtāk ir sekot līdzi notikumiem un to attīstībai. Lasītājiem, kam nepieciešama informācija par atsevišķiem notikumiem un to savstarpējām saistībām, vairs nepietiek ar bibliotēkas preses arhīviem. Lai gan tie ir apjomīgi, tomēr prasa pārāk daudz laika, lai tajos atrastu vajadzīgo informāciju. Informācija visbiežāk ir nepieciešama nekavējoties un tās atrašanai vai saņemšanai nedrīkstētu tērēt daudz laika. *Lursoft* laikrakstu bibliotēka šobrīd ir pilnīgākais un operatīvākais Latvijā publicētās informācijas avots, kuru izmanto gan ziņu aģentūras, veidojot savus preses apskatus un blakusproduktus, gan arī daudzi citi lietotāji gan Latvijā, gan ārzemēs. Kopējais *Lursoft* sistēmās reģistrētais lietotāju skaits pārsniedz 55 000. *Lursoft* bibliotēka piedāvā gan iespēju internetā lasīt jaunākās laikrakstu publikācijas, gan paver visplašākās meklēšanas un analīzes iespējas, tajā skaitā iespēju meklēt interesējošās tēmas pēc atslēgas vārdiem vairākos bibliotēkas izdevumos vienlaikus, analizēt visvairāk pieminēto personu un institūciju publicitātes reitingus, saņemt *e-pasta* veidā speciālus *Lursoft* aģenta ziņojumus par pieprasītajām tēmām.

Plānojam jau nākamgad katru augstskolā studējošo nodrošināt ar vienīgi viņam paredzētu mācību grāmatu katrā mācību priekšmetā. Bibliotēkas informācijas centrā - lasītavā jābūt pieejamiem vairākiem datoriem interneta un elektronisko resursu

izmantošanai. Pagaidām izdevies panākt tikai vienu lasītāju datorvietu ar interneta pieslēgumu lasītavā un uz visas akadēmijas datoru skaita fona tas ir nepiedodami maz!

Izmantojot izdevību, es vēlos izteikt pateicību ilggadīgajiem mūsu bibliotēkas atbalstītājiem Vilmāram Kukainim un Ilmāram Vaskim, kuri regulāri ziedo mūsu bibliotēkai vērtīgus iespieddarbus un atbalsta mūs, bagātinot mūsu fondus!

Jau pagājuši tie laiki, kad bibliotēka bija tikai vieta, kur paņemt lasīšanai grāmatu. Šodienas apstākļos bibliotēkai jābūt ērtai un daudzfunkcionālai, ne tikai ar mūsdienīgām darba vietām visiem potenciālajiem bibliotēkas lietotājiem, bet arī informācijas tehnoloģiju nodrošinātu ērtu un ātru informatīvo pakalpojumu pieejamību, nekad neaizmirstot, ka arī grāmata ir un paliek mūžīga vērtība.

Artis Drēziņš

LESTENĒ ATKLĀJ NEZINĀMĀ KARAVĪRA KAPU

Sestdien, 21.septembrī, Kurzemes brāļu kapos atklāja Nezināmā karavīra kapu, kas veltīts tiem desmitiem tūkstošiem latviešu karavīru – pretkomunisma cīnītāju –, kuru kapa vietas nekad netiks atklātas un kuru vārdi paliks nezināmi.

Uz akmens plāksnes līdzās krustam iekalti dzejnieka Andreja Eglīša pagājušogad Kara muzejā teiktie vārdi. Nacionālo karavīru biedrības (NKB) priekšsēdētājs Nikolajs Romanovskis muzejā bija saticis dzejnieku un lūdzis padomāt, kādus vārdus lai iekļauj obeliskā. Andrejs Eglītis to pašu brīdi pavērsis savu gaišo skatienu uz augšu un teicis:

Mēs gaidām taisnības augšāmcelšanos!

Lestenē bija ieradies arī aizsardzības ministrs Ģirts Valdis Kristovskis. Savā atklāšanas runā viņš starp citu teica:

Mūsu uzdevums ir turēt godā šo karavīru izvēli un notīrīt visus netīrumus, ar kuriem viņus mēģina aptraipīt mūsu nedraugi. Tie bija vīri no mūsu tautas un mūsu zemes, un tā bija vienīgā viņu ideoloģija un vērtība. Lai karavīriem šeit mierīgas smiltis, lai viņu dvēseles mūs spēcina, kad mēs tās sastopam!

NKB priekšsēdētājs N.Romanovskis savukārt atgādināja, ka joprojām jācīnās par latviešu leģionāru labo vārdu, jāstāsta patiesība un jāpārlicina, ka leģionāri nebija fašisti, bet gan varoņi, kas gāja aizstāvēt savu dzimteni:

Kāpēc pasaulē ir spēki, kas grib, lai mūsu tauta atteiktos no saviem varoņiem? Kāpēc mums ir jājūt līdzīgi lielām tautām, kad tās cieš no teroristiem, bet kāpēc tās nesaprot, ka arī mazām tautām sāp, kad tām dara pāri? Kāpēc svešinieki grib mūsu tautu mācīt, kas ir tās sirdsapziņa un Tēvzemes mīlestība?

Tika pārāpbedītas urnas ar dižkareivja Arnolda Kraukļa un seržanta Valda Bērziņa pelniem, kā arī desmit šogad pēdējo izrakto karavīru mirstīgās atliekas (R.Osis, R.Zosārs, I.Dinkins, M.Valujevs, K.Dabriks, J.Staķis, E.Lejnieks, A.Madulāns, J.Silovs un L.Bernāns). Pavisam brāļu kapos jau pārāpbedīti 908 karavīri.

Pamazām tiek sakopta Kurzemes brāļu kapiem līdzās stāvošā Lestenes baznīca, kurā nojaukti kādreizējās kopsaimniecības graudu bunkuru mūrējumi. Dievkalpojumi gan vēl pagaidām notiek atjaunotajā ģērbkambarī. Sakopšanas

darbus par saziēdotiem līdzekļiem un saviem spēkiem organizē vietējā evaņģēliski luteriskā draudze, talkā nākuši Nacionālo bruņoto spēku virsnieki, jaunkareivji.

Laikraksts "Lauku Avīze"
2002.gada 24.septembrī

Atv. kapt. *Andris Kļaviņš*

TE IR TĀ VIETA, KUR TIKA APRAKTI DAUDZI SAPŅI

Mores kaujas atceroties

Saule spēlējās ar maziem lietus mākonīšiem, vējš – ar daudzkrāsainiem karogiem, ko turēja vīri vēl gana spēcīgās rokās, kuras pirms vairāk nekā piecdesmit gadiem bija jauneklīgi vingras, turot ieroci savas pārliecības un spīta vadīti. Šodien viņi stāvēja pie Rozēnu ozola, zem kura saknēm gulēja tie, kam tā bija pēdējā cīņa. Mores kauja bija latviešu pēdējā Otrā pasaules kara lielkauja Vidzemē, kad 19. divīzijas vīri stājās pretī Rīgas virzienā uzbrūkošajām krievu divīzijām. Piemiņas brīdī, kas sestdien, 28.septembrī, notika leģionāru Brāļu kapos netālu no Jūdažiem un Morē pie pieminekļa, ko 1992.gadā uzcēla par Daugavas vanagu Toronto nodaļas ziedojumiem, pulcējās kaujā kritušo karavīru piederīgie, viņu piemiņas glabātāji, atdusas vietas kopēji, karavīru sabiedrisko organizāciju pārstāvji, Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku vadība, karavīri.

Atvaļinātais virsleitnants Rolands Kovtuņenko Mores kaujā kā 44. pulka rotas komandieris ar savu rotu bija kaujas smagākajā posmā – centrā pie ceļa uz Mori.

19. latviešu grenadieru divīzija, atkāpjoties no Lubānas klāniem, ieņēma pozīcijas pie Mores divu pulku sastāvā. Rezerves pulks atradās Allažos. 1944.gada 25.septembrī jau bija pirmās sadursmes ar uzbrūkošajām krievu avangarda vienībām. Nākošajā dienā jau uzbruka galvenie spēki – trīs divīzijas pret mūsu pulku. Stāsta R.Kovtunenko:

“Manā rotā bija labi apmācīti krietni vīri ar lielu kara pieredzi, tāpēc mēs varējām stāties pretī lielam pārspēkam. Mores kaujā katram latviešu karavīram uzbruka deviņi pretinieki, arī smago ieroču pārspēks bija krievu pusē. Pirmās četras dienas mēs turējāmies bez artilērijas atbalsta, galvenokārt tuvciņā. Mores kauja iegājusi vēsturē kā lielākā 19. divīzijas tuvciņas kauja. Tā bija smaga, asiņaina kauja. Krita 186 karavīri, ievainoja vairāk kā 650. Kritušie 115 latviešu karavīri un viens nezināms vācu virsnieks tagad guļ Leģionāru brāļu kapos pie Rozēnu ozola. Pārējo kritušo cīnītāju atdusas vietas nav zināmas, jo pēc kaujas te ieradās tuvinieki un viņus izraka, lai pārbedītu ģimenes kapos. Mores skolā bija kara lauka hospitālis, kur sniedza pirmo palīdzību. Izmantojot skolas aizsegu, ievainotie tika transportēti uz aizmuguri. Mīnmetēji un artilērija mūs apšaudīja bez pārtraukuma dienu un nakti. Krievu uzbrukumi bija masveidīgi. Poļitruki

viņus dzina uzbrukumā pat bez ieročiem, ar uzdevumu paņemt šaujamo no kritušā biedra. Krievu Brāļu kapos apbedīti ļoti liels skaits kritušo, bet tie nav visi, jo vēl guļ viņu karavīri pie Mazratniekiem, par kuriem neviens neinteresējās. Kaujas laukā bija pilni grāvji kritušo, tad ieradās krievu būvbataljons, kas blakus raka jaunus grāvjus ar buldozeriem, apberot kritušos. Ļoti iespējams, ka tur bija arī kāds leģionārs. Kara apstākļos visādi gadās. Bet mēs, neskatoties uz lielajiem upuriem, izturējām.”

Rolands Kovtuņenko nenoguris pūlas, lai kritušo piemiņa tiktu svēti glabāta paaudžu paaudzēs. Jau vairākus gadus viņš vāc materiālus, raksta savas atmiņas – top grāmata par vīriem, kuri liktenīgajās kaujās bija jaunekļi savas dzīves un sapņu ausmā, top muzejs Skaņēnu mājās un piemiņas parks.

Aizsardzības ministrs Ģirts Valdis Kristovskis savā uzrunā uzsvēra Mores kaujas vēsturisko nozīmi un traģismu, kad fronte 1944.gada vasarā un rudenī vēlās pāri Latvijai uz Rietumiem. Mūsu karavīri bija tie, kas ar savām dzīvībām un asinīm piesedza mūsu tautas atkāpšanās ceļu, bēgot no sarkanajām komunisma briesmām. Vēl ilgi mūsu tautai un mūsu karavīriem nāksies dzirdēt, ka viņi nav karojuši tajā frontē, vai nav bijuši ietērpti tajā formas tērпā, kāds vēsturniekiem, politiķiem un daudziem mūsu nedraugiem patiktos. Bet viņi cīnījās to iespēju robežās, kādas viņiem bija, viņi cīnījās pret tiem, kurus Vinstons Čerčils nebūt neatzina par labākajiem sabiedrotajiem. Tāpēc šodien šiem sabiedrotajiem ir grūti izšķirties un pateikt taisnību. Mēs zinām, ka taisnība bija mūsu tautas un mūsu karavīru pusē.

Nacionālo bruņoto spēku komandieris pulkvedis Raimonds Graube savukārt sacīja, ka More ir viena no tām vietām, kur latviešu karavīrs ir godam pildījis savu karavīra pienākumu. Latviešu karavīrs uzvarēja šīs kaujas savā zemē tāpēc, ka bija profesionāls karotājs, bet galvenokārt tāpēc, ka bija gatavs ziedot sevi kā savas zemes un tautas aizstāvis. Rīta stundā NBS komandieris piedalījās Nacionālās aizsardzības akadēmijas komandējošā sastāva pamatkursa kadetu svinīgā zvēresta ceremonijā. Un komandieris uzsvēra, ka šis tilts no pagātnes uz nākotni nav tikai simbolisks, ka viņš jauno kadetu acīs saskatījis tādu pašu spītu un pienākuma apziņu, ar kādu jaunekļi stājās pretī pārspēkam Mores kaujā.

Kopā ar simtiem dažāda vecuma ļaudīm piemiņas pasākumā piedalījās arī Mores pamatskolas skolotāji un skolēni, skandējot “*Tālavas taurētāja*” rindas, aizraujot visus kopējās karavīru dziesmās. Piemiņas diena noslēdzās ar Mores kaujas norises vietu apskati un profesionālo karavīru pārrunām par cīņu taktiku, kamēr pārējie piemiņas parkā pie ugunsкура dziedāja un dalījās atmiņās.

Kāds sirms karavīrs no Saulkrastiem pagājušajā gadā kritušo karavīru atdusas vietā iebēris kabatā sauju zīļu no Rozēnu ozola. Mājās ierausis zemītē, kur zied mammas mīļākās rudens puķes miķelīši, un visas sešpadsmit ozolzīles uzdīgušas. Aug jauni ozoliņi no Rozēnu ozola, pie kura saknēm mieru atraduši to tālo dienu varoņi.

LATVIEŠU VIRSNIĒKU APVIENĪBAS BIEDRU **IEVĒROJAMĀS JUBILEJAS 2003.GADĀ**

100 gadi	komandkapteinis Hugo LEGZDIŅŠ	7.decembrī
99 gadi	pulkvežleitnants Nikolajs STRAUME	26.aprīlī
94 gadi	majors Alfreds PORIETIS	30.septembrī
93 gadi	virsniekvietnieks Augusts HEINSONS virslleitnants Jānis LUBĀNS	18.aprīlī 20.aprīlī
91 gads	virslleitnants Alfreds LIEPA virslleitnants Jānis BAHMANIS	29.janvārī 21.oktobrī
90 gadi	leitnants Juris LIELMEŽS kapteinis Jānis PELCERS virslleitnants ārsts Nikolajs SKUJA virslleitnants Jānis RADZIŅŠ leitnants Emīls DUMPIS virslleitnants Edvīns OZOLS	30.aprīlī 1.oktobrī 5.oktobrī 19.oktobrī 22.oktobrī 1.decembrī
89 gadi	leitnants Pāvils ŠVĀBE virslleitnants Paulis KUBULIŅŠ kapteinis Harijs LECONS kapteinis Arnolds ZARIŅŠ virslleitnants Herberts TONE virslleitnants Juris FRIDRIHSONS virslleitnants Alfreds POPE virslleitnants Eduards STAUVERS ZS leitnants Harijs AUZIŅŠ	23.februārī 1.martā 18.martā 29.aprīlī 30.maijā 14.jūlijā 18.jūlijā 21.oktobrī 5.novembrī
88 gadi	med. dien. majors Staņislavs LUBĀNS kapteinis Teodors LIEPA LINDE virslleitnants Teodors KALNĀJS leitnants Leonhards TRESTERS leitnants Pēteris Arvīds VĪTOLS leitnants Raimonds KĀRKLĪTIS virslleitnants Jēkabs DAIZIS virslleitnants Pauls GRĪNBERGS virslleitnants Oskars KOHS virslleitnants Verners LĪGUTS	25.janvārī 29.janvārī 4.februārī 21.februārī 26.februārī 28.februārī 31.martā 14.aprīlī 1.jūnijā 22.septembrī

87 gadi	virsleitnants Valdemārs ŠVĀNS pulkvedis ārsts Vladimirs BALODIS leitnants Aleksandrs ZELMENIS-ZALCMANIS leitnants Roberts GINTERS virsleitnants Ernests BALODIS virsleitnants Ēriks ROBEŽGRUNTNIEKŠ leitnants Arnolds BERĶIS leitnants Nikolajs DORŠS	7.janvārī 19.martā 19.martā 14.aprīlī 6.maijā 15.septembrī 22.novembrī 3.decembrī
86 gadi	virsleitnants Ansis MAURIŅŠ leitnants ārsts Vilis KRASTS virsleitnants Atis HOMKA leitnants Arturs LAPIŅŠ leitnants Voldemārs VELDRE leitnants Indulis DIMZA ZS virsleitnants Visvaldis LEDUS leitnants Harijs ZERVIŅŠ virsleitnants Jānis INCĪTIS leitnants Romualds MASĀNS virsniekvietnieks Jānis LOCIS	7.janvārī 1.februārī 2.februārī 16.martā 13.jūnijā 21.jūnijā 27.jūnijā 27.jūnijā 21.augustā 22.septembrī 22.novembrī
85 gadi	virsleitnants Tāļivaldis BĒRZIŅŠ leitnants Arnolds DZIRNE	18.februārī 18.novembrī
80 gadi	ZS kapteinis Ojārs Uldis ALEKSIS leitnants Arturs VAIDZIŅŠ	29.martā 19.maijā
75 gadi	leitnants Jānis ANTMANIS	13.augustā
70 gadi	pulkvežleitnants Aivars Kārlis PĒTERSONS pulkvedis Georgs STIPRAIS	22.jūnijā 20.decembrī
65 gadi	Maija ZĀLĪTE virsleitnants Juris LEJAS-SAUSS kapteinis Andris Vitauts KĻAVIŅŠ pulkvežleitnants Visvaldis ĶIMENIS	8.janvārī 9.janvārī 2.maijā 24.maijā
60 gadi	ZS virsleitnants Jānis KAKSTIŅŠ	7.decembrī
50 gadi	pulkvedis Juris VECTIRĀNS	16.oktobrī

Daudz baltu dieniņu, Laimiņa, dodī,
 Ilgu mūžu dzīvojot!

LATVIEŠA STĀJA SVEŠUMĀ

Pēc Otrā pasaules kara beigām Rietumos nonākušie latvieši no pārvietoto personu (DP) nometnēm pamazām sāka izklīst pa pasauli, dodoties uz savām jaunajām mītnes zemēm. Šādos apstākļos ārzemēs nonākusī mūsu tautas inteligentākā daļa labi apzinājās latviešiem draudošās briesmas – pazaudēt savu latvisko identitāti, iefiltrējoties citu tautu eksistences vidē. Lai saglabātu latvisko garu un tautas kopības apziņu, Mērbekā (Vācijā) 1947.gada aprīlī sanāca Latvijas Centrālās Padomes ārkārtējā sesija, kurā pieņemta šī deklarācija ar, kā tajā teikts, “zvēresta spēku”.

Deklarācijas teksta autors ir vēsturnieks un enciklopēdistis A. ŠVĀBE.

S*vim manas ticības apliecinājumam ir brīvas gribas izpaudums ar zvēresta spēku, – zvēresta, kas rakstīts manā sirdī un tāpēc neizskan tikai vārdos, bet izpaužas arī darbos, nosakot manu stāju visās svešniecības gaitās. Dieva un Laimas svētīto, balto un nebalto dienu caurausto Latvijas pagātni cienīdams, es nešaubīgi ticu Latvijas nākotnei, kas izaugs no mums, kā mēs esam izauguši no savu tēvu un māmuļu darba, dziesmām, cīņām un ciešanām. Senču asinis un garu sevī nesdams, es ticu, ka latviešu tautas dzīvais spēks, kamēr vien tas verd no mūsu tēvu zemes avotiem, ir neiznīkstošs un neiznīcināms; tas ir mūžīgs kā latvju radošais gēnijs, kas cēlis mūsu tautu gadu tūkstošu gājumā un cels to joprojām par godu pasaules Radītājam un par svētību cilvēcei. No latviešu zemes cēlies un izaudzis un nesaraujamām saitēm ar Māti – Latviju siets, es ticu, ka nekur citur manas gaitas nebūs tik raženas, mans darbs tik svētīgs, nedz arī maize tik sātīga, kā manā tēvu zemē, jo tikai tur – brīvā latviešu tautā un neatkarīgā Latvijas valstī – es apzinos savas dzīves piepildījumu, labklājību un laimi. Tādēļ dabisko cilvēku tiesību vārdā mans pirmais pienākums svešumā ir cīnīties par latviešu tautas brīvību un Latvijas nākotni, kur un kā vien spēju, apzinoties savu atbildību neskaitāmu aizgājušo un nākošo paaudžu priekšā. Šo pienākumu esmu uzņēmis bez ienaida un bailēm, jo taisnība ir mans ierocis, ticība – manas bruņas, un spēku šai nevienādajai cīņai man dod savas tautas un tēvu zemes mīlestība. Tas ir tas allaž pilnais trauks, ko neviens nespēj mums atraut no lūpām. Tāpēc – es neesmu bēglis, bet gan nepārvaramas varas priekšā uz laiku atkāpies cīnītājs, un mana atrašanās svešumā jau pati par sevi ir vēsturiskā sūtība, no kuras es nevaru un negribu atteikties. Tiesa, – mūsu skaits ir mazs, bet mūsu lieta ir liela, jo to vada Dievs un kristīgās pasaules sirdsapziņa, un es nešaubos ne mirkli, ka atgriezīšos savā tēvu zemē, godam veicis man uzlikto misiju. Šim*

pienākumam līdz galam uzticīgs varēšu būt vienīgi tad, ja mana pārlicība un rīcība allaž saskanēs ar latviešu dzīvesziņā dibinātiem pamatlikumiem: Es nāku no sava pirmavota un nekur un nekad nedrīkstu aizmirst, ka esmu latvietis – savu senču gara glabātājs, savas valodas kopējs un tautas goda sargātājs, apzinoties, ka mans negods būtu traips visai manai tautai. Tāpēc es domāšu un darišu vienmēr tā, kā tas klājas latvietim svešumā, lai paceltu galvu varētu stāties Mātes – Latvijas priekšā, kad Lielajā Jundā Viņa mani aicinās pie sevis dzīvu vai mirušu. Kā apzinīgs augstas kultūras tautas loceklis es cienu un atzīstu citu civilizēto tautu likumus un parašas, ciktāl tie neaizskar latvieša godu un neierobežo vispāratzītas cilvēka tiesības. Taču mana augstākā pavēlniece ir Māte – Latvija. Līdz Latvijas suverenitātes atgūšanai lai manu cieņu un paklausību bauda ikviena cita latviešu autoritāte, kas savu stāvokli ieguvusi paša spēkiem vai dieva dotām gara dāvanām, vai arī kam šāds stāvoklis piešķirts ģimenē, skolā vai sabiedrībā, un beidzot – tie, kas saņēmuši īpašu pilnvarojumu demokrātisku vēlēšanu ceļā un to izlieto mūsu tautas un valsts nākotnes labā. Šai latviskajā stājā iekļaujoties, mums nebūs grūti ne vadīt, nedz paklausīt. Es cienu citas tautas, bet mīlēt varu vienīgi savējo, kā bērns var no sirds mīlēt tikai savu īsto māti; man tā arī ir labākā starp citām: viņas sirmo galvu apskaidro gara bagātība, prāta gaišums un dzīves gudrība; mūsu tautas mazumu atsver tās krietnums, un savā šķietamajā vājumā tā glabā apbrīnojamu spēku. Ikviena cita tauta, lai cik diža, bagāta un vēlīga mums būtu, latvietim vienmēr paliks tikai pamāte. Trimdā manas gara acis kļuvušas gaišākas, un es redzu, ka pasaulē nav jaukākas vietas par manu tēvu zemi: tur drūmais tīrelis ar kaujas postāžu man mīļāks un dārgāks par svešzemju dabas krāšņumu; tur laukakmens man stāsta daudz vairāk par kalnu svešatnē, jo viņa valodu nekad es nesapratīšu tik dziļi kā Staburaga stāstus. Lai tādēļ, priecādamies par svešu zemju īpatnējo skaistumu, es neaizmirstu savas Dievzemītes jaukumu, kas mani pavada nevien nomodā, bet arī sapņos. Lai pēc ilgās ciešanu nedēļas sagaidījis Latvijas augšamcelšanās dienu, es varētu atgriezties tēvu zemē kā svešu putekļu un maldu neskarts svētceļnieks, man jāsauglabā latviskā gara skaidrība, ziedošanās tikums un morālais spēks – nevien sev pašam, bet arī tiem, kas uzticēti manā ziņā. Arī svešniecībā es nedrīkstu apslāpēt savu asiņu balsi, kas mudina uzturēt un vairost tautas dzīvo spēku. Bet arī še man jānoraida viss svešais, liekais vai kaitīgais. Pat ja no citiem atšķirtu mani svešatnē vilinātu kārdinājumi aizmirst savu tautu un zemi, man jābūt gana stipram pretoties tiem un izlietot katru iespēju būt kopā ar savējiem, kur stiprākais var atbalstīt vājāko. Un pāri visām robežām allaž sasaukties, paturot vērā mūžīgo gudrību, ka viss atgriežas uz savu pirmavotu. Tā arī es gribu būt skaidra lāse mūžības tecējumā. Lai Dievs un Laima man palīdz!

ATVALINĀTA KAPTEINA PĀRDOMAS PAR MŪSU VALSTI, ARMIJU UN MILITĀRO DIENESTU

Lielai valstij – liela armija. Mazai – maza. Bagātai valstij – labi bruņota. Ar dabīgiem izrakteņiem trūcīgai – vājāk apbruņota, vai pavisam vāji.

Maza armija nevar ilgāku laiku noturēties pret lielas valsts bruņotām armādām. Arī varonīgie somi to nespēja. Un samērā labi bruņotā čehu armija pacēla ķepiņas, kad sabiedrotie to nodeva, bet poļi tā vietā, lai dotos palīgā, paši manījās pakampt gabaliņu no Čehoslovākijas “pīrāga”. Eh, ja kaut vai čehi un poļi kopā būtu turējušies pretī Hitlera negausīgajai apetītei – Otrā pasaules kara varēja nebūt, vai arī tas būtu sācies pavisam savādāk! Turpmākais ir zināms – Vērmahts sakāva lupatlēveros Polijas un Francijas armijas, pa jokam vien ieņēma Beļģiju, Holandi, Dāniju, Norvēģiju un Balkānu valstis.

Ko no tā visa varam mācīties?

Vispirms – mūsu liktenis ir mūsu pašu rokās. Mums vajadzīga laba armija, tik laba, cik vien mēs to varam atļauties. Vajadzīgs sabiedrības atbalsts mūsu armijai, un visas sabiedrības konsolidācija mūsu zemes aizsardzībai un valsts drošības stiprināšanai. Jā, arī latviešu vidū ir tādi, kas to nesaprot, kas atļaujas nodrošināties ar siltām vietīņām valsts aparātā un uzņēmumu pārvaldēs, bet par pārējo tautas daļu izteikties – “mazie cilvēki”, “reņģu ēdāji” un tamlīdzīgi.

Otrkārt – būsim modri! Terorisma izplatīšanās slēpj ne tikai tiešus draudus mūsu valsts neatkarībai un mūsu pilsoņu drošībai, bet arī dod iespēju kādai ārvalstij pie gadījuma apvainot mūsu valdību, mūsu bruņotos spēkus un drošības dienestus nespējā tikt galā ar pašmāju, tīši iesūtītām vai starptautiskas raudzes bruņotām bandām. (Kā mēs to vēl pavisam nesen varējām vērot Krievijas un Gruzijas attiecībās sakarā ar notikumiem Pankisi aizā – red.). Ir pilnīgi nepieciešams, lai mūsu valdības rīcībā būtu pietiekams spēks, ko vērst pret miera traucētājiem, pirms vēl izskanējuši pārmetumi un bruņotas “palīdzības” piedāvājumi ārvalsts pilsoņu aizsardzībai pret teroristu uzbrukumiem.

Treškārt – meklēsim uzticamus draugus it visur, kur vien tos spējam atrast. Būt NATO nemaz nav smieklīgi, kā to viens otrs apgalvo (domāts B. Latkovska raksts “Bruņotie spēki vai butaforija” NRA, 1999.g. Nr. 272.). Šajā aliansē ir Islande, Beļģija, Dānija, Luksemburga u.c., bet cenšas iekļūt vēl citas mazās valstis (arī jau pieminētā Gruzija – red.). Ja NATO valstis zinātu un saprastu, ko trīs Baltijas valstis ir pārcietušas 50 gadu laikā no 1940. līdz 1990.gadam, tās mūs uz rokām tur ienestu un bez kādas maksas lūgtu iestāties! Bet vai tad mēs protam to citām valstīm darīt zināmu? Mūsu Saeimā pieņemtā deklarācija par okupāciju ir pārāk bezzobaina, un pat to mēs kautrējamies rādīt Pasaulei.

Visbeidzot – armija ir vajadzīga mums pašiem, mūsu pušiem. Saprotams, laba armija, – jo liela daļa zēnu ir bez stājas, kārtības izjūtas un pakļaušanās disciplīnai. Lai visus pušus izlaistu caur armiju, tai būtu jābūt vismaz ar kādām

20 000 militārā dienesta štata vietām. Arī dienesta laiks ir par īsu. Kaut ko iemācīt un fiziski norūdīt jaunos cilvēkus varētu 1,5 gada laikā.

Labā armijā jādien ar sviedrainu muguru un šūmainu pakaļu – toties naktīs labi nāk miegs un nav vēlmes skriet brīvsolī pie kaut kādām tur palaistuvēm. Tādā armijā laiks rit ātri. Tur ir kārtība un disciplīna, un ir prieks skatīties, kā soļo tāds vads, rota, bataljons. Jā, parādēs mēs soļojam tīri braši, un par to var tikai priecāties (ugunošanas gan varētu izpalikt – šai naudai nūdien būtu iespējams atrast labāku pielietojumu!).

Sliktā armijā laiks rit lēni. To aizpilda nīkšana, slaistīšanās, bezjēdzīga stāvēšana ierindā, brīvsoļi pie katras izdevības, iedzeršana, kautiņi, kazarmu huligānisms, ņirgāšanās par jauniesauktajiem un bandītisms. Šeit parasti liela daļa vainas jāuzņemas vadībai, kas neprot organizēt un vadīt ne mācību darbu, ne kareivju brīvo laiku. Un tomēr – ne tikai!

Armija būs tāda, kādi būsiet jūs paši!

Atļaušos atstāstīt kādā krievu avīzē pirms gandrīz jau 20 gadiem lasīto. Korespondents ierodas vienā desanta karaspēka daļā un intervē trīs jaunkareivjus, kas tikko nodienējuši 2 mēnešus:

“Kā iet, puiši, vai nav grūti?”

“Nekā grūta te nav!” – pirmais atbild puisis, kurš gribējis dienēt desantniekos un ir speciāli tam trenējies.

“Brīžiem ir pagrūti, bet nekā briesmīga te nav!” – kā otrais atbild lauku zēns – spēcīgs, lauku darbos norūdījies, bet bez speciāliem treniņiem.

Trešais atbild pilsētas puisis – modes ateljē modelis – un viņa atbildē dzirdamas tikai gaudas: vai, cik te ir grūti!

Puiši! Neesiet puņķu tapas! Pirms armijas (un arī pēc, protams) nenosmēķējieties, nenodzerieties, dūšīgi sportojiet, vingriniet miesu un garu! Un viss būs OK!

Paldies visiem, kuri grib dienēt Latvijas armijā. Esiet kārtīgi un centīgi. Armija būs tāda, kādi būsiet jūs paši! Un lai mūsu NBS nevarētu ne atkauties no brīvprātīgiem!

Ar cienību – atv. kapt. LVA biedrs *V. Šteinbergs*

Kapt. *Kārlis Augstkalns*

GATAVĪBA UZUPURĒTIEM

Pulkvedi Jāni Upīti (1899-1942) atceroties

Raksts publicēts 1974.gadā ārzemēs atjaunotajā žurnālā “Kadets”. Tā autors ir Karaskolas 1926.gada izlaiduma virsnieks kapteinis K.Augstkalns, kurš 1930-to gadu beigās pildīja Latvijas armijas štāba Operatīvās daļas Operatīvās nodaļas priekšnieka pienākumus. Tādējādi viņš bija tā laika Latvijai traģisko notikumu liecinieks un zināmā mērā līdzdalībnieks. Stāstījuma centrālais jautājums – vai Latvija varēja pretoties Padomju

Savienības uzspiestā “bāzu līguma” parakstīšanai un sekojošai Sarkanās armijas invāzijai?

Atbildot uz šo jautājumu, arī šodien nav vienprātības vēsturnieku vidū. Tieši tāpēc LVA ir nolēmusi ieteikt pārpublicēšanai kapt. K.Augstkalna rakstu kā nozīmīgu sava laikmeta dokumentu. Šajā numurā ievietojam tā pirmo daļu, nedaudz saīsinātu.

Tagad nav vairs, kas varētu, izmantojot personisko pieredzi, pilnīgi pareizi un vispusīgi attēlot un analizēt no politiskā un militārā viedokļa toreizējos notikumus un lēmumus. Arī es varu stāstīt tikai to, kas man bija zināms, izteikt savus atzinumus pēc paša izpratnes un no savu pārdzīvojumu viedokļa. Mēģināšu iespējami objektīvi izklāstīt faktus un izjūtas, lai mūsu vidējā un jaunākā paaudze labāk varētu izprast notikumu norisi un mūsu vadības nostāju.

Pirmais pārsteidzošais notikums bija Molotova-Rībentropa pakta parakstīšana 1939.gada 23.augustā.

Cik mūsu valsts vadībai bija zināmi paktam pievienotie slepenie protokoli, kas noteica ietekmes sfēras Austrumeiropā – par to ir izteiktas dažādas versijas. Caurmēra latvietim nebija nekādas informācijas. Tomēr, pat nezinot slepeno protokolu saturu, pats šāda pakta parakstīšanas fakts samulsināja mūsu militāri politisko domāšanu. Mēs visu laiku bijām strādājuši un plānojuši pārliecībā, ka Vācijas un Padomju Savienības starpā vienmēr būs interešu pretišķības.

Mūsu pārliecība balstījās ne tikai abu lielvalstu savstarpējā propagandas karā. Tai bija arī pilnīgi noteikts materiālais pamats. Piemēram, PSRS gar savu rietumu robežu izveidoja spēcīgu nocietinājumu joslu, t.s. *Staļina līniju*, un ne jau lai sargātos pret mazo valstu uzbrukumu. (Staļina līnijas gaisa uzņēmumus gar mūsu robežu sadedzināju brīdī, kad krievu tanki ripoja pār Daugavas tiltiem.)

Bet nebijām pārsteigti mēs vien, pārsteigta bija visa pasaule, sevišķi angļi un franči, jo tajā pašā laikā Maskavā atradās viņu delegācijas lai slēgtu līgumu, kas būtu vērsti pret Vācijas ekspansijas tieksmēm.

Nebijām vēl atjēgušies no pirmā pārsteiguma, kad nāca nākošais, kaut zināmā mērā paredzēts – Vācu un poļu karš, kurš sākās 1939.gada 1.septembrī. Mums nebija iespējams precīzi izsekot tā norisei, tomēr mūsu rīcībā esošā informācija rādīja, cik liela nozīme modernajā karā ir tehnikai, sevišķi aviācijai un tankiem, jo dzīvā spēka ziņā vāciešu pārsvars nešķita pārāk liels. Varēja secināt, ka vācu aviācija gandrīz paralizējusi satiksmi, sevišķi dzelzceļu kustību, un vācu tanku vienības dažās dienās pat ar kaujām iedzinušās simtiem kilometru poļu teritorijā. 17.septembrī padomju armija no otras puses iebruka Polijā, un tā drīz pēc tam bija spiesta kapitulēt.

Polijas sakāve ienesa jaunu sajukumu mūsu militārajā plānošanā. Mēs bijām rēķinājušies ar to, ka kara gadījumā nebūsim vieni, bet militārajā konfliktā būs iesaistīta arī Polija, kas bija lielākā un stiprākā no jaunajām valstīm, kuras izveidojās pēc Pirmā pasaules kara. Saprotams, ka ienaidnieka spēku galveno triecienu kā pirmajai nāktos uztvert Polijai, kas dotu mums iespēju mobilizēties un sākt cīņu daudz maz līdzsvarotos apstākļos. Tas viss nu bija sabrucis.

Apmēram nedēļu pēc Polijas kapitulācijas nāca jauns pārsteigums: Igaunijas ārlietu ministrs esot izsaukts uz Maskavu un krievi pieprasot kaut kāda līguma parakstīšanu. Nezinu, ko mūsu valdība un armijas vadība zināja par prasībām un noteikumiem Maskavā. Mēs, armijas štāba “mazie gari”, dzirdējām tikai dažādas baumas. Tad pienāca arī Latvijas kārtā: arī mūsu ārlietu ministram bija jāierodas

Maskavā un jāparaksta savstarpējās palīdzības līgums ar PSRS (tautā dēvēts arī par “bāzu līgumu”).

Tā Latvijas teritorijā izvietojās apmēram 25 000 Sarkanās armijas karavīru ar attiecīgu apbruņojumu, bet mūsu Jūras spēki zaudēja savas bāzes Liepājā un Ventspilī. Mums sekoja Lietuva, un tā pāris nedēļu laikā visas trīs Baltijas valstis bija spiestas pakļauties Maskavas diktātam.

Jau tajā laikā un arī vēlāk tika izteiktas domas, ka Padomju Savienība var tā izdarīties ar mums tāpēc, ka mums nav konstitūcijā paredzētās valsts iekārtas, t.i., nav tautas vēlētas Saeimas. Bet Igaunijā un Lietuvā bija pārstrādātas satversmes, un tur bija valdības, kas atbilda konstitūcijām, nemaz nerunājot par Somiju, kur vispār nebija noviržu no demokrātiskajām tradīcijām. Padomju uzvedības ziņā nebija nekādas starpības, tā vienkārši ar nekaunīgu demagoģiju, asiņainām provokācijām un brutālu spēku realizēja savus nodomus.

Esam nonākuši pie galvenā jautājuma, uz kuru laikam gan nevienam un nekad neizdosies dot viennozīmīgu atbildi: **vai labāk bija pakļauties Maskavas diktātam un parakstīt bāzu līgumu, vai arī pretoties, kā to vēlāk darīja Somija?**

Es vienmēr esmu paudis pārlicību, ka valdības lēmums nepretoties bija pareizs tālaika apstākļos. Mēģināšu valdības rīcību un savu pārlicību pamatot. Jāpiezīmē, ka pats es tieši nepiedalījos vadības lēmumu pieņemšanā, bet piedalījos tikai to sagatavošanā, ja kaut kas, kā mēdz teikt, bija “jāizliek uz papīra”. Pārējo informāciju ieguvu par tik, par cik augstākās amatpersonas uzskatīja par vajadzīgu turēt mani lietas kursā, kā arī izdarot secinājumus no paša vērojumiem.

Viens no iemesliem, kādēļ nevarējām izrādīt nopietnu pretestību, bija mūsu nepietiekamais apbruņojums. Latvijas armijas apbruņojumā bija Pirmajā pasaules karā lietoti un bieži vien pat nolietoti ieroči, turklāt pilnam rezervistu iesaukumam nepietika arī to. Pavisam neapmierinošs stāvoklis bija ar prettanku un pretgaisa aizsardzības ieročiem. Mums bija tikai 96 prettanku lielgabali vairāk nekā 200 km platas frontes aizstāvēšanai (t.i., ja aizstāvēties nāktos tikai austrumu frontē – red.). Mums nebija neviena moderna vidējā kalibra zenītliekgabala ar mērķi novadīšanas ierīcēm. Bija nopirkts viens šāds zenīartilērijas divīzijs Anglijā, bet, karam sākoties, mēs to tā arī nesaņēmām. Gaisa aizsardzībai piemēroti bija tikai 29 *Gloster Gladiator* tipa iznīcinātāji.

Nepakavēšos sīkāk pie apbruņojuma kvalitātes, jo cilvēkiem, kas nav redzējuši mūsu armijas ieročus un Otrajā pasaules karā lietotos ieročus, grūti gūt pareizu priekšstatu par šo salīdzinājumu. Īsi sakot, mūsu apbruņojums bija nepietiekams un neatbilda tālaika militārās tehnikas attīstības līmenim. Mēģināšu tomēr paskaidrot, kāpēc mēs bijām šādā stāvoklī.

Beidzoties Pirmajam pasaules karam, Latvija bija visvairāk izpostītā zeme Eiropā un cietusi vislielākos dzīvā spēka zaudējumus. Piecus gadus to šķērsoja frontes līnijas, pārstaigāja dažādas armijas un pārvaldīja dažādas varas, kuras centās paņemt visu, ko spēja. Tāpēc jaunās valsts valdības pirmais un galvenais uzdevums divdesmitajos gados bija ievirzīt dzīvi kaut cik normālā gultnē.

Trīsdesmito gadu sākumā lielajās rūpnieciskajās valstīs sākās smaga saimnieciskā krīze. Latvijai kā lauksaimniecisku zemi tā tik ļoti neskāra, jo vismaz neizjutām pārtikas trūkumu. Bet mēs nevarējām pārdot savus ražojumus un iegūt ārzemju valūtu, kas bija nepieciešama ieroču iegādei.

Pastāstīšu par kādu maz zināmu darījumu, kas labi ilustrē paņēmienus, pie kuriem dažreiz nācās ķerties, lai kaut nedaudz apietu šīs grūtības. Spāņu pilsoņkara laikā mums izdevās pārdot starptautiskajiem ieroču spekulantiem vecas lauka virtuves, vācu smago

ložmetēju balstus, dažus lielgabalus no Daugavgrīvas fortiem u.c. no apbruņojuma izņemtas lietas, kas pat mums vairs nederēja. Domājams, ka kuģis ar šīm mantām Spānijas krastus nekad nesasniedza – jo spekulantus vairāk interesēja apdrošināšanas prēmija. Toties ar iegūto valūtu – apm. 5 miljoniem latu – mēs varējām samaksāt Francijai par karakuģu būvi un Anglijai par jau pieminētajiem 29 iznīcinātajiem. Pārpalikumu 1 miljona latu apmērā ieskaitīja Valsts aizsardzības fondā (pirmā iemaksa!), ko dibināja 1938.gada 31.martā.

Vispār trīsdesmito gadu otrajā pusē ārējā tirdzniecība uzlabojās, un aizsardzības fondā no tās ienāca zināms procents valūtas ieņēmumu. Armijas vadība ar valdības atļauju sāka iepirkt jaunu apbruņojumu. Galveno vērību pievērsa prettanku ieročiem, zenīrtartilērijai un virspavēlnieka rezerves motorizēšanai. Bija arī līgumi par modernu pašsautēņu un granātmetēju iegādi. Šodien nevaru vairs pateikt, ko paspējām saņemt, par ko bija noslēgti līgumi, bet nepaspējām saņemt, un ko tikai plānojām iepirkt. Pāris gadi – tas bija pārāk īss laiks, lai jūtami uzlabotu mūsu apbruņojumu, sevišķi starptautiskā saspīlējuma apstākļos pēc 1938.gada.

Zinot apstākļus un iespējas, negribas daudz vainot valsts un armijas vadību par apbruņojuma stāvokli 1939.gada rudenī. Manā vērtējumā lielāku pārmetumu pelna tas, ka nebija izbūvēti atbalsta punkti galvenajos aizsardzības virzienos. To bija iespējams veikt pašu spēkiem.

Patiesībā viss Latvijas apvidus ir piemērots visu šķiru ieroču darbībai. Sevišķi robežu tuvumā nebija nekādu dabisko šķēršļu, kas traucētu pretinieka pārvietošanos. Mēs nevarējām celt neko līdzīgo Mažino līnijai, bet bija iespējams ierīkot atbalsta punktus ar automātisko ieroču un prettanku lielgabalu ligzdām. Armijas štāba Operatīvās daļas un Sapieru pulka virsnieki kopīgi izlūkoja apvidu un izvēlējās pozīcijas, bet tas arī bija viss, jo līdzekļi inženierbūvēm tā arī neatradās. Nedomāju gan, ka daži ilglaicīgie nocietinājumi būtu ietekmējuši notikumu norisi, tomēr tie piesegtu mūsu manevrus un dotu apziņu, ka darīts viss iespējamais.

Jo 1939.gada rudenī vēl lielāka nozīme nekā apbruņojumam vai aizsargbūvēm bija jautājumam – vai dotajos apstākļos iespējams izdarīt kaut cik normālu mobilizāciju un mobilizētās vienības koncentrēt paredzamās darbības rajonos? Pēc mobilizācijas izziņošanas pilsoņiem un transporta līdzekļiem iespējami ātrākā laikā jāierodas noteiktās vietās, kur miera laikā bija izvietota kāda karaspēka vienība. Tās tuvumā jau savlaicīgi bija novietoti ieroči un apgādes priekšmeti atbilstoši kara laika štatiem. Pienākot cilvēkiem, tos apgādātu ar ieročiem un uzkabi, papildinot esošās vienības ar jaunpienācējiem. Tā miera laika bataljons pārvērstos par kara laika pulku, un daži pulki – par divīziju.

Līdz ko vienība saformēta, tai jāpārvietojas uz norādīto koncentrēšanās rajonu valsts austrumu pierobežā. Lielākajai daļai vienību nāktos izmantot dzelzceļu. Jo kāds tad bija mūsu armijas miera laika novietojums? Visa Vidzemes divīzija – Rīgā, Zemgales divīzija – Daugavpilī un Kurzemes divīzija, izņemot 3. kājnieku pulku, – Liepājā. Vienīgi Latgales divīzijas daļas bija vairāk izkliedētas un tuvāk austrumu robežai. Tātad apmēram trim ceturtdaļām mobilizējamo jāsaplūst trijos punktos un pēc tam jādodas uz austrumu pierobežu, un visam tam jānorisinās stingri aplēsta un noteikta laika robežās.

1939.gada rudenī bija spēkā t.s. 4. mobilizācijas sadalījums. Saskaņā ar to visam bija jānotiek 3 līdz 5 dienu laikā. Tas būtu iespējams, ja izdotos pretinieku pārsteigt, t.i., tas būtu pilnīgā neziņā par mobilizācijas vietu un laikiem, kā arī saformēto vienību pārvietošanos. Vai arī kaut kādu iemeslu dēļ neizmantotu savu aviāciju lai grautu mūsu mobilizācijas rajonus un satiksmes līdzekļus. Reiz vaicāju plkv. O.Ūdentiņam, armijas

štāba priekšnieka palīgam, vai mums ir iespējams veikt kaut cik normālu mobilizāciju pēc kara darbības sākšanās, ņemot vērā krievu aviācijas milzīgo pārsvaru? Viņš neatbildēja tieši, bet izteicās tādā nozīmē, ka jā mēģinot izdarīt iepriekšēju mobilizāciju.

Tātad izeja būtu – ienaidniekam nezinot, rēķinoties ar tā daļu izklieidētību un nesagatavotību, izsludināt un slepeni veikt mobilizāciju un karaspēka koncentrāciju pierobežā 5 dienas pirms iespējamās karadarbības uzsākšanas. Bet kāds bija reālais stāvoklis bāzu līguma parakstīšanas laikā? Operatīvās daļas priekšnieks plkv. J.Upītis mani informēja, ka krievi koncentrējuši vienu motorizēti mehanizēto korpusu un vienu jātnieku brigādi Abrenes-Kārsavas pierobežā un tādu pašu spēku grupējumu Zilupes-Osvejas ezera rajonā; bijušajā Polijas teritorijā novērots lielāks smagās artilērijas daudzums, domājams, Daugavpils cietokšņa graušanai.

Šajā laikā krievi neslēpa savus spēkus un to augsto kaujas gatavību, drīzāk otrādi. Kad mūsu ārlietu ministrs oktobra pirmajās dienās bija Maskavā, Operatīvajā daļā kādu vakaru no Latgales divīzijas pienāca šifrogramma: krievu tanku un jātnieku vienības kaujas ierindā pienākušas mūsu robežai, bet, nepārkāpjot to, apstājušās un atgājušās atpakaļ. Tā tas atkārtojies vairākas reizes. Tā arī nesapratām, vai tā bija vienkārša spēka demonstrācija, vai arī mēģinājums izprovocēt mūsu vienības uguns atklāšanai.

Vēlāk lasīju vēl vienu šifrogrammu: pārķerto Opočkas rajona krievu robežsargu štāba ziņojumu. No tā izrietēja, ka pie mūsu Abrenes izlūkošanas virsnieka kapt. P. Dāvja ir darbojies nodevējs, kas krievu robežsargiem regulāri ziņojis latviešu izlūku robežas pāriešanas laiku, vietu un paroli. Krievu pretizlūkošanai atlika izvēlēties – tūlīt apcietināt vai tikai novērot un ļaut atgriezties. Nezinu, vai pie Zilupes un Indras izlūkošanas virsniekiem nebija tāds pats stāvoklis. Tas tikai liecina, ka mūsu savāktās ziņas varēja būt stipri “fragmentāras”...

Kopaina būtu šāda: mūsu nepietiekami apbruņotās vienības atradās miera laika novietojumos un miera laika sastāvā. Pie mūsu robežām pretiniekam koncentrēti nopietni spēki kaujas gatavībā. Izziņojot mobilizāciju, bija jā rēķinās, ka krievi nekavējoties sāks uzbrukumu. Ņemot vērā Polijas kara pieredzi, bija jāpieņem, ka mūsu vienības nemaz nepaspēs mobilizēties, kad jau ienaidnieka tanki būs klāt. Vēl lielāka loma būtu bijusi krievu aviācijai. PSRS varēja vērst pret mums visas lidmašīnas, kas no mūsu robežām nebija novietotas tālāk par 1500 km. Vēlāk 1940.gada 17.jūnijā Jonišķu stacijā ģenerālpulkvedis M.Pavlovs, kas vadīja Latvijas lielākās daļas okupāciju, lielījies, ka viņa rīcībā kaujas gatavībā dežūrē 2000 lidmašīnu.

Vienkāršā veidā esmu mēģinājis pierādīt, ka mums nebija iespējams izrādīt kaut cik nopietnu pretestību. Bet nevarēja cerēt saņemt palīdzību arī no ārpuses. Vācija ar Padomju Savienību bija noslēgusi līgumu par draudzību un sadarbību; kā tas darbojas praksē, to mēs tikko pieredzējām Polijā. Anglija un Francija gan bija karastāvoklī ar Vāciju, tomēr, ja arī vēlētos palīdzēt, nevarētu mums piekļūt Baltijas jūras šaurumu blokādes dēļ. Zviedrija savu īsto dabu jau bija parādījusi, kad drīz pēc kara izcelšanās 1939.gadā Latvijas valdība mēģināja papildināt degvielas krājumus, virzot pirkumu caur Zviedriju, un zviedri to konfiscēja, kaut arī mēs tai brīdī nebijām iesaistīti nekādos konfliktos. Igaunija jau bija parakstījusi analogu “bāzes līgumu”, un nebija grūti prognozēt, ka arī Lietuva tādu parakstīs, ja tai par to piesolīs Viļņas apgabalu.

Pat pretošanās piekritēji neapstrīd atzinumu par nopietnas cīņas neiespējamību. Viņi tikai saka, ka pretošanās būtu radījusi mums daudz labāku stāvokli starptautiskajās attiecībās, būtu devusi mūsu jaunatnei cieņu pret savu tautu un cīņas gribu. Viņi pārmet, ka mēs neparādījām gatavību stāvus mirt, bet mēģinājām dzīvot, ceļos nometušies, un mūsu tautai tā kā tā bija jānes milzīgi asins upuri.

Teorētiski šī doma it kā būtu pareiza, bet paskatīsimies reālā dzīvē. Ko deva dienvidslāvu cīņa pret vāciešiem 1941.gada pavasarī? Šo cīņu vadoni ģen. Dragu Mihajloviču (1893-1946) komunisti pakāra visas pasaules acu priekšā, – jo viņš cīnījās par nacionālu, patiesi neatkarīgu Dienvidslāviju. Ko tomēr deva un kas šodien vairs atceras austrumvācu strādnieku sacelšanos 1953.gada jūnijā? Un ungāru asiņainās cīņas 1956.gadā? Un ko čehu tautai devis tā dēvētais 1968.gada “Prāgas pavasaris”? Pat varonīgā somu tauta pēc smagām cīņām 1939./40. un 1941.-1944.gg. šobrīd spiesta dzīvot, daļēji ceļos noņemusies (atgādinām, ka raksts publicēts 1974.g. – red.).

Notikumi Austrumvācijā, Ungārijā un Čehoslovākijā risinājās laikā, kad pasaules uzmanība nebija pievērsta nozīmīgākiem starptautiskiem notikumiem, kā tas bija 1939. un 1940.gadā, kad izšķīrās mūsu liktenis. Minēto Austrumeiropas valstu brīvības cīnītāji gaidīja palīdzību no Rietumiem, bet tās vietā ieradās padomju tanki. Neesmu spējīgs to izskaidrot. Iespējams, ka pasaules sabiedriskā doma neatzīst cīņas nepieciešamību pret komunismu, bet iespējams, ka tā vienkārši nepieņem cīņu, kas neatbilst dzīves realitātēm. Šobrīd mēs zinām, ka arī nepretojoties mūsu tautai bija jānes milzīgi upuri. Bet ir arī skaidrs, ka pretošanās gadījumā pār mūsu zemi un tautu būtu vēlies viens postīšanas un iznīcības vilnis vairāk. Cik tādā gadījumā šodien būtu latviešu jaunatnes, kas ar lepnumu varētu skatīties uz savu tautu, mēs neviens nevaram atbildēt, bet droši varu apgalvot, ka mazāk nekā tagad.

Nedrīkst aizmirst valsts un armijas vadītāju personīgos pārdzīvojumus šādos brīžos. Vadība var sūtīt tautu cīņā un nāvē, ja ir kaut niecīgākā iespēja gūt ar to kādu labumu. Toreizējos apstākļos tādu iespēju nebija, un sūtīt cilvēkus veltīgi nāvē būtu noziegums. Der lieku reizi atcerēties vispārējo notikumu gaitu šajā laikā. Čehoslovākija, kura militārās gatavības ziņā bija daudz labākā stāvoklī, kurai bija dažādi drošības līgumi ar lielvalstīm, 1938.gadā bija spiesta pakļauties vācu prasībām, kad Anglija un Francija ieteica to darīt un atteicās sniegt palīdzību. Bāzu līgumu pirmā parakstīja Igaunija, bet Lietuva pirmā pakļāvās pilnīgai okupācijai 1940.gada 15.jūnijā. Kaut kas taču spieda minēto valstu valdības atteikties no cīņas. Domāju, ka tā bija apziņa, ka cīņai nav jēgas.

Piezīme: [motorizēti] mehanizētais korpuss (*mk*) – šeit domātas Sarkanās armijas tanku vienības, kas 1939.g. otrajā pusē pārdzīvoja reorganizāciju. Vecā parauga *mk* sastāvēja no divām tanku brigādēm un vienas motorizēto strēlnieku brigādes, pavisam kopā 660 tanku; jaunā parauga *mk* bija divas tanku divīzijas un viena motorizēto strēlnieku divīzija, kopā 1031 tanks. Tomēr vēl Ziemas karā pret Somiju tika izmantoti “pa vecam” organizētie *mk*. – red.

Atv. kapt. *Andris Kļaviņš*

LATVIEŠU KARAVĪRS AR SAVU STĀJU UN SLAVU CAURI TRIJIEM KARIEM

Šis ir stāsts par seržantu majoru Zigurdu Lieljuri, kas trijos karos ar savu stāju, drosmi un godaprātu nesis citās tautās latviešu karavīru slavu un uzticību zvērestam.

1952.g. Pēc atgriešanas no Korejas kara

Armijā ir arī savi paradoksi, kas tādi šķiet tikai pirmajā brīdī. Šķiet, jo augstāka pakāpe, jo vairāk teikšanas. Tomēr rietumvalstu armijās, un jo sevišķi ASV bruņotajos spēkos, ir vīri, bieži jau iesirmiemi deniņiem, kurus pat virsnieki godbijīgi sveicina pirmie, lai gan viņi nēsā tikai seržanta zīmotnes. Mēdz teikt, ka seržanti jeb instruktori ir armijas mugurkauls. To laikam sacījis pats Napoleons. Seržants majors. Mūsu armijā šādas pakāpes faktiski nav, un to pielīdzināt virsseržanta pakāpei, kuru piešķir pat akadēmijas kadeti, var stipri nosacīti. Lai iegūtu ASV bruņoto spēku seržanta majora pakāpi, karavīram jābūt ar ļoti lielu militāro pieredzi, ar augstāko izglītību, ar ilgstošu dienestu karavīru vienībās. Šos kaujās pieredzējušos vīrus bieži piesaista operatīvajā plānošanā pat augstākie armijas štābi.

Mūsu Kara muzejā piesaista ASV seržanta majora parādes formas tērps ar neskaitāmām uzšuvēm un apbalvojumiem. Ja visiem tur būtu vietas, kopā sanāktu 46. Tā vien gribējās šīs formas īpašniekam pajautāt, kā populārajā Šveika dziesmā – kurš ir labākais no visiem kariem? Jo šis divmetrīgais vīrs ar Dieva žēlastību ir saglabājis galvu uz pleciem, izstaigājot trīs lielu karu takas, sākot ar Otro pasaules karu, bet Korejas un Vjetnamas karus pa divi lāgi. Un nevis kādās aizmugures nodrošinājuma daļās, bet galvenokārt kopā ar kareivjiem, būdams grupas, vada vai rotas komandieris vai arī virsnieku tuvākais padomdevējs.

Zigurds Lieljūris dzimis Jelgavas laukstrādnieka, vēlāk Brīvības cīņu dalībnieka un Latviešu leģiona leitnanta Augusta Lieljūra ģimenē. Krieviem 1944.gadā ienākot Jelgavā, Zigurds kopā ar māti kājām dodas uz Rīgu, kur viņa sāk strādāt kara slimnīcā. Kaut zēns ir liela auguma, viņam ir tikai trīspadsmit, un armijā viņu nepieņem. Tomēr zēna neatlaidība panāk savu, jo viņu ieskaita slimnīcas apgādes daļā, ietērpj leģionāru formā, izdodot pat “audžudēla” dokumentus. Kopā ar ievainotajiem leģionāriem Zigurds nokļūst gan Kurzemes

1945.g. Butovas mežā, Vācijā

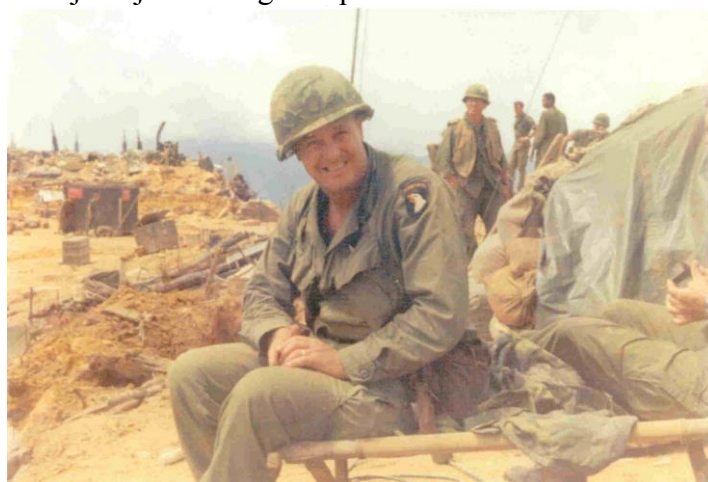
cietoksnī, gan Vācijā. Pateicoties tikai laimīgam gadījumam, slimnīcai divreiz izdodas izklūt no aplenkuma Dancigā un Šverinē un nonākt Lībekā, angļu zonā. 1948.gadā neatlaidīgais karavīrs iestājas angļu sardžu vienībā. Apmācību laikā viņa komandieris ir erudītais virspulkvedis Artūrs Silgailis, viņam bija lemts stāvēt baltiešu Goda sardzē Latvijas sūtņa Londonā Kārļa Zariņa vizītē.

Tālāk notikumi risinās strauji. 1951.gadā Lieljuru ģimene ieceļo ASV, pēc gada Zigurdu iesauc armijā, pēc pusgada apmācības viņš jau kuģī peld uz Korejas pussalu, kur drīzi vien pie Ziemassvētku kalna iesaistās kaujās kā sapieru bataljona grupas komandieris. Lielkaujas mijās ar mazākām, un visās latviešu jaunais karavīrs cīnās plecu pie pleca ar korejiešiem un amerikāņiem, parādot drosmi un kaujas prasmi, saņemot pirmos apbalvojumus. Pēc atgriešanās Amerikā Lieljurijs paliek virsdienestā, dienē arī Vācijā, bet 1962.gadā dodas vēlreiz Korejas karā, kur ir vada komandieris 7. kājnieku divīzijā. Pēc Korejas kara Lieljuriim neiznāk ilgi dienēt mierlaika apstākļos, jo 1966.gadā viņu komandē uz speciālu karadarbības skolu un rudenī viņš jau ir Mekongas džungļos kā padomdevējs vjetnamiešu rotas komandierim. Vienā no nežēlīgā partizānu kara kaujām krīt vjetnamiešu rotas komandieris, vjetnamiešus pārņem panika. Lieljurijs uzņemas rotas vadību, iedvesmo izdzīvojušos karavīrus, maina pozīcijas

1966.g. Vjetnamā, Mekongas deltā

un notur tās visu nakti pret ienaidnieka pārspēku, bet otrā rītā, saņemot artilērijas atbalstu, dodas uzbrukumā, iznīcinot vairāk kā piecdesmit pretinieku. Par šajā kaujā parādīto bezbailību 1967.gadā Z. Lieljuri apbalvo ar pirmo Bronzas zvaigzni ar ozollapu varonības zīmi. Drīz viņš saņem līdzīgu atzinību. Ka Lieljuri tiek augstu vērtēts amerikāņu armijā, liecina fakts, ka laikā, kad Eiropa bija jauna kara priekšvakarā krievu tankiem iebrūkot Čehoslovākijā 1968.gadā, viņu tiešā ceļā no Vjetnamas komandē uz Vācijas seržanta majora pakāpē štāba pretizlūkošanas operāciju darbā. 1969.gadā pieredzējušais karavīrs atgriežas Vjetnamā slavenajā 101. izpletņu lēcēju divīzijā, piedaloties kaujās no 17. paralēles līdz vecajai Vjetnamas galvaspilsētai Hue.

1970.g. Vjetnamā, pēc uzbrukuma

Pēc Vjetnamas kara par Z. Lieljura dienesta gaitu kulmināciju var uzskatīt 1981.gadu, kad viņu ieceļ par Apakšvirsnieku un instruktoru akadēmijas

komandantu (priekšnieku). Pēc 30 gadu nokalpošanas ASV bruņotajos spēkos Z. Lieljūris 1982.gadā atvaļinājās no armijas, svinīgajā ceremonijā saņemot Nopelnu Leģiona apbalvojumu.

Kaut arī Zigurds Lieljūris ir ļoti atsaucīgs un brīnišķīgs sarunu biedrs, par cīņām Vjetnamas džungļos viņš runā nelabprāt. Pat tik pieredzējušam kaujiniekam, kurš pārdzīvojis gandrīz simt kaujas – vairāk nekā kāds baltais cilvēks varētu izciest, jo kara apstākļi, pati daba, džungļi bija piemēroti partizānu karam, kādā arī notika karadarbība. Pat napalms – līdzeklis, ar kuru amerikāņi izraisīja ugunsgrēkus, izrādījās neefektīvs Mekongas ielejā, kur karavīri līdz jostai mēnešiem ilgi mirka dubļos, un mūžameža koki bija tikpat vareni kā Budas tempļi, kurus, starp citu, nedrīkstēja aiztikt. To izmantoja pretinieks, izvietojoties ciemos, kur bija greznie tempļi.

Bieži kauju karstumā karavīrs nevarēja saprast, vai asinis uz ietērpā parādījušās no ievainojuma, vai no saspīestajām dēlēm, kas piezīdušās visam augumam. No moskītiem neglāba nekādi amerikāņu brīnumlīdzekļi, aizpampušās acis apgrūtināja redzi. Bet vjetnamieši savā zemē jutās kā kurmji alās, viņi bija savu kauju taktiku izsenis, jau karā ar francūžiem, pielāgojuši vietējiem apstākļiem, tāpēc karu Vjetnamā nevar salīdzināt ar klasiskā kara apstākļiem un noteikumiem. Amerikāņi bija kara materiālu piegādātāji un padomdevēji, un šajā karā varbūt zaudēja politiski, bet ne karavīri.

Komandierim sāp jebkura padotā bojāeja, vai tas ir amerikānis, vai vjetnamietis. Amerikāņu armijā katra karavīra dzīvība tiek vērtēta augstāk par visu, un Lieljūris par visdrosmīgākajiem vīriem uzskata glābēju helikopteru vienību kaujiniekus, kuri nereti zaudēja savējos, glābjot ievainotos vai ielenktos karavīrus.

Zigurds Lieljūris lielas un varenas valsts armijā kā mazas tautas pārstāvis cīnījās un parādīja latviešu karavīra drosmi, apskaužamu izturību un prasmi cīņā pret komunisma rēgu, pret kuru latviešu karavīri, arī viņa tēvs, dažādos laikos cīnījušies dažādās frontēs.

Zigurds Lieljūris –

Es biju tas, kas citi negribēja būt.

Es gāju tur, kur citi baidījās iet, un darīju to, ko citi nevarēja padarīt.

Es neprasiņu nekā no tiem, kas nedeļa nekā, un negribēju pieņemt domu par nāvi...

Es esmu nāvei acīs skatījies, jutis aukstas nāves bailes,

Un priecājos par saldiem mirkļiem mīlā.

Es esmu raudājis, cerējis un cietis..., bet vairāk par visu esmu dzīvojis laiku, kuru citi būtu labāk aizmirsuši.

Vismaz kādreiz es varēšu teikt – es esmu lepns par to, ka esmu bijis –
LATVJU KARAVĪRS!

KĀ SPRIDZINĀTI RĪGAS TILTI 1941. GADA JŪNIJĀ

1999.gada 11.jūnijā no dzīves šķīrās atv. virsleitnants Ēriks PĀRUPS.

Pēc ilgiem trimdas gadiem Amerikā Ēriks atgriezās Latvijā un pēdējos dzīves gadus pavadīja Dzimtenē. Viņa arhīvs tagad glabājas Latviešu Virsnieku apvienībā. To pārskatot, atv. kapteiņa V. ŠTEINBERGA uzmanību piesaistīja kāda vēstule no Brahtas, kas datēta ar 1951.gada 4.novembri. Šajā vēstulē atklāti iemesli, kāpēc vācieši, 1941.g. 29.jūnijā iebrūkot Rīgā, atrada Daugavas tiltus praktiski neuzspridzinātus (tiesa, pirmais iebrukums tika atsists). Vēstuli parakstījis kāds SAŠA... – uzvārds, diemžēl, nav salasāms. Un nav jau vairs kam uzprasīt...

Tiltu spridzināšana (no Sašas vēstules).

“Uzdevumu sagatavot tiltus spridzināšanai saņēma ltn. Pelcers (Karaskolas 1939.g. izlaidums)... Poļitruks viņu visu laiku uzpasējis.

Spridzināšanas lādiņi – daļa tika likti pareizi, daļa nepareizi. Degaukla un vadi tika tā vilkti un savienoti, ka uzspridzināšanas gadījumā tilts būtu cietis niecīgus bojājumus.

Pelcera rīcība tomēr bija likusies poļitrukam aizdomīga. Tas ziņojis uz štābu, no kurienes izsūtīts kāds krievu sapieru virsnieks, kurš pēc iepazīšanās ar vadu stāvokli licis Pelceru apcietināt par sabotāžu.”

Perifērijā dzīvo LVA biedrs atv. kapteinis Jānis PELCERS. Kapteinis Šteinbergs raksta viņam: “Jāni, vai tas nebiji Tu? Un kā Tev izdevās palikt dzīvam?” Un, lūk –

Kapteina J.Pelcera atbilde.

“22.jūnijā, kad sākās karš, mūsu bataljons atradās pārgājienā no Litenes nometnes uz Lilasti. Pēc pāris dienām sasniedzām galamērķi.

Cik atceros, 25.jūnijā saņēmu uzdevumu uzspridzināt Rīgas tiltus pār Daugavu. Manā rīcībā nodeva 20 karavīrus un apvidus mašīnu ar šoferi. Piebraucām pie štāba Kr. Valdemāra ielā 10. Tur saņēmu uzdevumu no plkv.-ltn. Zaķa, arī sapiera. Mašīnu novietojām Pulvertorņa tuvumā, kur bija arī kaut kāda apsardze. Uz tiltiem devāmies kopā ar Rīgas kājnieku karaskolas kadetiem. Uzdevuma beigu termiņš nebija strikti noteikts.

Mums bija tikai degaukla un nedaudz detonatoru. Gausi sākām gatavot aparātu ķēdes savienojumu pārbaudei. Tas izrādījās bojāts. Prasīju padomu pulkvedim, bet viņš tādās lietās nevarēja līdzēt, jo visu mūžu bija tikai štābos dienējis. Sprāgstvielas solīja otrā dienā, tās vedīšot tad, kad jāspridzina. Vilku dubultvadus – visa tilta uzspridzināšanai un daļējai uzspridzināšanai. Ieminējos, ka nebūs smuki, ja latvieši paši spridzinās savu tiltu. Runājām piesardzīgi, bet vēlāk viens zēns no manējiem pienāca pie manis un pateica, ka arī par to tiekot ziņots “uz augšu”.

Pēc pāris stundām pienāca krievu kapteinis un stādījās priekšā, ka atsūtīts palīgā sagatavot tiltus spridzināšanai. Viņam bija mēraparāti, un mēs sākām pārbaudi. Pēc brīža pienāca vēl kāds un paziņoja – mēs savu uzdevumu esot daļēji izpildījuši, turpmāko veikšot viņi. Par pārkāpumiem neviena vārda. Palūdzu parakstīt manu komandējumu, un tā beidzās mana darbība tiltu spridzināšanā.”

Kā redzams, Sašas un paša notikumu varoņa aprakstītās versijas ir atšķirīgas. Kapteinis Šteinbergs savā vēstulē bija lūdzis kapteini Pelceru pastāstīt arī par savām turpmākajām gaitām. Tāpēc atbildes vēstulē

Kapteinis J. Pelcers turpina.

“Palūdzu parakstīt komandējuma apliecību un devos atpakaļ pie Pulvertorņa, pēc tam mašīnā atpakaļ uz daļu. Bataljons Lilastes nometni jau bija atstājis, un to panācām tikai aiz Cēsīm. Turpinājām atkāpšanos uz Krieviju. Īsi pirms Dzērbenes pienāca pavēlē: – ar 1.jūliju latviešus, igauņus un lietuviešus, kas nevēlas doties uz Krieviju – uz pašu vēlēšanos atbrīvot. Tā beidzās manas armijas gaitas 24. teritoriālā korpusā.

Vācu armijā nonācu 1943.gada rudenī ar izsaukumu uz Annas ielas štābu, kur formēja policijas bataljonus cīņai ar partizāniem. Šķiet, es biju iedalīts 317. bataljonā* un tiku nozīmēts par 2. rotas komandieri.

Aizsūtīja uz Baltkrieviju. Dažas reizes izķemmējām kādu meža stūri. Fronte tuvojās, bet mūs sāka laist arī atvaļinājumos. Kādu mēnesi biju arī bataljona komandiera vietā, tad adjutanta vietā. Tā pienāca mana kārtā doties atvaļinājumā. Tas bija jau 1944.gada jūnijā. Mans atvaļinājums tuvojās beigām, kad nosvinēju Jāņus un vēl aizgāju uz kapsētu, kur pasēdēju pie savu piederīgo kapu kopiņām.

Kauju troksnis jau dunēja Madonas virzienā. Atvaļinājums beidzās, braucu uz štābu. Mani nosūtīja uz Bolderāju. Saformēto rotu izvietoja Buļļusalā – pie Lielupes ietekas Rīgas pusē. Tur stāvējām līdz 1944.gada oktobrim, kad pienāca pavēle atkāpties Liepājas virzienā. Liepāju sasniedzām ap 20.oktobri. Nākamajā rītā agri saņēmām pavēli doties uz ostu prombraukšanai uz Vāciju.

Domāju, ka lai gan esmu karavīrs, bet ne jau Vācijas aizstāvēšanai. Kad karš beigsies, krievs būs jādzen laukā no mūsu zemes, un tad mēs būsīm šeit vajadzīgi Latvijai. Dezertējām četri, starp mums arī ltn. Otto Pārups, mans palīgs rotā. (Tagad es domāju, ka tā bija lielākā kļūda manās karavīra gaitās.) Devāmies Ventspils virzienā. Pēc pāris nedēļām satiku vienu karavīru, ar kuru aprunājāmies divatā. Viņš teica – tikai ne uz Ventspils pusi, jo tur naktī notikusi t.s. Zlēku kauja starp kureliešiem un vāciešiem. Pēdējie cietuši lielus zaudējumus, tāpēc

* R. Bangerska grāmatas “Mana mūža atmiņas” 2. daļas 311. lpp. rakstīts: “317. policijas bataljonu saformēja 1943.gada 18.oktobrī. 1944.gada 31.augustā bataljonu iekļauj Rīgas policijas pulkā”

Virsleitnanta Pārupa arhīvā ir arī šāds dokuments “Pārskats par Latviešu policijas vienībām”. Tajā rakstīts: “317. bataljons saformēts 1943.gada 18.oktobrī. No 1943.gada 27.oktobra atradies Zilupes-Polockas rajonā. Uzdevums – bandītu apkarošana. 1944.gada 14.februārī iekļauts jaunformētajā 3. Latviešu policijas pulkā. Trešo policijas pulku izformējot, bataljonam piederīgie 1944.gada 31.augustā iekļauti Rīgas policijas pulkā. – atv. kapteiņa V. Šteinberga piezīme

tagad ķerot visus ciet un šaujot uz vietas nost. Griezāties atpakaļ. Tā bēgļojām līdz 1945.gada 9.martam, kad mūs vācieši notvēra un iebāza Liepājas kara cietumā. Man kā “bandas vadonim” piesprieda nāves sodu un aizsūtīja spriedumu uz Berlīni apstiprināt. Nepatīkama sajūta bija, gaidot nenovēršamo veselus divus mēnešus.

8.maijā vācietis mūs izlaida no cietuma un sacīja, ka rīt tas būšot mūsu vietā un mēs varēšot viņu sargāt. Tā beidzās manas kara gaitas. Uz angļiem necerēju, arī mežā negāju, jo, bēgļodams no vāciešiem, biju saķēris stipru reimatismu.

Krievs iedeva 10 gadus. Tos nosēdēju, bet sirdī palieku latvietis, un, ja Latvija sauktu, es ietu!”

Karu Jānis Pelcers beidzis virsleitnanta pakāpē. Pēc neatkarības atjaunošanas ar Latvijas aizsardzības ministra pavēli Nr.62-MK (1993.g. 8.nov.) vln. Jānis Pelcers paaugstināts par kapteini.

Nav Jānim viegli – gadi un kaites... Tomēr latviešu virsnieks ir drāzts no stipra koka, un nākamgad gatavojas atzīmēt savu 90. dzimšanas dienu.

Apsveicam!

NO CILVĒKARHĪVA

(jeb no mērnika gaitās dzirdētā)

1985.gada jūlijā Saldū uzmērīju zemes gabalu dzīvojamās mājas celtniecībai. Teritorija, tas varēja būt Rozentāla ielā, tik liela it kā 10 māju izvietojumam. Ielas pretējā pusē slējās vidusskola, bet uzmērāmās teritorijas galā jau cēla bērnu dārzu. To būvēja uz vācu karavīru kapiem, kur 1944./45.gg. glabāti kritušie vai hospitāļos mirušie vācieši un droši vien arī ne viens vien latvietis. Pēc kara krusti iznīcināti un viss nolīdzināts. Pajautāju celtniekiem – viens otrs zābaks nebijis vēl sapuvis, un puikas arī vienu otru regāliju uzlastījuši. Šur tur bija redzamas nelielas, apmēram 1 m dziļas bedrītes, pie kurām mētājās galvas kausu fragmenti. Te tātad bija darbojušies vīri ar metāla meklētājiem.

Kādu dienu, mērijot blakusielā, mani sveicina garāmgājējs, pavecs, man nepazīstams vīrs. Sākām aprunāties, un vēlāk es pierakstīju visu, kas man viņa stāstā likās interesants un bija aizķēries prātā.

Stāstījums Nr. 4.

Stāstītājs ~ 80 gadus vecs, Saldū 1985.gadā

Pirms pēdējā kara strādājis Aucē. Sākoties karam, iestājies Jelgavas strādnieku bataljonā (pavisam ap 300 vīru). Atkāpjoties bijušas apšaudes ar aizsargiem. Kaut kur Igaunijā izklīdināti.

Nonācis Krievijā un brīvprātīgi iestājies Latviešu strēlnieku divīzijā. Virsnieki – no Krievijas latviešiem.

“Tie bija sliktāki par krieviem. Tādi ļauni, neuzticējās mums, kas bijām dzīvojuši Latvijā. Uzskatīja, ka tie “riktīgie” latvieši ir tikai tie, kas dzīvojuši Krievijā. Toties visa sagāde bija žīdu rokās, tāpat arī sanitārais dienests.” – stāstīja mans sarunas biedrs.

“Kāpēc tā?” – es pajautāju.

“Nu, viņi labi mācēja krievu valodu,” – bijuši no Ludzas, Rēzeknes. Sava nozīme varbūt bijusi arī vācu valodas zināšanai.

Jau pirmajā kaujā pie Narofominskas kritis viss Rīgas strādniecības zieds. Neitrālā josla virs Naras upes un mūsu zemākajā krastā, apmēram 0,7 km plata, visa bijusi piešauta no vācu krasta, kas bijis augstāks un ar bunkuriem. Pirms uzbrukuma mazliet pašauts ar mīnmetējiem un – uz priekšu!

Ne tikai tas. Jau braucot uz fronti, pa vagoniem staigājuši aģitatori un aģitējuši: *vācu lodēm neklanīsimies!*

“Kā mēs rāvāties uz fronti! Domājām – nonāksim frontē un pēc trim mēnešiem ar fričiem būs cauri!” – atcerējās stāstītājs. Bet frontē viņam iedota šautene bez siksnas. Pirmajam kritušajam noņēmis “obmotki” un nogriezis strēmeli siksnai.

“Kā bija ar dzeršanu?” – tā atkal es.

“Nu tā – pieprasījumu devām vakarā. Saņēmām rītā, kad daudzu no mums vairs ierindā nebija. Pats no termosā esmu lējis zemē, lai neapdzertos,” – bija atbilde.

Vācieši zinājuši šo mūsu vājību un bieži atkāpjoties šur tur atstājuši kādu kasti šņabja vai mučeli vīna. Pa nakti tad nākuši atpakaļ un atjaunojuši stāvokli, apšaudami piedzērušos. Arī ar Jelgavu tāpat esot bijis. Ieņēmuši viegli, apdzērušies, un vācietis naktī Jelgavu atguvis. Bet par pilsētas ieņemšanu jau bijis noziņots Maskavai, tāpēc nācies otrreiz ar lielu steigu un upuriem Jelgavu ieņemt.

Stāstītājs pēc demobilizācijas Daugavpilī iedalīts operatīvajā grupā, kura arī caur Lietuvu, Bausku nosūtīta uz Jelgavu. Vācietis vēl bijis Lielupes labajā krastā, un ceļš bijis labi piešauts. Kā kāda mašīna uz tā parādījusies, tā tūlīt tai dots virsū. Tomēr šoferis bijis veikls zēns, un viņu mašīna tikusi Jelgavā ar veselu ādu.

Braukuši kopā ar tukumniekiem (operatīvo grupu, kas sūtīta uz Tukumu, jo krievu tanki tobrīd bija izskrējuši tam cauri līdz Klapkalnciemam).

“Tik vien bija, kā to ūdeni pasmēla, noziņoja Maskavai un drāzās atpakaļ. Varoņus jau tankisti saņēma, bet tukumniekus visus vācieši noslaktēja.”

“Vai Latviešu strēlnieku divīzijā bija laba disciplīna?”

“Kāda tur latviešu divīzija! Trūka taču cilvēku, jo ļoti daudzi krita jau pirmajās kaujās. Nāca krievi, pēc tam aziāti. Kas tie bija par tautu? Valodu neprata – kad gājām uzbrukumā, jāiet uz priekšu. Bet šie saguļas sniegā: guļ un ne ausu neceļ! Daudzi virsnieki krita viņu dēļ.” (Virsnieki gājuši gar ķēdēm un cēluši šos augšā.)

Tāds, lūk, atmiņu stāstījums par karu.

Un vēl, neatceros, kādā sakarībā, izteicās, ka pirms kara sociāldemokrāta Bruno Kalniņa māte Klāra gājusi uz mītiņiem sētnieces brunčos, kurus tā aizņēmusies, lai būtu vienkāršāk apģērbta.

Atv. kapteinis V. Šteinbergs

P.S. ceru, ka žurnāla lasītāji manus pirmos trīs stāstījumus ir lasījuši – sk. “Kadets” Nr. Nr. 25., 26., 27.

BIJA DZELZS KRUSTI, BET VAIRĀK KOKA KRUSTU

Pildot LVA uzdevumu, es saviem biedriem izdalīju (izsūtīju) aptaujas anketas par apbalvojumiem. Reizē ar aptaujas lapām aicināju rakstīt par notikumiem karā.

Pirmais no tālumniekiem – no Francijas – man atrakstīja virsleitnants Jēkabs DAIZIS.

Viņa kara laika apbalvojumi ir: – 2. šķiras Dzelzs krusts – 1944.g., Trieciennozīme – 1944.g. un Ievainojuma medaļa – 1945.gadā.

Jēkabs aprakstīja arī, kā viņam apbalvojumi piešķirti.

Piedāvāju viņa rakstu “Kadetam”

LVA-as sabiedrisko attiecību virsnieks atv. kapt. ŠTEINBERGS.

Francijā, 13.09.2001.

Nosūtu Latviešu Virsnieku Apvienībai šo lapu par apbalvojumiem, kas būtībā ir miniatūra, ja es gribētu pareizi par tiem runāt.

Saņemot šo lapu, nāca man atmiņā zīmīgi kara laika notikumi.

1998.gadā nosūtīju Jums savu rakstu par 15. div. 34. pulka štāba “militārām aizkulisēm”, kad vēl cīnījāties Krievijas karalaukos. No šī raksta varēja redzēt tās nenormālības, arī netaisnības, kas tajā laikā valdīja 34. pulka štābā. Oficiāli es skaitījos 34. pulka sakaru priekšnieks.

Tagad, – kad pasniedzāt man šo lapu par apbalvojumiem, – nevarēju atturēties, lai nepieskartos dažām zīmīgām epizodēm, ko tajā laikā piedzīvoju smagajos kara apstākļos.

Gan jāpiezīmē, ka pirmais apbalvojums, – Dzelzs krusts 2. šķira – tika man piešķirts pareizi, tomēr pateicoties tikai sapieru vada komandiera leitnanta Aloizija Piterāna cietajai un kategoriskai nostājai, kurš teica 34. pulka komandierim pulkvedim Dzenītim: “Ja Daizim nav paredzēts, tad es arī negribu”. Beigās tomēr mums abiem piešķīra.

Tas pirmais savādais gadījums, un pie tam ļoti zīmīgs, sekoja vēlāk, 1944.gada vasarā, kad šī pulka štāba lišķību un intrigu dēļ mani ļoti kritiskā situācijā nozīmēja par sedzēju ar nelielu pastiprinājumu pirms defilē starp diviem ezeriem, lai visa 15. divīzija naktī spētu iziet cauri šai vienīgajai ezeru spraugai.

Ko mēs šai sedzēju lomā pārdzīvojām, atvairot vai visas Sarkanās armijas tuvošanos, par to neviens neinteresējās. Mazākais vajadzēja saņemt Dzelzs krusta 1. šķiru. Tas nenotika, bet tādu Dzelzs krusta šķiru piešķīra leitnantam Tēraudiņam, kurš no štāba neizkustējās un tur, mierīgi atkāpjoties, “sirsniņi” naktsmiegā nosnaudās, kurpretī mēs atgriezāmies rīta agrumā, nocīnījušies,

vairākas naktis negulējuši. Vīri noguruma nomocīti nokrita kā velēnas, lai uz īsu mirkli spētu kaut cik atgūt spraigumu. No štāba vīriem līdzīgus apbalvojumus saņēma vairāki, bet tikai ne mēs, kas bijām smagi cīnījušies. Štābisti to saņēma “skaisto glaimu” dēļ.

Pie tam man kā sakaru pārzinātājam šis sedzējuzdevums patiesībā nemaz nepienācās. Lai savas baiļu lēkmes apslēptu, visi kopīgi šo sedzējuzdevumu “piešķīra” man un manējiem, ko man bez ierunām vajadzēja, – pasakot “klausos” – pieņemt. Līdzīgi gadījumi sekoja vairākkārt.

Pieskārsos kaut īsumā vienam notikumam, ko piedzīvojām Polijas-Vācijas koridora ielenkumā, kur valdīja nepārtraukts haoss. Tad pulku komandēja plkv-leitnants Vīksna, kas lišķības necieta un bija man labvēlīgs.

Pulkvedis mani nozīmēja uztvert atejošās, drīzāk jāsaķa bēgošās vienības. Ja mēs, sakarnieki, ar nelielu papildus pastiprinājumu sekojošā naktī nebūtu šo militāri traģisko situāciju nosprostojusi, nākošā dienā būtu pāršķelta visa fronte, un mūsu divīzija ar dažām vācu vienībām mierīgi nonāktu sarkano apkampienos, jo visiem munīcija bija tikpat kā izsīkusī. Mums vajadzēja nosprostot ienaidsnieku, lai mūsu aizmugurē pa vienīgo atiešanas ceļu naktī cauri izrautos visi pajūgi un pie tam ar daudzajiem ievainotajiem, kas tajos atradās.

Nākošā dienā mani un mūsu pulkvedi ievainoja, un vēlāk neviens par šo traģisko situāciju neinteresējās. Ja tas būtu ticis pareizi novērtēts, ko gan vajadzēja mums saņemt par šīs traģiskās situācijas glābšanu? Visur valdīja bailes, izmisums un panika.

Stāstu to tikai ieskatam, jo tagad tam nav vairs nekādas nozīmes.

Vēlos arī parunāt par apbalvojumu lapiņas pēdējo uzrādījumu.

Šim notikumam bija nozīme Latvijas Brīvības laikā, kur augstā godā tika celta Latvijas lauksaimniecība un automātiski līdz ar to lauksaimnieciskā jaunatnes organizācija “Mazpulks”, kurā tajā laikā aktīvi darbojos, būdams pēdējos skolas gados Kazdangas lauksaimniecības vidusskolā par šīs skolas “Mazpulka” priekšnieku, un par to saņēmu Diženā Mazpulka pakāpi ar attiecīgu nozīmi.

Tagadējā laikā Latvijas lauksaimniecība ir nolaista, valdība par to “rūpējas” tikai formāli, bez attiecīgas šīs nozares stiprināšanas. Žēl skaistās Latvijas lauksaimniecības ar kuplajiem labības laukiem un labi koptām lauku sētām. Es pats esmu cēlies no lauku ģimenes un tajā laikā par tādu sapņoju. Lauksaimniecība bija Latvijas saimnieciskais pamats un eksporta bāze, kas tagad ir pilnīgi paralizēta.

Tas viss mazai atmiņai.

atv. vln. *J. Daizis*

Atbilde kapt. V. Šteinbergam
2001.gada 22.oktobrī

LABDIEN, KAPTEIŅA KUNGS!

Šodien saņēmu Jūsu 14.oktobrī rakstīto vēstuli. Pārtraucu rudens lapu “pūsšanu” un dedzināšanu un gribu ar Jums parunāties.

Nu tā par Ēriku Pārupu: Karaskolā kopā bijām vienu gadu. Viņš bija vecākā kursā. Nebija nekāds jaunākā kursa kadetu “trenkātājs”. Nekāda saskare man ar viņu nebija. Ienākot vāciešiem, Ēriks bija ļoti aktīvs politiskā darbā: Ēriks Pārups, Arvīds Endziņš un Fridrihs Vilis Ļucis (visi leitnanti) strādāja Virsnieku apvienībā – vāca ziņas par boļševiku gada notikumiem un darboņiem – ziņas par neliešiem, Latvijas nodevējiem, boļševiku līdzskrējējiem.

41.g. beigās viņi aicināja arī mani darbā pie sevis. Tad jau bija sākusies pretestības kustība, pretdarbība vāciešiem. Lielākā daļa mana darba bija vākt ziņas par vācu darbību. Jo vāci jau ar ienākšanas dienu, kad mēs tos sagaidījām ar rozēm, darbojās, lai Latviju iznīcinātu. Jaunas meitenes, tikko skolu beigušas, sūtīja darbos uz Vāciju kā fabrikas strādnieces.

Vāca latvietes priekš *Parka ielas* par ielas meičām utt. 42.gadā uz rudens pusi mani satika viens paziņa un teica, ka mani drīz arestēsot kā vāciešiem nevēlamu. Šī persona strādāja *SD Remersa ielā*.

11.novembrī *SD* paziņoja, ka man, ltn. Pēterim Auškāpam, vln. Zaļumam un dažiem citiem 24 st. laikā jāatstāj Latvija. Jābrauc uz Krieviju kā tulkiem. Man bija samērā laba krievu valoda, bet vāja vācu valoda.

Nodzīvojām Baltkrievijā līdz 43.g. maija sākumam, kad dabūjām zināt, ka Latvijā formē leģionu.

Uz šo laika brīdi jau bija arestēti Ē. Pārups, A. Endziņš un F. V. Ļucis.

Sagadījās, ka ejot no stacijas, sastapām visus šos virsniekus, kas nāca no cietuma. Viņi no cietuma tikuši atbrīvoti ar noteikumu, ka iestāsies leģionā.

Ar plkv. V. Januma gādību tikām iesaukti Januma pulkā (es, Pārups un Endziņš).

Tā ar pulka dibināšanas pirmo dienu sākās manas dienas līdzās Ērikam Pārupam. Pārups pēc pārliecības gan bija pret leģiona dibināšanu. Varbūt viņam bija taisnība? Tas vēl šodien ir neatbildēts jautājums. Vācieši sauca iekšā mūsu jaunekļus it kā uz *Darba pārvaldi*, bet pēc tam izvietoja tos vācu vienībās... Vai tā bija labāk?

Es Latvijas armijā biju snaiperu apmācītājs, Ēriks sprinteris, rekordists 50 metros un arī labs šāvējs. Abi kopā trenējāmies ar pistolēm. 25 m attālumā neviena lode negāja garām sērkokociņu kastītei.

Plkv. V. Janums bieži rīkoja šaušanas sacensības, un pirmā vieta ieguva kā balvu pudeli vīna. Vienās sacensībās man ar plkv. bija vienāds punktu skaits. Es ierosināju pāršaut. “Nē dēls, tu viens gribi dabūt to pudeli. Dzersim kopā!”

Nāk lielās pulka sacīkstes, ar šautenēm un arī pistolēm. Dalībnieku skaits – tā ap 40. Izvelkam lozes, lai noteiktu šaušanas kārtības numurus, man gadās 6. Tātad šaujām ar šautenēm 6. maiņā. Man no 200 iespējamiem punktiem ir 196. Plkv. paziņo: “Nu dēli, turpiniet šaut dēļ 2. un 3. vietas. Jo Kubuliņu neviens vairs nevariet pārspēt!” Kā vēlāk plkv. teica – viņš bijis pārliecināts, ka Kubuliņš būs pirmais ar pistolēm, ja nu viņš ir jau 1. ar šauteni, ko tad? “Es taču nevaru abus pulksteņus dot viņam!”

Pārāk sapriecājies, šauju ar pistolēm; lielā steigā, viena lode ir ārpus centra apla. Nav vis 100% vērtējuma.

Nākošā maiņā šauj ar pistolēm Pārups. Stāvu ar hronometru viņam aizmugurē un skaitu sekundes. Pārups vinnē.

Es taču viņam iedevu vinnestu, zinādams laiku!

Pulkvedis virsniekus vienmēr nodarbināja nedēļas nogalēs. Izjādes, zvejošana, sēņošana, medības. Viss samedītais virsnieku klubam.

Vienās medībās Pārupam ar no mežsarga lienētu bisi nāk virsū lapsa. Ēriks gāž virsū ar abiem stobriem, lapsa zemē. Ēriks lielā sajūsmā nemaz nepārlādē bisi un iet savākt trofeju; kad liecas celt lapsu, tā augšā un jož projām. Ēriks metas pakaļ un kā jau sprinteris to panāk. Tad nu pulkvedis pamācīja: “Pareizi, Pārup, ja nevari nošaut, tad ķer ciet!”

Kad visus latviešu leģionārus apvienoja nometnē, vai tur bija Pārups? Tiešām neatceros. Atceros tikai, ka nedaudz vēlāk Ē. Pārups bija štāba rotas komandieris. Pēc vltm. A. Endziņa aizsaukšanas uz Bangerska štābu es komandēju instruktoru rotu. No kursantu izlaiduma man uzdeva saformēt 3. rotu.

Pēc ievainojuma ārstēšanas Rīgā mani pārsūtīja uz Jelgavu, veselības atgūšanas rotu. Dienu pirms krievu ienākšanas Jelgavā saņēmu pavēli ierasties Liepājā plkv. A. F. Liepiņa štābā.

Pavēles saņemšanas dienā piedzīvoju Jelgavas sabumbošanu, Jelgavas dedzināšanu. Kājām nakts vidū soļoju uz Liepāju. Pie Tukuma mani uzņēma smagā mašīna un nogādāja Liepājā. Šeit strādāju kā plkv. Liepiņa adjutants. Saņēmām jaunkareivjus. Starp tiem arī savu vidusskolas matemātikas skolotāju un klases audzinātāju.

Pēc jaunkareivju saņemšanas mani nosūtīja uz Rīgu, Krusta kazarmām (krievi no Tukuma bija padzīti un ceļš uz Rīgu bija atkal brīvs). 12.oktobrī ar ievainoto rotu atstājām Rīgu un 13.oktobrī krievi ienāca Rīgā.

14.oktobrī mūs uzlādēja uz kuģa un vakarā Liepājai uzlidoja krievi – mūsu kuģim norāva virsējo klāju un pēc tam tūliņ devāmies jūrā. 15.oktobrī nonācām Dancigā. Strēbām kolrābju zupu un pēc kāda laika mani nozīmēja par plkv. T. Briges pulka 5. rotas komandieri. Novietojums Ziemeļvācijā, tuvu pie Baltijas jūras krastiem. Būvējām nocietinājumus un mana rota vienīgā pulkā bija daļēji apbruņota. Klausījāmies angļu ziņas un pēkšņi ar šausmām konstatējām, ka krievi pa Vācijas vidu ir jau mums garām. Februārī pienāca pavēle, ka steigā un bez transporta jāskrienas ar krieviem. Tad no Kolbergas ar vilcienu mūs aizveda austrumos no Štetinas, šeit novietoja gandrīz jūras krastā. Rietumos Oderas delta vairākus km plata. Pēc ilgākas gaidīšanas pienāca pavēle iet pār Oderas tiltu pie Štetinas, krievi jau šo tiltu smagi apšauda, šoreiz pār tiltu netikām, jāiet atpakaļ uz novietojumu. Tiklīdz tas sasniegts, tā pavēle, ka jāsoļo atpakaļ, jo krievi drusku atspiesti atpakaļ. Šoreiz tiltu sasniedzām un pārvarējām. Ejam caur Štetinu – tikai drupas un nevienas veselās mājas. Rietumkrasts ir ļoti augsts, tā kā tālu varam skatīties Austrumvāciju, kas visa vienos ugunsgrēkos.

Mums ir mierīgs prāts, nav vairs dabisku šķēršļu ceļā uz Rietumiem. Novieto mūs vienā vācu “dorfa” (vācu *dorf* – ciems), kur nav neviena iedzīvotāja – kara josla. Šeit arī nosvētām Lieldienas, saņemdami pa retam kādu artilērijas šāvienu. Krievi lejā, mēs kalnā, un viņi mūs neredz. Viens uzņēmīgs virsniekvietnieks starpjoslā no sašautām cisternām sagādā spirtu un pulkā mēs esam vienīga rota, kur ir svētku šņabis. Kanfīnē vairs tādas lietas nepiedāvā. Aprīļa beidzamās dienās atkal trauksme, un mēs soļojam tālāk uz Rietumiem. Izbeidzās ceļa pavēle, un mēs nedrīkstam bez pulka komandiera pavēles pārvietoties, bet tas jau ar vācu armijas komandieri aizlaidies pa priekšu. Pārvietojušies tālu aizmugurē. Gaidīt nevar, jo krievi jau uz papēžiem. Mums pašiem ceļa pavēļu blankas sagādātas dučiem. Ja rakstām pavēli augšā, kas parakstīs? Augstākais priekšnieks btl. kom. kapt. Riciks, tas atsakās parakstīt. Kas parakstīs?

Lieku štāba priekšniekam, lai drukā pavēli augšā. Kādu dienesta pakāpi lai drukā? Pulkveža. Nu ejam uz Bangerska štābu. Nolemts, ka nekādu šķēršļu priekšā neapstāsimies. Gaismai austot, redzam – krustcelēs stāv vairāki žandarmi ar savām bleķa ķēdēm un arī viens ģenerālis. Puikas ar mašīnpistolēm man apkārt, ieroči uz rokas, sasveicināties, nododu paša parakstīto ceļa pavēli. Ģenerālis atdod atpakaļ, salutē un neviens neviena vārda neteica. Ejam tālāk.

Ko viņš domāja, nezinu – jo iepriekš viens cits ģenerālis mudināja, lai steigāties uz Rietumiem, jo krievu rokas mēs nedrīkstot krist.

Kad esam kādam ciemam izgājuši cauri, viens no beidzamajiem karavīriem skrien un ziņo: nupat tajā ciemā iebraukuši pa citu ceļu amerikāņi ar krievu džipiem, tikai baltas zvaigznes bijušas uz mašīnām. Sūtu atpakaļ vairākus vīrus, tad tie pārnāk – jā, amerikāņi, un daudz melno. Tātad esam pasargāti no krieviem. Nu ir atradies arī plkv. Brige ar abiem dēliem un sievu.

Ejam līdz vakaram un pārnakšņojam vienā ciemā. Vācieši laipni uzņem, jo austrumu strādnieki, krievi un poļi varen drošsirdīgi staigā pa vācu ciemu. Otrā rītā sazvanāties ar austrumu pusē esošiem ciemiem un beidzot uzzinām, kur ir angļu vienības. Tie liek mums uzvilkt baltu karogu un pavēl iet uz norādīto sādžu. Tur mūs laipni sagaida kāds angļu virsnieks ar dažiem kareivjiem. Parāda, kur nolikt ieročus, tālskatus, karšu somas utt., un tad ved “nometnē”. Ezermalā lielas pļavas un tūrumi un tur jau priekšā 12 000 Vermahta karavīri. Mēs, apm. 100 latviešu leģionāri, sabraukti rati, virtuves utt. bet priekšā tik daudziem vīriem nav ko katlos likt. Beidzot no uzvarētājiem dabūjam dažus zirgus, ko tad liekam sasmalcinātus katlā. Ēdām zviedrāmi saldi salkano gaļu, un 12.dienā sāk mums izsniegt kārtējās devas. Uz 8 cilvēkiem mazas alus glāzes lielumā spēķis un kādi biskvīti. Vēl badu nejūtam, esam no lielas iešanas pārguruši. Guļam 3 vai 4 zem vienas teltenes, kam tādas ir. Smidzina reizēm sīks lietiņš, bet esam drošībā, jo visapkārt nostādīti tanki.

Tad vienā dienā vērojam, nāk smagās mašīnas, ved dzeloņdrāšu žoga piederumus un – tādu brīnumu – ved taisni pie latviešu novietojuma. Liek mums pašiem sev apkārt uztaisīt dzeloņstieplu žogu ar vieniem vārtiem. Nu esam pavisam drošībā. Pat 12 000 vācieši mums klāt netiek, kas staigā pa pļavu un tūrumu brīvi, tikai apkārt ir tanki, kas visus pasargā. No kā? Kas tad ir mani kaimiņi un biedri zem teltenes? Ltn. Veide, Karaskolu beidza 1 gadu pēc manis, un otrs – vln. K. Ozols, Latvijas meistars šahā. Smagi meklētais un vajātais un šogad Austrālijā acis slēdzis uz mūžību.

Tā dzīvojot, mūs ir apsēdusi liela nelaime. Mums ir apakšnieki. Nevar pirkstu uzlikt uz drēbēm, lai neuzliktu kādai baltai nelaimei. Vienu dienu pie mūsu vārtiem stāv angļu mašīna (auto) un mums visiem ar atpogātu bikšu priekšu un kreklu jāiet garām, iepūš baltu pulveri, un kad esam atgriezušies teltenē, tad pat ar uguni nevar kādu kustoni sadzīt.

Dienu nevaru savā atmiņā atsaukt, bet pie mums no metnē ierodas Sarkanā krusta pārstāvji: Bricis kundze, plkv. Kandis kundze un mācītājs Abakuks. Mācītājs tur sprediķi un stāsta, ka pēc trijām dienām, pēc Postdamas un Jaltas vienošanās šo apgabalu atdod krieviem (mēs esam austrumos no Lībekas). Daudzi kļūstam bāli – zinām, ko krievi ar mums izdarīs.

Otrā rītā pirms pusdienas laika paceļu acis un redzu, ka uz ceļiem no metnes priekšā neparasta kustība, nāk armijas smagās mašīnas ar piekabēm (kā mēs saucam – “ziloņi”), brauc visai no metnei cauri pie mūsu žoga vārtiem. Viena komanda: ar visām lupatām mums jābūt mašīnās. Kad uzsākam kustību, ceļš iet austrumu virzienā. Kur vedīs? Nākošās krustcelēs mašīnas pagriežas rietumu virzienā, un vienā stacijā salādē

mūs vagonos, esam atvesti tālu angļu zonā Noengammā pie Hamburgas. Bijušajā koncentrācijas nometnē. Šeit SS virsnieku un zaldātu nometne – “fazāni” brūnās uniformās, vīri ar krusta lentām uz rokas.

Atkal esam smalkā sabiedrībā, daudzi SS virsnieki un pat viens ģenerālis, – inteliģenti kungi, jo tie bija karavīri, nevis žīdu šāvēji.

Tiklīdz bijām gūstā, rakstījām Sabiedrotiem: kas mēs esam, par ko un ar ko cīnījušies utt. Bet ar to jau nepietika. Šis laikam vienīgais gadījums, kad Sabiedrotie izglāba zaldātus. Savādāk tas bija ar civiliedzīvotājiem, kas bēga no krieviem.

Mans lūgums būtu, lai vēsturnieki noskaidro, kas šos 100 leģionārus paglāba no krieviem.

51.g. USA (pateicoties senatoram M... – varbūt vārds nepareizs) pieņēma likumu, ka visi leģionāri, kas cīnījušies pret krievu komunistiem, ir vēlami iebraukt Amerikā un pēc 1,5 gada gaidīšanas 1951.g. 11.sept. iebraucu šajā zemē, un 50 gadus vēlāk šajā dienā izstrādāja ārprāta darbu.

Amerikā bieži sazvānījāties ar Pārupu, viņš bija atjaunojis pretestības kustības darbību un sadarbojās ar amerikāņu attiecīgām iestādēm. Pārups ar amerikāņu iestādēm nokārtoja arī mūsu jautājumu. Jo viņiem bija uzskats, ka mēs, Virsnieku apvienības darbinieki, piederam vācu SD vienībai. Beidzamo reizi no Floridas Pārups man vēl zvanīja pirms aizbraukšanas uz Latviju. Pārups bija nacionāls cilvēks, cīnījās par latviešu lietu šeit ar amerikāņu iestādēm. Nebaidījās nostāties par saviem uzskatiem augstākas virsniecības priekšā.

Tā, kapteiņa kungs, izmantojiet, ko vēlaties no mana raksta.

Ar patiesu cieņu

Jūsu *Paulis Kubuliņš*

60 GADUS BEZ ĢENERĀĻA KRIŠJĀNA BERĶA

Šogad aprit 60 gadi kopš miris Latvijas uzticamais dēls, Neatkarības cīņu varonis, Pārdaugavas un Latgales atbrīvotājs, 15.maija apvērsuma militārais vadītājs, ilggadējais Latvijas armijas komandieris un pēdējais Kara ministrs, visu triju šķiru Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris ģenerālis Krišjānis Berķis.

Generālis Krišjānis Berķis 1927.gadā pēc apbalvošanas ar Lāčplēša Kara ordeņa
I un II šķiru

Krišjānis Berķis dzimis 1884.gada 26.aprīlī Īslīces pagasta Bērzukrogā kalpa ģimenē. Pēc Bauskas pilsētas skolas beigšanas iestājies Viļņas junkurskolā, kuru beidzis 1906.gadā. Sākumā dienējis 2. Somijas strēlnieku pulkā Helsinkos, kura sastāvā, sākoties Pasaules karam, piedalījies daudzās kaujās. 1917.gada vasarā pārcelts uz 6. Tukuma latviešu strēlnieku pulku par bataljona komandieri (no 1917.g. jūlija – apakšpulkvedis). 1917.gada 21.oktobrī iecelts par pulka komandiera v.i., bet pēc Oktobra apvērsuma atcelts un pat atradies neilgu laiku apcietinājumā. Vēl tā paša gada decembrī devies pie sievas radiem Somijā, bet 1918.g. aprīlī – uz Krieviju, no kurienes jūnijā – atkal uz Somiju.

Latvijā plkv-ltn. K. Berķis atgriežas 1919.g. pavasarī un jau 21.martā kļūst par rezerves bataljona, vēlākā 2. Cēsu kājnieku pulka, komandieri. Šī pulka darbībai sava pieredzējušā un enerģiskā komandiera vadībā ir liela, ja ne izšķiroša nozīme Cēsu kaujās. Kad 1919.gada 15.jūlijā izveidoja 3. Latgales divīziju, par tās komandieri iecēla K. Berķi, oktobrī piešķirot pulkveža dienesta pakāpi. Viņa vadītās divīzijas kaujas grupa gandrīz bez zaudējumiem pārcēlās pār Daugavu un ieņēma Daugavgrīvas cietoksni un Bolderāju 1919.gada 15.oktobrī. Nākamajā dienā uz Daugavas kreiso krastu tika pārvesta jau visa Latgales divīzija, kur tā aktīvi sāka gatavoties tālākam uzbrukumam Bermonta karaspēkam.

Uzbrukums sākās 3.novembrī un 11.novembrī noslēdzās ar pilnīgu Bermonta armijas sakāvi un Pārdaugavas atbrīvošanu. Latvijas armijas daļas uzsāka strauju bēgošā ienaidnieka vajāšanu, un jau decembra sākumā visa Latvijas teritorija bija atbrīvota no bermontiešu bandām. 3. Latgales divīziju pārsveda uz Latgali, kas vēl gaidīja atbrīvošanu no padomju karaspēka. Tieši K. Berķa vadītajai divīzijai bija liela loma arī Latgales atbrīvošanā 1920.gada

janvārī. Šā gada aprīlī pulkvedis K. Berķis ievēlēts par Satversmes sapulces deputātu, taču no mandāta atteicies.

Par ģenerāli K. Berķis paaugstināts 1925.g., bet 1930.g. viņš beidz Kara akadēmiskos kursus. No 1934.g. aprīļa ģenerālis Berķis ir Vidzemes divīzijas komandieris un Rīgas garnizona priekšnieks, kuram 15.maijā apvērsuma laikā tieši pakļauti arī Daugavpils, Liepājas un Pļaviņu garnizoni. Un, ja mēs tagad zinām, ka apvērsums noritējis organizēti un bez upuriem, tad tas ir liels ģenerāļa K. Berķa nopelns.

Par Latvijas armijas komandieri viņš nozīmēts 1934.gada 14.novembrī, par kara ministru – 1940.gada 6.aprīlī. Abus šos amatus viņš pilda līdz pat padomju okupācijas sākumam, kad Kara ministra amatā to nomaina ģenerālis R. Dambītis, kas 20.jūnijā ģenerāli K. Berķi atvaļina no armijas.

Traģisks ir ģenerāļa mūža noslēgums. Biogrāfiskajā vārdnīcā *Latvijas armijas augstākie virsnieki 1918–1940* par to varam lasīt: “Izbraucis uz Somiju, taču drīz atgriezies Latvijā. Mēģinot izbraukt otrreiz, 1940.g. jūlijā Tallinā apcietināts un 9.augustā kopā ar dēlu, vedeklu un mazdēlu izsūtīts uz Krieviju, kur 1941.g. jūnijā ieslodzīts cietumā. Miris 1942.g. 29.jūlijā Permas cietuma slimnīcā.”

Izsūtījumā uz Krieviju vīram sekojusi arī ģenerāļa sieva somiete Helmi Lehtonena-Berķe (1887–1961), kurai 1948.gadā atļauts atgriezties Latvijā, bet 1960.gadā – izbraukt uz Somiju. Izsūtījumā miruši dēls Valentīns (1910–1943) un mazdēls Kārlis (miris 1941.g. divu gadu vecumā).

Žurnāla *Kadets* izdevēji ir saņēmuši Lietuvā dzīvojošā K. Berķa brāļadēla bij. Latvijas armijas virsnieka, arī represētā *Arnolda BERĶA* vēstuli ar plašu atmiņu stāstījumu gan par paša dzīves gaitām, gan par savu “lielo krusttēvu”, gan par citu Berķu ģimenes locekļu likteņiem. Diemžēl materiāla apjoms (40 lappuses ciešā rokrakstā, dokumentu un publikāciju kopijas, fotogrāfijas) neļauj to publicēt pilnībā – nākas aprobežoties ar dažiem fragmentiem, kuros vēstules autors pieskaras atsevišķiem ģenerāļa K. Berķa biogrāfijas momentiem viņa dzīves pēdējā posmā.

Īpaši jāatzīmē tā vēstules daļa, kurā A. Berķis atspēko dažās pēdējo gadu publikācijās parādījušās ģenerāli kompromitējošās “liecības”. Žurnāla *Kadets* izdevēji, NAA Redakcijas un izdevniecības nodaļa un Latviešu virsnieku apvienība ir pārliecināti, ka nav nepieciešams lieku reizi atspēkot šos apmelojumus, pat ja tie būtu rakstīti it kā ar paša ģenerāļa J. Baloža roku, kas gan tomēr stipri apšaubāmi. Bez īpašas spodrināšanas saglabāsim tīru un gaišu ģenerāļa Krišjāņa Berķa tēlu mūsu piemiņā un sirdīs!

Kadets seržants Arnolds Berķis kopā ar Karaskolas citiem kadetiem, audzinātājiem un pasniedzējiem 1940.gada vasarā atradās Daugavpils mācību nometnē.

Tālāk – no A. Berķa vēstules:

“1940.gada 17.jūnijā jau no rīta dažas krievu karaspēka daļas bija Daugavpilī. Sarkanarmijas virsnieki apmetās mūsu virsnieku nometnē. Radās neatzīmēta robeža starp mums un krieviem. Pa virsnieku nometnes perimetru staigāja apbruņoti krievu sargi,

ārpusē – mūsējie, tikai bez ieročiem. Pa visu laiku sadursmju nebija. (Karaskola devās atpakaļ uz Rīgu 2.jūlijā, bet 4.jūlijā pārbāzējas uz Baldoni – red.)

Dienu pirms Jāņiem Karaskolas priekšniecība “komandēja” mani uz Rīgu – uzzināt no mana tēvoča ģenerāļa stāvokli, sevišķi, kas būs ar Karaskolu? Par Karaskolas likteni ģenerālis neko konkrētu teikt nevarēja, izteica tikai savas domas, ka izlaidumam tomēr jābūt. Nedaudz viņš pastāstīja par savu braucienu uz Maskavu, par pārrunām, kuras it kā bijušas korektas (1940.g. 1.jūnijā ģenerāli Berķi ielūdza uz Maskavu, kur viņš ieradās 3.jūnijā. Viņu sagaidīja PSRS maršali G. Kuļiks un S. Timošenko, pieņēmis arī Ārlietu tautas komisārs V. Molotovs). Tomēr tūlīt pēc viņa atgriešanās “Jaunākās Ziņas” bija karikatūra – smaidīgais Molotovs vienu roku stiepj ģen. Berķim sveicienam, bet otrajā tur sev aiz muguras lielu akmeni. Tas laikam gan vispareizāk raksturoja lietu patieso stāvokli. Pēc ģenerāļa domām, viņa uzaicinājums uz Maskavu varētu būt vairāk domāts tam, lai parādītu, kāds spēks koncentrēts pie Latvijas robežas.

No viņa arī uzzināju, ka no 1940.g. 21.jūnija ģen. Dambītis, jaunais Kara ministrs, ģen. Berķim piešķīris atvaļinājumu. Tātad viņš jau skaitījās kā atvaļināts ģenerālis, tamdēļ neko pastāstīt nevarēja, varēja tikai izteikt savas domas. (...)

No vēsturnieka I. Roņa intervijas 1992.gada 5.jūlijā uzzināju, ka ģen. Berķa dienasgrāmatā un pratināšanas protokolā ir teikts: “1940.gada jūlija sākumā pie viņa Vaives dzirnavās ieradās bij. Sabiedrisko lietu ministrs Alfreds Bērziņš ar priekšlikumu braukt uz Somiju”. A. Bērziņš sarunā esot izteicies, ka var nākties atbildēt par 1934.gada 15.maija apvērsumu, ka ar tā dalībniekiem var nežēlīgi izrēķināties. A. Bērziņš nodevis ģenerālim arī K. Ulmaņa viedokli, ka bijušie ministri, ja vien to vēlas, var atstāt valsti. Ģenerālis tālāk rakstīja, ka naktī nav gājis gulēt, sakrāmējis savas mantas, saskaņojis priekšastāvošo braucienu ar ģimeni un no rīta devies uz Valku. Sameklējis tur A. Bērziņu, ar kuru kopā ieradušies Tallinā. Tur bez lielām problēmām Latvijas sūtniecībā saņēma ārzemju pasi un ar tvaikoni aizbrauca uz Helsinkiem.

Helsinkos ģenerālis uzturējās no 6. līdz 10.jūlijam. Tad viņam piezvanīja dēls Valentīns un teica apmēram sekojošo: “Latvijā izsludinātas Saeimas vēlēšanas, viss kārtībā. Dzīve normalizējas, kāpēc tev dzīvot Somijā, atgriezies Latvijā!” Nopratināšanā ģenerālis teicis, ka viņš šo ziņojumu saņēmis ar prieku. Jo viņam arī ļoti, ļoti gribējies atgriezties Latvijā, un tā caur Tallinu viņš atgriezās Rīgā.

Liekās, tas bija 12.jūlijā, kad atkal tiku sūtīts uz Rīgu “izlūkošanā”. Ģenerāli satiku *Citadelē*, kā vēlāk sapratu, jau pēc atgriešanās no Somijas. Par šo savu braucienu viņš man neko neminēja. Arī neko jaunu par stāvokli pastāstīt nevarēja. Viņa izturēšanās šķita nedaudz nervoza, tomēr mani mierināja, ka viss nokārtošoties. Vēl atcerējās, ka mūsu kursam Karaskolā tomēr būšot paātrināts izlaidums.

Jutu, ka krusttēvs steidzas, tamdēļ ilgāk neuzkavējos. Ģenerāļa kundzes dzīvoklī nebija. Uz galda bija papīrnaudas kaudze, ko viņš teicās tikko izņēmis no bankas. Neskaitot paņēma krietnu žūksni un sniedza to man, teikdams – visādam gadījumam. Redzēju arī, ka viņš sācis nodarboties ar koferiem. Uz manu jautājušo skatienu viņš atbildēja, ka būšot dzirnavās. Novēlēja man labi beigt Karaskolu, nožēloja, ka nevarēšot izpildīt man doto solījumu.

Latvijas Kara flotes jūrnieki viesos pie ģenerāļa K. Berķa Vaives dzirnavās.
Blakus ģenerālim – viņa kundze Helma, priekšā stāv atmiņu stāstījuma autora māsiņa Līna

Atvadījās kā uz ilgāku laiku. Toreiz tam sevišķi vērību nepiegriezu, tikai vēlāk sāku saprast, ka laikam viņš jau zināja, vai arī iedomājās, kāpēc dēls zvanīja uz Helsinkiem un aicināja atpakaļ uz dzimteni. Droši vien saprata, ka tas darīts zem čekas diktāta.

Tā bija mana pēdējā tikšanās ar ģenerāli K. Berķi. (...)

Karaskolas izlaidums tiešām tika nozīmēts uz 27. jūliju. Izlaiduma ceremonija bija saīsināta. Pat virsnieku zobeni netika pasniegti, kaut bija izgatavoti. Tajā laikā bija jau dzirdams, ka notiek aresti. Neziņā par mūsu dzimtas ģenerāļa un viņa brāļa plkv. Kārļa Berķa likteni biju, kā saka, ne savā omā. Nebija tā garastāvokļa, kādu vēlētos, beidzot Karaskolu.

29. jūlijā ierados Smagās artilērijas pulkā, kuru izvēlējos dienesta gaitu turpināšanai (izvēlēties varēja pēc beidzēju sekmju saraksta, kurā biju sestais). Pēc atvaļinājuma tiku ieskaitīts 6. baterijā Pārdaugavā.

Rīgā sāku dzīvot pie mūsu ģimenes sena paņņas skolotāja H. Rudzīša. Viņu dēls Indulis uzaicināja mani atvaļinājuma laikā paciemoties Rudzīšu radnieku dzirnavās Nītaurē. Tāpēc, apmeklējis vecākus, jau otrajā dienā devos ar divriteni uz Nītauri.

Vēl tajā pašā dienā mēs ar Induli, laivā sēdēdami, ķērām zivis. Drīz krastā parādījās Induļa māsīca un sauca mūs uz mājām, jo kaut kādi vīri ar divām mašīnām atbraukuši un meklējot mani. Šermuļi tā kā nedaudz pārgāja pa muguru. Iezagās doma, vai šie negrib mani arestēt. Neko nevarēja darīt, gājam uz dzirnavām. Tur tiešām bija divas mašīnas, kas tajās sēdēja, nebija redzams. Bet dzirnavās jau bija divi vīri, kuri sāka mani iztaujāt, kur atrodas ģenerālis K. Berķis. Tikai tagad, “Lauku Avīzē” ieraugot krievu sūtniecības virsnieka Latkovska to dienu fotogrāfiju, atpazīnu, ka viens no pratinātājiem tad bijis Vikentijis Latkovskis.

Teicu, ka dzirnavās ģenerāļa nav, kur ir – nezinu. Dzirdot tādu atbildi, sāka mani baidīt, ka man būšot rūgti jānožēlo šī “nezināšana”. Tā ar draudiem šie arī aizbrauca. Sāku domāt, no kurienes viņi uzzinājuši, ka es esmu Nītaurē, – skaidrs, ka no vecākiem.

Piezvanīju uz mājām, pēc mātes balss jutu, ka viņa knapi aiztur asaras. Tomēr, dzirdot mani, nomierinājās. Es ar tūlīt braucu mājās.

Mājās bija notikusi kratīšana: Latkovskis ar palīgiem meklējuši ģenerāli. Ieraudzījuši manu formas cepuri, ļoti nopriecājušies – ja cepure šeit, arī ģenerālim jābūt. Māte skaidrojusi, ka tā ir mana cepure, tomēr izložņājuši visas pagultes, bēniņus un pagrabus. Vajadzējis vien teikt, kur es īstenībā atrodos. Tūlīt devušies uz Nītauri, vēl pabrīdinājuši, ka, ja mēģinās man piezvanīt, būšot ļoti slikti. Tāpēc māte arī ļoti pārdzīvoja par mani.

Sāku pārdomāt, ka varbūt Vaives dzirnavās kāds zinās man pateikt, kas īsti noticis. Nolēmu uz turieni braukt ar velosipēdu. Nākamajā dienā pa ceļam iebraucu Neikena dzirnavas. Ģenerālis tās bija nopircis, bet nebija paguvis līdz galam pirkumu noformēt. Ģenerāļa, nedz arī viņa dēla Valentīna tomēr nebija ne šeit, ne arī Vaives dzirnavās. Vietējie visi klusēja, bet sievietes izskatījās raudājušas.

Melderis tomēr paklusām pastāstīja, ka jau 31.jūlijā bijusi kratīšana, bet ģenerāļa nebijis. Nupat nesen čekisti atbraukuši otro reizi – jau ar ģenerāli un viņa dēlu, – un apcietinājuši visu ģimeni, tikai ģenerāļa kundzes dzirnavās neesot bijis.

Tad ar vilcienu devos uz Rīgu, bet *Citadelē* tāpat nevienu nesastapu.

Tātad 31.jūlijā ģenerāli neatraduši, 1.augustā čekisti ieradušies pie maniem vecākiem Bērzaunes pagasta “Boķos” No ģenerāļa lietai pievienotās dienasgrāmatas vēsturnieks I. Ronis ir secinājis arī pārējo notikumu gaitu. Pēc atgriešanās no Somijas ģenerāli K. Berķi vēl neapcietināja (tāpēc es varēju satīties ar viņu Rīgā). No Rīgas viņš devies uz Vaives dzirnavām, un tad tālāk uz Tallīnu. Tomēr otrreiz aizbraukt uz Somiju vairs neizdevās, jo čekisti jau bija pārņēmuši savā ziņā robežas kontroli. Ģenerālis apmetās Piritā un kādu laiku tur dzīvoja. Tur pie viņa drīz ieradās arī dēls, nu jau čekistu pavadībā. Tā ģenerālis K. Berķis vēlreiz atgriezās Latvijā.

Visi arestētie tika aizvesti uz Maskavu, kur ieradās 9.augustā. Ģenerālim līdzī bija arī Anglijas karalienes dāvātais suns *Happy* (laime).

1940.gada septembra otrajā pusē, datumu neatceros, man piezvanīja nepazīstams vīrietis un krieviski paziņoja, ka otrā rītā plkst. 09.00 Rīgas dzelzceļa stacijā būs ģenerāļa K. Berķa sieva, kura grib ar mani satīties. Otrajā rītā strauji pukstošu sirdi ierados Rīgas stacijā un tiešām satiku ģenerāļa kundzi. Viņai blakus bija tas pats Latkovskis ar saviem pavadoniem. Tomēr, kad sasveicinājos, “pavadītāji” par kādiem 100 metriem attālinājās no mums, tā kā sarunāties varējām brīvi.

Kundze stāstīja, ka tiklīdz uzzinājusi par vīra braucienu uz Somiju, nokārtojusi visas savas lietas un devusies arī uz turieni. Iznāca tā, ka abu kuģi ceļā satikās: ģenerālis braucis atpakaļ no Helsinkiem, bet kundze uz Helsinkiem. Arī viņai dēls zvanījis uz Somiju pēc čekistu diktāta, lai viņa atgriežas Rīgā. Ģenerāļa kundze iedeva man atslēgas no Kalnciema ielas dzīvokļa, kur vedeklas Helgas māsa bija pārvedusi no *Citadeles* visas mantas. Lūdza paņemt sev visu, kas vērtīgāks. Ilgi runāt neiznāca, jo Latkovskis ar vīriem sāka nākt uz mūsu pusi. Vēl paguvu uzprasīt, kā viņa uzzinājusi manu tālruna numuru. Ģenerāļa kundze atteica, ka to zinājuši tie, kas viņu pavadot uz Maskavu.

No Kalnciema ielas aizvedu ģenerāļa ordeņus (bez LKO), medību bisi, “Valtera” pistoli ar zeltījumiem un dāvinājuma uzrakstu, zobenu. Pēc kāda laika vēl saņēmu no ģenerāļa kundzes vēstuli, kurā viņa pārjautāja, vai tikai es esot bijis Kalnciema ielā, kā arī paziņoja savu jauno adresi Molotovā, Lunačarska ielā 17. Visa ģimene jūtoties labi un pie pilnas veselības, sūtīja sirsnīgus sveicienus. Es viņai atbildēju, bet vēstuļu vairāk nebija.

Mantas mēģināju paslēpt tālāk no sevis, jo biju pārliecināts, ka arī mani drīz arestēs. Ieročus glabāt neņēmās neviens. Zobenu Nītaures dzirnavās paslēpa Induļa tante, bet strādnieki to atrada, nācās noslēpt citā vietā, kas tā arī palikusi nezināma. Vienīgā piemiņa par ģenerāļa zobenu man ir fotogrāfijā, kur nobildējos ar to.

Atmiņu stāstījuma autors Arnolds Berķis ar ģenerāļa zobenu 1940.gada 18.novembrī

Pārējās mantas esot paņēmuši poļitruki pēc mana aresta 1941.gada 18.jūnijā. (...) Es pats Krasnojarskā tiku pievienots citiem virsniekiem, kopā ar viņiem nosūtīts pa Jeņiseju uz Dudinku un tālāk uz Noriļsku.

1990.gadā uzzināju ģenerāļa Berķa vedeklas Helgas Šenbergas-Berķes adresi Jelgavā. Drīz ar viņu satikos. Ne sevišķi viņai gribējās atcerēties smagos to dienu pārdzīvojumus. Tomēr pamazām šo to atcerējās un pastāstīja.

1940.gada augusta sākumā uz Vaives dzirnavām no Igaunijas atveduši ģenerāli ar dēlu Valentīnu. Abi jau bijuši arestēti. Apcietināja arī Helgu ar dēliņu, mazo Kārlīti, kuram bijis tikai gads un divi mēneši. Aizbraucot ļāvuši ņemt līdz daudz ko no mantām. Kad novesti Rīgā, pēc čekistu pavēles Valentīns no Stabu ielas pārvaldes zvanījis mātei uz Helsinkiem, lai tā brauktu uz Rīgu.

Maskavā 9.augustā ģenerāļa ģimene, vēl bez kundzes, tikusi noņemta kādā vasarnīcā. Vēlāk, kad ģenerāļa kundze atgriezās no Sibīrijas, viņa stāstīja manai mātei, ka K. Berķim piedāvāts kā Sarkanās armijas ģenerālim lasīt lekcijas karaskolā, bet viņš atteicies, paziņodams, ka palikšot uzticīgs Latvijai dotajam zvērestam.

Kad čekas uzraudzībā Maskavā ieradās ģenerāļa sieva, 1940.gada 26.septembrī visus deportēja uz Molotovu (Permu), kur nomitināja pēc jau minētās adreses atsevišķā mājā ar nelielu dārziņu. Kārtība sekojoša – pašam Berķim un dēlam Valentīnam katru pirmdienu plkst. 15.00 jāierodas čekas daļā reģistrēties.

Abiem 6.oktobrī jāparaksta saistības: “Man ir paziņots, ka man nav tiesību nekur izbraukt pat uz laiku. Jādzīvo tikai pēc norādītās adreses. Bez iekšlietu orgānu atļaujas nevaru aizbraukt vai mainīt dzīves vietu.”

Sākoties karam, visai ģimenei 23.jūnijā uzlikts mājas arests. 27.jūnijā sekoja ģenerāļa arests, pēc divām stundām arestēja kundzi ar dēlu, vakarā – vedeklu ar mazo dēliņu. Visi tika aizvesti uz cietumu. Vedeklu Helgu ar mazo Kārlīti ieslodzīja kamerā, kur šīm vietām parastie kukaiņi stipri sakoda mazo puisīti. Helga lūdza pārcelt viņus uz citu kameru. Tad Kārlīti viņai atņēma un pēc 3 dienām paziņoja mātei, ka viņas dēliņš miris. Tomēr liķi parādīt atteicās. Līdz pat savai nāvei Helga neticēja dēla nāvei – varbūt ar citu uzvārdu viņš nodots kādā bērnumamā.

Tūlīt pēc aresta sākās ģenerāļa K. Berķa pratināšana. 1942.gada sākumā tika sagatavots apsūdzības slēdziens ar jau iepriekš paredzamo spriedumu – nošaušana. Bet gada pirmajā pusē īpašās apspriedes Molotovā nebija, tāpēc galējais spriedums ģenerāļa lietā tā arī netika pieņemts. Sliktā veselības stāvokļa dēļ ģenerāli 1942.gada 18.jūlijā pārvietoja uz cietuma slimnīcu. Pēc vēsturnieka I. Roņa ziņām, K. Berķa lietā esot manu māsu, Ģertrūdes un Līnas vēstulju tulkojumi, kurās viņas 1941.gada aprīlī it kā nožēlo, ka krusttēvam slikti ar veselību. Pārjautāju māsām, viņas atbildēja, ka no vēstulēm sapratušas – viņš slimo ar gripu.

I. Ronis savā grāmatā “Kārlis Ulmanis trimdā un cietumā” apraksta, kā čekas izmeklētāji izdomāja sazvērestības, sacerēja apsūdzības, nopratināšanas protokolus un, lietojot *spīdzināšanu*, panāca, ka nāvei nolemtie paši parakstīja protokolus, kuros atzinās bezjēdzīgos, fantastiskos noziegumos. Tādā veidā tika iznīcināti arī daudzi mūsu ģenerāļi un citi augstākie virsnieki.

1942.gada 29.jūlijā Krišjānis Berķis mirst. Esmu pārliecināts, ka no spīdzināšanas sekām. Tiesa nesanāca laikā, tāpēc nepaspēja viņu nošaut. Kur ģenerālim kaps, nav zināms.”

Bauskā “Važītes” kapos uz vectēva Jāņa Berķa kapa pieminēkļa Tautas frontes dalībnieki savulaik iegrāvēja:

Ģenerālis Krišjānis Berķis
26.IV.1884. – † izsūtījumā

Piemīņas akmens ģenerāļa Krišjāņa Berķa dzimtajā vietā pie viņa paša stādītā ozola Bērzkrogā.

**Atvaļinātā leitnanta SERGEJA KREMMERTA piemiņai
05.06.1914. – 03.03.2002.**

Sergejs Kremmerts dzimis Rīgā 1914.gada 5.jūnijā, neilgi pirms Pirmā pasaules kara sākuma. Biogrāfiskās ziņas par viņu vecākiem un sākumizglītību ir skopas. Taču tālākās viņa dzīves gaitas liecina par Sergeja mērķtiecīgo raksturu.

1938.gadā viņš beidz tiesību zinātņu studijas Latvijas Universitātē ar tiesību zinātņu kandidāta grādu. 1939.-1940.gg. dien Latvijas Armijas Zenītartilērijas pulkā, kur sekmīgi beidz zenītartilērijas instruktoru vienību un virsnieku vietnieku kursus pie Atsevišķā artilērijas divizionā.

No 1942. līdz 1944.gadam ir Latviešu leģiona 15. divīzijā, Opočkas kauju dalībnieks, komandēts uz leģiona vada komandieru kursiem un Sakaru virsnieku skolu Meca.

Pēc kursu beigšanas paaugstināts leitnanta dienesta pakāpē un 1944.gada 15.septembrī nosūtīts 1. Gaisa flotes komandas rīcībā..

1944.g. oktobrī Rīgā arestēts, 1945.g. maijā notiesāts ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem un izsūtīts uz Krasnojarskas novada Noriļskas soda nometni. 1953.gada februārī atbrīvots un atgriezies Latvijā.

Latviešu Virsnieku apvienībā iestājies 1992.gadā. Miris 2002.gada 3.martā, apglabāts Rīgas 1. Meža kapos.

Lai Sergejam Kremmertam vieglas smiltis dzimtajā zemē!

Atv. virsleitnants *Tāivaldis Bērziņš*
Latviešu Virsnieku apvienība

**Atvaļināto virsleitnantu FRIDRIHU ALBERTU KĀRKLIŅU
izvadot Aizsaulē 05.07.1912. – 04.03.2002.**

Tālajā, nezināmajā Mūžības ceļā ir devies viens no atjaunotās Latviešu Virsnieku apvienības pirmajiem biedriem – Latvijas Karaskolas 12. izlaiduma kadets, atv. virsleitnants Fridrihs Alberts Kārklīņš.

Dzimis 1912.gada 5.jūlijā Aizputes apriņķa Gudenieku pagastā. Bērnības bezrūpīgos gadus viņš aizvadīja dzimtajās mājās, pabeidza vietējo skolu, vēlāk ieguva vidējo izglītību.

Iesaukts Latvijas armijā, 1934.–1936.gg. dienēja Krasta artilērijas pulkā, mācījās instruktoru rotā. Nolēmis dzīvi saistīt ar armijas gaitām, 1936.g. iestājas Latvijas Kara skolā un 1938.g. pabeidz to kā leitnants. Virsnieka pienākumus pildīt uzsāk Kurzemes artilērijas pulkā, tad tiek pārcelts uz Armijas štāba topogrāfijas daļu. Mērniecības zināšanu apguvi sāk pilnveidot Latvijas Universitātē.

Īsi pirms Otrā pasaules kara sākuma 1941.gada 21.jūnijā krievu drošības dienests leitnantu Kārklīņu arestē un izsūta uz Krasnojarskas novadu. Kara tribunāls viņam piespriež 10 gadus katorgā un 5 gadu nometinājumu Tālajos ziemeļos.

Grūtos 10 apcietinājuma gadus ltn. Kārklīņš pavada Noriļskas un Taišetā nometnēs, 1950.gadā tiek pārsūtīts uz Magadanu, kur 1955.gadā sagaida rehabilitāciju.

Atgriežoties Rīgā, viņam jāpiedzīvo smaga vilšanās – vietējās varas iestādes neļauj iekļauties normālā dzīvē. Vēl divus gadus jāslāpstās nelegālos mitekļos un tikai 1957.gadā Fr. Kārklīņš var sākt strādāt Rīgā un mācīties Universitātes vakara nodaļā. Savai darba vietai – VEF viņš paliek uzticīgs līdz mūža galam.

Garie un pazemojumu pilnie nebrīves gadi bija iedragājuši viņa veselību, bet nebija salauzuši uzticību Latvijas valsts neatkarības idejai. Pārlicība, ka reiz atkal brīvi plīvos sarkanbaltsarkanais karogs, neļāva zaudēt cerību un ieslīgt mazdūšībā.

It kā nereālais sapnis beidzot piepildījās – Fr. Kārklīņš sagaida Latvijas republikas neatkarības atjaunošanu. Ar savu sirdsdegsmi un piemēru, garajā mūžā sakrāto dzīves gudrību, uzmundrinošu vārdu un saprātīgu padomu sirmais leitnants piedalās mūsu valsts atjaunošanas darbā. Gadi liek sevi manīt, lēnāks kļuvis solis, bet gara možums nav zudis. Ir uzrakstītas atmiņas, atstātas piezīmes par mūsu tautas ērkšķaino likteņa gaitu. Daudz kas vēl jāapzin un jāizvērtē viņa domu biedriem, lai nekas nepaģaistu aizmirstības pelēcīgajā miglā.

1993.gada 8.novembrī atvaļinātais leitnants Fr. Kārklīņš ar LR aizsardzības ministra pavēli Nr.62-MK tiek paaugstināts par virsleitnantu. 1999.gadā, sagaidot Lāčplēša dienu, aizsardzības ministrs viņu apbalvo ar Goda zīmi “Par ieguldījumu bruņoto spēku attīstībā”, divus gadus vēlāk sirmajam virsniekam tiek izteikta pateicība.

Atv. virsleitnants Fridrihs Alberts Kārklīņš šķīrās no mums 2002.gada 4.martā, četrus mēnešus pirms saviem 90. šūpuļsvētkiem. Viņa dzīves lielajai jubilejai taupītie labie vārdi mums jāpasaka tagad – pēdējā tikšanās reizē. Aizsaules ceļos lai virsleitnantu pavada mūsu pateicība par visu Dzimtenes labā paveikto. Liels gods ir krist par savu Tēvzemi kaujas laukā, bet ne mazāks – saglabāt un nosargāt tūru Dzimtenei dotu solījumu, kad visapkārt ir ļaunums un nežēlības drūmā patvaļa.

Lai Tev, Fridrih, vieglas smiltis dzimtajā zemē, lai ticība tās nezūdībai Tev ir silts pagalvis ilgajā dusā, lai sapnis par Latviju Tevi aiznes Mūžības apvāršņos.

Atv. leitnants *Alfreds Putniņš*
Latviešu Virsnieku apvienība

Ardievas atvaļinātajam virsleitnantam VIKTORAM PETTERAM 03.09.1911. – 21.07.2002.

Tava tauta nezudīs,
kad Tu iesi mirt par tautu.

LA 10. Aizputes kājnieku pulka devīze

Šo pulka devīzi attaisnoja šī gada 21.jūlijā Aizsaules pulkos aizsauktais atv. vlt. Viktors Petters, kad 1944.gada pavasarī, saņemot ultimātīvo prasību – braukt ar ģimeni darbā uz Vāciju vai doties uz fronti – Viktors izvēlējās pēdējo.

Viktors Petters dzimis 1911.gada 3.septembrī Ādažu muižas “Strēlnieku” mājās, kalēja ģimenē. Pirmā pasaules kara mētātā Pettera tēva ģimene līdz ar mazo Viktoru pabijusi gan Tukuma rajona Jaunmokās, gan Ādažos, līdz kara beigās tā apmetās uz dzīvi Rīgā.

Pamatskolas gaitas Viktors sācis Jaunmoku pamatskolā, turpinājis Rīgā, kur beidzis V. Olava komercskolu. Pēc skolas beigšanas sācis strādāt VEF, līdz 1936.gadā tiek

iesaukts Latvijas armijā 10. Aizputes kājnieku pulkā Daugavpilī. Iedalīts ložmetējnieku rotā, vēlāk nosūtīts uz instruktoru un virsniekvietnieku kursiem. Pēc demobilizēšanas Viktors atgriežas darbā savā rūpnīcā. 1939.gadā V. Olava komercskolas paralēlklases meitene Olga kļūst Pettera kundze un jaunā leitnanta mūža mīlestība un mūža draugs.

Sākas Otrais pasaules karš. Viktors atkal tiek iesaukts dienestā un nosūtīts uz Karaskolas rezerves virsnieku nodaļu, kuru beidz 1940.gada 30.aprīlī un ar Valsts Prezidenta K. Ulmaņa pavēli Nr. 337. paaugstināts leitnanta dienesta pakāpē.

Kad pēc iesaukuma saņemšanas Viktoram 1944.gadā jādodas uz fronti, to izjauc kara notikumu gaita. Pavēlē teikts ierasties Jelgavā, bet tā jau liesmo, un viņam nekas cits neatliek, kā atgriezties pie ģimenes Dobeles tuvumā, kur tā devusies bēgļu gaitās. Nākošajā dienā šī vieta jau krīt krievu rokās un Viktors atgriežas savā darba vietā VEF, kur nostrādā 43 gadus.

Atjaunojoties Latvijas valstij, Viktors ātri atrod ceļu pie vecajiem armijas dienesta laiku draugiem un ir to virsnieku skaitā, kuri 1991.gada 26.oktobrī atjauno LVA darbību. Viktors saņem LVA biedra karti Nr. 76.

Kad aizsardzības ministrs vecajiem LA virsniekiem paaugstina dienesta pakāpes, arī Viktors Petters tiek paaugstināts atv. virsleitnanta dienesta pakāpē.

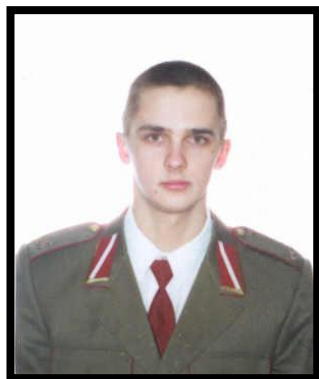
Būdams vienmēr stalts un disciplinēts virsnieks, viņš ar savu stāju un rīcību bija piemērs jauniešiem virsniekiem.

Atv. virsleitnants Viktors Petters apbalvots ar Latvijas Republikas aizsardzības ministra Goda zīmi "Par ieguldījumu bruņoto spēku attīstībā".

Bet zvaigžņu ceļi iet savu gaitu, un Viktora zvaigzne izdziest šī gada 21.jūlijā. Pusdienas laikā, 25.jūlijā Rīgas Meža kapu klusumu iztraucē trīs zalves – atvadas no latviešu virsnieka Viktora Pettera. Šķirsts lēni grimst kapā, noliecas sēru karogi. Kapa kopiņu noklāj vasaras ziedu klājiens. Aizveras uzticīgā Latvijas dēla Viktora Pettera dzīves grāmatas pēdējā lappuse. Lai Tev, Viktor, viegla smiltis vecā priedulāja pavēri!

Atv. ltn. *Raimonds Kārklītis*
Latviešu Virsnieku apvienība

Sērojam par kadeta ĢIRTA MEŽALA pāragro nāvi 21.02.1981. – 06.09.2002.

2002.gada 6.septembrī Vācijā *Bad Kissingen* pilsētā autoavārijā traģiski gāja bojā NAA kadets Ģirts Mežals. Ģ.Mežals dzimis 1981.gada 21.februārī Cēsīs. 2000.gada 17.jūnijā pabeidza Cēsu 4. arodividusskolu, iegūstot vidējo speciālo izglītību un kokapstrādes darbagaldu iestafītāja profesiju. 2002.gada 3.augustā tika ieskaitīts Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadetu sarakstos.

Ģ.Mežals mācību laikā sevi parādīja kā lielisku sportistu un spējīgu līderi, kas prot iekļauties lielā kolektīvā.

Pirms mācībām NAA bija aktīvs Jaunsardzes dalībnieks. Traģiskā ziņa no Vācijas mums visiem bija negaidīta, un šķita kā liela netaisnība. Ak Dievs, kāpēc tu vienmēr izvēlies tos labākos, spējīgākos, talantīgākos no mūsu vidus?

Paturēsim gaišā piemiņā

– NAA kolektīvs

SATURS

<i>T.Bērziņš.</i> Apmācība un audzināšana mūsu Nacionālajos bruņotajos spēkos.....	4
<i>J.Maklakovs.</i> NAA aizvadāmā gada atspoguļojums un plāni nākamajam gadam.....	6
Pakāpju piešķiršana NAA absolventiem.....	10
<i>A.Čakārnis.</i> Augsts vērtējums.....	12
<i>I.Prince.</i> Mācību darbs Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā 2002.gadā.....	14
<i>A.Kļaviņš.</i> Ar vēlmi nesavtīgi kalpot savai Dzimtenei un tās drošībai. Atvaļinātais ASV rez. brig. ģen. Vilmārs Kukainis pie latviešu karavīriem.....	18
<i>V.Kukainis.</i> Ārzemju latviešu militārie padomdevēji Latvijai.....	20
<i>E.Svenčs.</i> Latvijas NAA starptautiskās sadarbības raksturojums.....	22
<i>J.Melderis.</i> Aizsardzības Ministrijas 2002.gada AZC pasūtītie pētījumu projekti.....	26
<i>A.Vaickovskis.</i> Kapelāna misija un reliģiski ētiskais ieguldījums NAA un NBS 2002.gadā.....	30
<i>A.Mirbahs.</i> Krīvu padome.....	33
<i>A.Kļaviņš.</i> Kopā mācībās un sporta arēnās.....	34
<i>E.Svenčs.</i> Baltijas jūras valstu militāro akadēmiju konference.....	36
<i>V.Ļūdēns.</i> Vēstures durvīs.....	39
<i>L.Tīgere.</i> Kāda bibliotēka mums vajadzīga?.....	43
<i>A.Drēziņš.</i> Lestenē atklāj Nezināmā karavīra kapu.....	47
<i>A.Kļaviņš.</i> Te ir tā vieta, kur tika aprakti daudzi sapņi. Mores kaujas atceroties.....	48
Latviešu virsnieku apvienības biedru ievērojamās jubilejas 2003.gadā.....	50
Latvieša stāja svešumā. LCP deklarācija 1947.g. aprīlī.....	52
<i>V.Šteinbergs.</i> Atvaļināta kapteiņa pārdomas par mūsu valsti, armiju un militāro dienestu.....	53
<i>K.Augstkalns.</i> Gatavība uzpurēties. Pulkvedi Jāni Upīti atceroties.....	55
<i>A.Kļaviņš.</i> Latviešu karavīrs ar savu stāju un slavu cauri trijiem pasaules kariem.....	60
<i>J.Pelcers.</i> Kā spridzināti Rīgas tilti 1941.gada jūnijā.....	64
<i>V.Šteinbergs.</i> No Cilvēkarhīva. Stāstījums Nr. 4.....	66
<i>J.Daizis.</i> Bija dzelzs krusti, bet vairāk koka krustu.....	68
<i>P.Kubuliņš.</i> Labdien, kapteiņa kungs! Atmiņas par Ē.Pārupu u.c. latviešu virsniekiem.....	70
<i>A.Berķis.</i> 60 gadus bez ģenerāļa Krišjāņa Berķa.....	74
Mūžam saule debesīs Atv. leitnanta S.Kremmerta piemiņai. <i>T.Bērziņš.</i>	81
Atv. virsleitnanta F.A.Kārkliņu aizvadot Aizsaulē. <i>A.Putniņš.</i>	81
Ardievas atv. virsleitnantam V.Petteram. <i>R.Kārklītis.</i>	82
Sērojam par kadeta Ģ.Mežala pāragro nāvi. <i>NAA kolektīvs.</i>	83

ŽURNĀLS “KADETS”

Izdevējs Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, Redakcijas un izdevniecības nodaļa, Ezermalas ielā 6/8, Rīgā, LV 1014.